

A SZATMÁRI
KIR. KATH.
FŐGYMNASIUM
1894-1895. ÉVI
ÉRTESITŐJE.

„PÁZMÁNY-SAJTÓ" SZATMÁRON. 1895.

A GYERMEKI SZERETET

PETŐFI KÖLTÉSÉBEN.

IRTA:

RUPRECHT ALAJOS.

I.

Petőfi szülei középsorsu, csekély műveltségű emberek-voltak. Atyja Petrovics¹⁾ István köznemes családból származott, a mely nemességét még a XVII. században kapta; foglalkozására nézve mészáros volt; e mesterség apáról fiura szállott a családban s az öreg Petrovics elsőszülött fiát, Sándort is e pályára szánta. Mestersége, melynek színhelyét gyakran változtatta, igen virágzott s mert vállalkozó szelleme egy időben több üzletet is tartott fenn, melyek mind sikerültek, fiatalabb korában meglehetősen anyagi jólétre tett szert, hisz' „alig tudta számát ökrének, lovának.”²⁾ De egyszerre, mintha csak minden összeesküdött volna ellene, annyi csapás érte, hogy teljesen tönkre ment és soha többé vissza nem tudta szerezni vagyonát s életének utolsó idejében is költő fia támogatására szorult.

Költőnk anyja, Hrúz Mária, Turócz vármegyében tót földmives szülőktől származott s magyarul is már csak felnőtt korában tanult meg. Petrovics Istvánnal Maglódon ismerkedett meg, a hol nagybátyjának, a tanítónak szolgálatában állott. Ez hivatalából történt elbocsáttatása után a szegény Máriát szélnek eresztette, de csakhamar alkalmazást kapott Martiny Mihály akkor maglódi, később kiskőrösi lutheránus lelkésznel, a ki Petőfi Sándort keresztelte is. A két fiatal ember között nem jött létre mindjárt a kölcsönös benső vonzalom, egy darabig szét is vált életöknek utja, de mikor Aszódon újra

¹⁾ Petőfi a nevét helytartósági engedéllyel 1843-ban változtatta meg.

²⁾ „A jó öreg korcsmáros.”

6.

összetalálkoztak, teljesen megértették és megszerették egymást s össze is keltek 1819. szeptember 19-én.

1821. novemberében költöztek Kis-Körösre s itt született Sándor 1822. decz. 31-én éjfélkor.¹⁾

II.

Az öreg Petrovicsnak csekély műveltsége volt, de nem kevesebb, mint a mennyit a század elején egy mészáros mestertől várni lehetett. Végezhetett egy pár deák iskolát is, mert fiatal korában nemes levelét, melylyel szívesen dicsekedett, látogatóinak fordítgatta és magyarázta. A korabeli iskolázásnak száraz formalismusa nem sok idealizmust ébreszthetett lelkében, mestersége meg épen nem kedvezett a gyöngédebb érzelmeknek, sőt inkább elfojthatott minden eszményiséget s így nem csodálkozhatunk, ha az életről, életpályákról nem volt valami magasztos, emelkedett felfogása s kedélye, mig a megpróbáltatások meg nem puhították, kissé durva volt s szilárdsága s akaratereje is inkább makacsságban, hajthatatlanságban nyilvánult, mely gyöngédebb tekinteteknek, mások óhajának vagy közbenjárásának nem igen volt hajlandó engedni.

Családjában föltétlen úr, a kinek akarata szab irányt a család minden tagjának; egyedül ő gondolkozik, a többi csak végrehajtója az ő akaratának, a saját egyéniségének kaptájára akarja szabni minden hozzátartozóját. Ellentmondást nem tür s a ki ezt teszi, keservesen kell érezni kérlelhetetlen haragjának súlyát. — Vele ellenkezésbe jött fiát kitagadja s évekig látni sem akarja, sőt még nevét sem szabad említeni a házban, nejének megtiltja, hogy fiáért könyörögjön, sőt még hogy sirjon is.

De nemcsak zsarnoka családjának, hanem gondviselője is, kinek munkássága családja felemelésére irányul s mert ő mindent megtesz családjáért, épen azért követeli, hogy azok meg azt tegyék, a mit ő akar. Fiát, mig módosabb volt, valami magasabb pályára szánta; azért is gondosan iskoláztatta. A gymnasium első osztályát Pesten a piaristáknál végeztette vele, de nemsokára kiveszi innen, „mert már a

¹⁾ Petőfi keresztlevelében születése napjául 1823. január 1 szerepel, a mi ép oly jogosult, mint a másik.

7.

színház körül ólalkodott”¹⁾ s Aszódra vitte Kóren István gymnasiumába. De bármennyire óvta is atyja a színésztől, mégis épen Aszódon akart először színész lenni, a mi nemcsak életrajzi szempontból nevezetes, de Petrovicsnak fiával való kemény bánásmódját is tanúsítja. Mikor Kóren értesült Petőfi szándékáról, először ő magyarázta meg neki nádpálczával tervének gonosz voltát, azután megírta a dolgot az apának.

„Professorom (Isten áldja meg őt) jónak látta tettbe menendő tervemet egy oly férfinak megírni, kinek eléggé nem dicsérhető tulajdonsága volt: a színészetet csodálatra méltóképen való módon gyűlölni. Ezen ritka tulajdonu férfi történetesen épen az atyám volt, ki — mint jó atyához illik — a veszedelmes hírvétel után egy perczig sem késett pokoli örvénybe sülyedendő fia megmentésére rohanni. S istentelen szándékomról csakugyan eltérítettek atyai tanácsai, melyek még hetek mulva is meglátszottak....hátamon s lelkem porsátorának egyéb részén.”²⁾

Az 1838-ik év végzetes volt Petrovics Istvánra. Csapás csapás után érte: aratásra váró termését a jég tette tönkre, egy könnyelmű adósánál, ki még rokona is volt, Salkovics Mihálynál 2000 p. forint kölcsönpénze veszett oda s ugyanezen egyénért nagy összeget kellett, mint jótállónak kifizetnie,³⁾ s végül még az árvíz a házát is elvitte.

PéNZÉT a hitetlen emberek csalása,
Házát a Dunának habjai vitték el;
Igy szegényült el a jó öreg kocsmáros ...

(Petőfi: „A jó öreg kocsmáros.”)

Mindez tönkretette 20 évi munkálkodásának eredményét s nem csoda, ha kedélye még ingerlékenyebb lett. Még most nem tett le fiának további neveltetéséről, a ki Aszódon igen jól tanult s jóllehet most már nagy anyagi megerőltetéssel, Selmeczen iskoláztatta, a hol Sándor egy kamarai hajdunál, egy durva, iszákos embernél volt szálláson.

A színészet itt is megkísértette az ifjút s ha csak szerét tehetette, minden este eljárt a német színházba. Házi gazdája nem tudván késő kimaradozásának okait, a tanároknál úgy jelentette fel, mint éjjeli csavargó korhelyt s ugyanezt írta

¹⁾ Kóren levele Ompolyihoz.

²⁾ Petőfi V. M. Uti jegyzetek 8. 1.

³⁾ Orlay Soma : Adatok Petőfi életéhez B. Sz. 1879.

8.

az apjának is. — Iskolai tanulmányait is elhanyagolta s az első félévben nagyon gyarló osztályzatot kapott, sőt a magyar történelemből¹⁾ meg is bukott. E rossz bizonyítvány s a szállásadó gazdának levele végkép elkészerítette a sok csapástól sujtott apát, a ki most már utolsó reményében, fiában is csalódott, s egy szenvedélyes, szemrehányó levélben tudtul adta fiának, hogy többé tudni sem akar róla.

E kétségtelenül tulságosan szigorú elbánásnak lélektani magyarázatát könnyen megtalálhatjuk Petrovicsnak úgy elébb vázolt körülményeiben, mint hirtelen fellobbanó, indulatos természetében, de az is valószínű, hogy e haragnak csillapodtával minden jóra fordult volna, ha Sándor is ép oly makacs természetű nem lett volna, mint az apja. Ha ő tovább is Selmeczen marad s nagyobb igyekezetével s a házi fegyelem szigorubb megtartásával megczáfolta volna az ellene nagy részben igazságtalanul emelt vádakat, apja bizonyára hamarosan engesztelődött volna. Ő azonban e helyett apja levelének vétele után rögtön elhagyta Selmeczet s még csak kísérletet sem tett apjának megkérlelésére. Jó barátjának Szeberényi Lajosnak, ki erre kérte, ezt válaszolta: „Sohasem; ismerem atyámat, de különben kegyelemért esedezni atyámnál sem fogok.”

Utját Pestre vette s itt hányódott egy darab ideig, míg egyszer véletlenül az apjával találkozott. Apja kérdőre vonta, hogy mit keres itt. Sándor hazugsággal akarta magát kivágni, de rajta vesztett s atyjától megszökött. Ez azután haza ment, a nélkül, hogy sokat törődne fiával; mert ennek ez utóbbi ténye csak megerősítette hitében, hogy fia csakugyan olyan elvetemült semmiházi, mint a hogy neki a hajdu irta s otthon nemcsak semmi engesztelésre nem hajolt, hanem még azt is szigorúan megtiltotta, hogy rossz fiának nevét is kiejtsék előtte.

III.

De bármily szigorú atya és családfő volt is az öreg Petrovics, azt még sem tilthatta meg az édes anyának, hogy ne imádkozzék világgá eresztett gyermekéért. S csak a jó Isten tudta azt megszámlálni, hány esdő sóhaj, hány buzgó fohász szállott fel hozzá s csak ő látta a szegény anyának

¹⁾ S nem a poesisból, a hogy Petőfi „Deák pályám”-ban írja.

9.

szerecsétlen fiáért titokban ejtett könyeit. Csodálatos is az anyai szív, a mely a testileg nyomorék vagy rossz utra tért gyermeke felé még gyöngédebb érzelemmel fordul, mert ösztönszerűleg tudja, hogy ennek még nagyobb szüksége van a szeretetre, mint a testi s lelki tekintetben épnék !

Petrovicsné szellemi műveltség dolgában férjénél is sokkal alacsonyabb fokon állott, de érzelmi világa annál gazdagabb volt; szive telve volt szeretettel fia iránt, kit az Ég házasságának negyedik évében ajándékozott nekik. Az a rajongó bálványozás, a melylyel Petőfi úgy otthonlétekor, mint számos költeményében s egyéb iratában elhalmozza az édes anyját, visszautal bennünket e hő és kiapadhatatlan érzelmek kuforrására, az anyai szivre, melynek szeretete, hűsége, gyöngédsége s odaadó gondossága keltették és táplálták Petőfi lelkében anyja iránti szeretetének dús virágait. Az anyai szeretetnek bensősége s ereje kapcsolták össze oly erős kötélekkel a gyöngéd érzelmekre oly fogékony Petőfit az anyjával s hozzák létre így azt a mély benső viszonyt, a mely Petőfit az atyának hideg szigora daczára még a szülői háztól való száműzetése idején is erősen vonzotta a családi körhöz

Hová szive(m), lelke(m)

Mindig, mindenholnan vissza-vissza vágyott.

(Kis-Kunság.)

„A szeretet mindent pótol, a szeretetet nem pótolja semmi.” E mondásnak nagy igazságát fényesen bizonyítja Petőfinek és anyjának viszonya. Petrovicsné szellemi műveltségének fogyatkozásait bőven pótolta az érzelmi életnek mélysége és gazdagsága. Petőfi akkor is, midőn már költői szellemének teljesen kibontott szárnyaival repült a halhatatlanság birodalma felé, mikor már országos hírvé költő volt, a nagyvárosi élet zajában is el-el merengett szülőföldjéről s ott a kisdud házról s anyjának szelid, jóságos arczárói s ha csak tehette, fölkereste szüleit. Mi vonzotta őt, a magas szellemű költőt, ki ekkor már a rabszolga népek megváltásáról, a világszabadságról álmodozott, ehhez a korlátolt szellemű látókörű egyszerű asszonyhoz, a ki fiának nagyratörő eszméihez nem birt felemelkedni, mert azokat nem értette? Bizonyára nem valami magvas eszmecserének, hanem annak reménye, hogy anyjának szerető, meleg szívéen felüdüljön s az ő jóságos szeméinek örömkönyűivel mossa

10.

el a mindennapi élet vásári zürzavarában lelkére tapadt porréteget.

Hisz a fiu nem is kereshet anyjában szellemes társalgót, a kivel élvezetesen elcsevegjen, hanem ő ott csak gyöngédséget és szeretetet óhajt s bizony az anyának egyetlen tekintete, egy meleg ölelése ékebben szóló minden tartalmas társalgásnál.

Azt kereste Petőfi is és meg is találta. Kimondhatatlanul boldog volt, a mikor otthon lehetett anyja mellett s távollétében is hányszor gondol szeretettel az anyjára! S e nagy szeretetet nemcsak mélyen érzi, hanem költőileg is oly vonzó, sőt megható gyöngédséggel tudja kifejezni! A szeretetnek lelkesedésével kiáltja Petőfi, hogy a világon neki van a legjobb anyja, de nem is kapott még szeretetéért oly viszonzást egy anya sem, mint Petrovicsné, a kinek alakját a fia ereznél maradandóbb emlékekkel tette halhatatlanná, a róla szóló költeményeivel, a melyek örök időkre őriznek meg az utókor számára két el nem évülhető képet: egy forrón szerető anyának s egy jó fiunak képét s e költemények mig e kettős érzelm ki nem hal — s nemesebb érzésünk sugalja, hogy nem fog soha kihalni — mind végig a családi érzésnek ápolói és fejlesztői maradnak s a költő csak ezek által is kivivta magának, hogy az emberiség tanító mesterét, a gyakorlati morál hivatott apostolát tisztelje benne a hálás utókor!

IV.

Velünk született, emberi mivultunkkal összeforrott s épen ezért örök érzése nemünknek a gyermeki szeretet. S mégis mily sajátságos, hogy ennek költői alakítását Petőfi előtt oly kis mértékben mutatja fel nemzeti költésünk, sőt bátran mondhatjuk, ily benső s kiterjedt módon való nyilvánulását hiába keressük az egész világ irodalomban. Ez ismét egyik fő criteriuma Petőfi költői nagyságának, hogy a szülők iránti szeretetet, mint költő úgyszólván felfedezte! Pedig nem egy költőnk anyjában tisztelhetünk igen vonzó, rokonszenves alakot s láthatjuk az anya és költő fia között a szoros benső viszonyt. Hogy csak kevés példát említsek, ott van Csokonai és Vörösmarty. Mindkettőnek anyja nagy hatással volt a fiu kifejlődésére s fiaik is forró szeretettel vonzódtak édes anyjukhoz. Mily gondosan neveli a korán árvaságra jutott

Csokonait az édes anyja, mily gyöngéd szeretettel ápolja az élet hányattatásaiban megtört, beteges költőt s ez még sem talál sok húru lantján kifejező hangot a gyermeki szeretet megéneklésére. A költői kedélyü Vörösmartynét és fiát a legmelegebb szeretet fűzi össze s e viszony mégis oly ritkán zendül meg a költő lantján. Mindössze egy epigrammában emlékezik meg anyja haláláról s a „Szegény asszony könyve” cz. költői életképét hatja át a fiui kegyelet megható melegsége. Egyéb költőinknek e nemü műveiben a családi érzés feszes klasszikai formákban jelenik meg s hiányzik bennök az egyszerűség, természetesség, bensőség s a magyaros zamat s ezért nem is tehetnek reánk mélyebb hatást. Mert mind a klasszikai s újabb külföldi költők hatása alatt állanak, a kikenél erre példákat nem igen leltek. Pedig ott volt e tekintetben is a népköltés dus kincses bányája, mely oly előszeretettel foglalkozik a nagy világot érdeklő eszmék és érzések helyett a kis világgal, a szalmafedeles kis házzal s benne lakó családjával, csakhogy e költésnek kincsei még kiaknázatlanul heverték s csakis a negyvenes évektől fogva kezd minden téren új vért és melegséget önteni a műköltésbe. A népköltésnek hatását, annak megnemesített gyümölcseit látjuk teljes diszében és zamatjában megérve Petőfinek e nemü költeményeiben, a melyek ez általános emberi érzést nemzeti vonásokkal ruházzák fel s így mutatják a magyar családi életet a maga speciális nemzeti jellegében.

V.

Petőfi attól az időtől kezdve, hogy Pesten atyjától megszökött, csaknem három évig nem látta szüleit. A maga sorsára hagyott ifju ez idő alatt sok nélkülözésen ment keresztül, sokféle irányban kereste a boldogulás utját, de a jó szerencse csak egy-egy pillanatra mosolygott feléje. Legelőször is lelkének régi vágyát követve színész akart lenni s jelentkezett is a nemzeti színháznál, de ott csak szánó mosolylyal tekintettek a nagyratörő, de igénytelen külsejü kis ifjonczra, de mégis megkönyörültek rajta s bevették statisztának s „hordta a szinpadra a székeket és pamlagokat s a színészek parancsára korcsmába szaladt seréért, boréért és tormás kolbászáért.”¹⁾

¹⁾ Petőfi V. M. Uti jegyzetek.

12.

Itt nem sokáig maradt, mert rokona Salkovics Mihály, az, a ki az öreg Petrovics romlását okozta, magával vitte fivéréhez Salkovics Péter mérnökhöz s itt ismerkedett meg fiatal rokonával Orlai Petrich Somával, kivel azután mindvégig a legbensőbb barátságban élt. Orlaival együtt Sopronban taiítottatta Salkovics Péter, de azután ez is levette róla a kezét s így lett Petőfi katona. — Itt mindenféle lealázó munkákat kellett végeznie s kiméletlen bánásmódot túrnie s mikor egészsége is aláhanyatlott végkép elbocsátották a katonaságtól. Bármennyit szenvedett is Petőfi e másfél évi katonáskodása alatt, ennek két irányban is jó hatása volt. Az atyának szigora, keménysége engedett egy kissé, mikor megtudta, hogy fia a katonai pályán akar magának jövőt alapítani s így a komédiásságot már kiverte a fejéből. Szabad volt már Sándorról odahaza beszélni, sőt azt is megengedte, hogy felesége egy pár garast küldjön a fiunak. Sándornak daczát is megtörte a szenvedés, az önvád kezdte kinezni, hogy makacsságával mennyi bánatot okozott szüleinek, különösen édes anyjának s a kapott pénzbeli adomány mint a szülői szeretetnek s atyja engesztelődésének tanujele felolvasztják a makacs dacz jegét, tisztelettel és szeretettel gondol az érdes külső alatt is jó szivü atyára, a ki az ő eljárása által mégis csak méltán sértve érezhette magát.

Forduló pont ez nemcsak Petőfi, hanem atya és fiu érzelmi életében is s átmenetül szolgál a rideg meghasonlástól azon szives viszonyhoz, melynek idejében Petőfi már a leggyöngédebb részvét s a férfiu belátásával párosult tisztelet hangján szól az atyjáról (A jó öreg korcsmáros).

A katonaságtól történt elbocsáttatása után először is Orlait akarta fölkeresni. Sopronban már nem találta, azért utána ment Pápára s itt akarta félbeszakított iskolai pályáját folytatni, valószínűleg atyjának akart ez által bizonyoságot szolgáltatni megváltozott, komoly gondolkozásmódjáról. Itt nagy ügygyel-bajjal megélt egy darabig, de egy indokolatlan szeszélye, melyről hiába akarták lebeszélni jó barátai (katona ruhába jelent meg az előadáson, még pedig nagyobb feltűnés okáért elkésve) elüzte őt Pápáról is. Most már elhatározta, hogy szüleit látogatja meg.

1841 nyarán csakugyan haza is ment, akkor már Duna-Vecsén lakó szüleihez. Atyja szivesen, neheztelés nélkül fogadta, anyjának öröme leirhatatlan volt és Sándornak is

13.

mind lelkére, mind testi egészségére igen jót tett a családi élet meleg körében való tartózkodás. Mert bizony nagyon gyarló állapotban érkezett haza. Sovány és sáppadt volt, a mi a kiállott komoly betegségnek volt a maradványa s az apa egy tekintetre meglátta, hogy fia alapos okkal hagyta ott a katonaságot s nem is haragudott. Hagyta hogy pihenje ki magát s kapjon egy kis erőre. Most tehát nyugodtan, kényelemben folytak napjai s a mellett édes anyjával lehetett.

Ezen itthon tartózkodásának örömeit, szülőföldje iránt való szeretetét, az anya körében töltött vidám napokat „Hazámban” cz. költeményében örököltette meg, mely az összes kiadásokban a lyrai költemények megnyitó darabja. E költemény több tekintetben nevezetes: ez az első verse költőnknek a *Petőfi* aláírással; Vörösmartynak figyelmét annyira magára vonta, hogy az ő gyanítása szerint valami gyakorlottabb költő írta¹⁾ s végül, mert ez az első költeménye, a melyben szülőföldjéhez s anyjához való ragaszkodását kifejezi. Nagy lelkesedéssel szólítja meg a szép alföldet, melyet már oly régen nem látott, azóta, hogy „a jó anyának áldó végszavai” közt „a búcsú tördelt hangját rebegé.” Megemlékezik bolyongásairól, sok szenvedéseiről, de minden feledve van már:

De most a bút, a hosszú kinokat
Melyektől szívem oly gyakran dagadt,
És minden szenvedés emléketét
Egy szent öröm könnyűje mossa szét:

Mert a hol enyhe bölcsöm lágy ölen
Az anyatejnek mézét izlelém,
Vidám napod mosolyg ismét reám,
Hű gyermekedre, édes szép hazám !

Mikor Sándort az anyai gondoskodás, rendes táplálkozás, pihenés és a lelki nyugalom helyrehozták, azt akarta az öreg, hogy már most valami rendes foglalkozás után nézzen s előbb gazdálkodásra, majd a mészáros mesterségre akarta fogni. Erre vonatkoznak Petőfinek ezen sorai:

Mindig biztattál, jó apám
Kövessem mesterségedet,
Montad, hogy mészáros legyek.

(Apám mestersége s az enyém.

¹⁾ Petőfi összes M. II. 461. Havas A. jegyzete.

Az anyja meg azt óhajtotta, hogy valami tudós ember, pap vagy ügyvéd legyen belőle; végül is abban egyeztek meg, hogy folytassa hát Sándor a tanulmányait, de saját erejére támaszkodva, mert apjának nem állott módjában, hogy őt segélyezze.

Elindult tehát két havi tartózkodás után a szülei házból a nélkül, hogy valami határozott terve lett volna. Czéltalanul bolyongott megállapodás nélkül, közben színészkedett is s végre másodszer is Pápára került, azzal az erős elhatározással, hogy újra tanuló lesz. Ugy is tett. A megélhetés gondjait feledtette jó barátainak vidám társasága, a kik közé most már Jókai Mórt is számította; s költeményeivel az önképzőkörben s a Bajza Atheneumában szép sikereket ért el. Mikor az iskolai évet elég jó eredménnyel bevégezte s az Önképzőkör pályázatán 2 aranyat nyert, melyeket Eszterházy Pál gróf egy harmadikkal toldott meg, Orlai Soma társaságában büszke önérzettel, zsebében az áldomásból megmaradt 2 aranyával ment haza felé; de legfőképen az lelkesítette, hogy mily öröme lesz édes anyjának, ha ennyi jó dolgot tud meg egyszerre a fiáról. E reményében nem is csalódott. „Az öröm, melylyel szülei hitük szerint jó utra tért fiokat fogadták, leirhatatlan volt s Petőfi első magunkra maradásunk alkalmával e szavakat intézte hozzám: Van-e a világon az én anyámnál jobb anya?¹⁾

Egy hetet töltött itt a két ifju. — „Apja, anyja körülményesen tudakozódtak fiok Pápán töltött életéről, s a boldogság fénye ült arczukra, midőn elbeszéltük Sándornak az örömnepen nyert diadalait és hogy a legtekintélyesebb szépirodalmi lapban egy verse is megjelent. Ezt az öreg Petőfi sem tartotta csekély dolognak s kérte fiát, hogy csak ezután is maradjon az iskolák mellett, hol még hires ember válhatik belőle. Sándor megkinálta szüleit a még meglevő két arannyal, de azok semmikép sem voltak rábirhatók, hogy azt elfogadják.”²⁾

¹⁾ Orlay Soma i. h. 348 l.

²⁾ U. o.

VI.

A fényes remények azonban homályosodni kezdtek s nemsokára végkép elborultak. — Petőfi pár heti kalandozás után Pápára ment, hogy szándékához képest tovább folytassa iskoláit. Nem sikerült. Jókai ekkor már Kecskeméten tanult, Orlay még nem jött el Pápára s az ifju költőnek minden igyekezete, hogy fentartására valami alkalmazást nyerjen, hajótörést szenvedett. Sanyaru állapotját s nehéz helyzetét szüleivel szemben hiven tükrözi le Szeberényihez írt levele: „.....Engem rettenetesen üldöz a sors. Egy borzasztó mélység előtt állok, melyet átlépnem kell s e lépéssel talán két szívet (szülőimét) repesztek meg s még sem tehetek másképp. Lásd, barátom, színészsze kell lennem !” — Bármily meghatók is Petőfinek kincs vergődései a színészi pályán, ez nem tartozik tárgyunkhoz s azért nem is vázolólok ezt tovább.

1843-ban Pozsonyban ment, azon reményben, hogy Fekete Gábor jónevű társulatába áll. Nem szerződtek. Mégis kapott egy keserves alkalmaztatást Záborszky Alajosnál, a ki az országgyűlési beszédek kivonatát egy kézirati lapban adta ki, melyet szegény jurátusok és diákok irtak potom áron. Petőfi egy sűrűn írott nagy ivért 25 váltógarast kapott, de voltak napok, mikor semmit sem kereshetett. — Az volt még a szerencséje, hogy mindkét kezével egyformán tudott írni¹⁾ s így könnyített magán.

A mit így kereselt, csak arra volt elég, hogy az éhenhalástól megmentse. De nagyon sokat nélkülözött, nagyon sokat szenvedett, testi egészsége megrendült, mint erről a Bajzához írt levélben keserűen panaszkodik. Most már ismételen, de még nem utoljára teljesül be rajta anyjának egy baljóslata. Petőfi a kávéját czukor nélkül, keserűen itta, mire egyszer az anyja azt mondotta, hogy majd élete is olyan keserű lesz, mint kávéja.²⁾

Mind e nyomorusághoz hozzájárult még az anyja után való heves vágyódás s attól való félelme, hogy anyjának mily fájdalmat okozna, ha értesülne fiának sanyaru helyzetéről. — Ez állapotának hű rajzát, gyermeki érzelmeinek valóban megindító kifejezését látjuk ekkor keletkezett költe-

¹⁾ Fischer S. Petőfi élete és művei 139 l.

²⁾ Orlay Soma i. h. 3 l.

16.

ményében, a „*Távolból*” címűben, a mely nemcsak az itt tárgyalt költeménycsoportnak egyik legkiválóbb darabja, hanem Petőfi összes költeményei között becses gyöngyként ragyog. A szülői házhoz való ragaszkodás, az otthon töltött boldog idők emlékének s a jelenlegi nyomoru helyzetnek megható ecsetelése, az anyja iránti gyöngéd kimélet, az egész költeménynek mély és igaz érzése tesz a 20 éves költő e művét oly vonzóvá, hogy azt — bármennyiszer olvassuk is — benső részvét s mély megindulás nélkül sohasem tehetjük le kezünkben.

Hazájába ismerősök mennek; üzeni kellene haza valamit jó anyjának. De mit? E kérdés s egy tekintet a jelenre s a múltra az emlékeknek s ellentéteknek egész raját idézi fel a költő lelkében.

Feltűnik lelki szemei előtt a szülei ház, „a nagy Duna mentében álló kis lakocska,” melyre nem tud a nélkül gondolni, hogy könnyben ne usszék két szemének pillája. — Eszébe jut, mikor egy heti ott tartózkodás után apja szeretetét teljes mértékben visszanyervén anyja áldásával, a legszebb remények között indult vissza Pápára. Mily megható volt búcsuzása! Anyjának nagyon kínos volt ez az elválás, könnyek között, esdeklő szavakkal kérte fiát, hogy maradjon még, hisz oly kevesett időzött még itthon ! Az anyának prófétai sejtelve megérezte, hogy fiát a szép remények hajnalcsillagának fénye csak a nyomorba csalogatja, azért akarta őt minél tovább az ő puha védő anyai szárnya alatt tartani. — Elment a fiu. S a sors azóta kegyetlenül megtépdeste magasröptű reményének szárnyait s ő aláhullott a föld porába, hol kinnal kell tengetnie életét, a mit csak fokoz a csalódásnak, a gyászos tévedésnek kinzó tudata. Miért nem hallgatott anyjára? Miért nem maradt otthon, a hol oly boldog volt anyjának melegen ölelő karjai között, mig most bolygó lába csak tövisekre hág!

De ez már mindegy ő reá nézve ; nem először izleli a nyomornak kenyerét, nem is sanyaru helyzete fáj neki; de azt már nem bírná elviselni, ha anyja szenvedne fia nyomora miatt, ha megtudná, mily sorsra jutott az ő bálványozott Sándora ! Miért is tudatná vele a helyzetét? Anyja nincs olyan körülmények között, hogy rajta segíthetne s a költő jól tudja, hogy nincs nagyobb fájdalom, mintha kedveseinket bajban tudjuk s magunkat tehetetleneknek érezzük arra,

17.

hogy rajtok segítsünk. — Ez emésztő, e kétségbeejtő fájdalomtól akarja a gyöngéden érző fiu megkimélni az édes anyját, a mikor arra kéri hazatérő ismerőseit:

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
Mert fiának kedvez a szerencse — —
Ah, ha tudná mily nyomorban élek
Megrepedne a szive szegénynek!

Sorsa némileg jobbra fordult, a mikor Lisznyai Kálmánnal s ennek utján Vachott Sándorral, Kuthy Lajossal stb. megismerkedett. Ezek felkarolták a nyomorral vivódó költőt s anyagilag is segítették. De Petőfi büszke lelke nem tűrhette, hogy örökké barátaira legyen szorulva s ismét kezébe vette vándorbotját, megint színész lett. De vándorlásai közben a betegség leverte lábáról s az egész telet Debreczenben volt kénytelen tölteni beteg, fázva és sokat éhezve, de elgyengült, hidegtől kék, dermedt kezeivel is folyton pengetve a lantot. Összegyűjtötte költeményei legjavát s azzal Pestre ment, „A végső ponton álltam, kétségbeesett bátorság szállt meg s elmentem Magyarország egyik legnagyobb emberéhez, oly érzéssel, mint a mely kártyás utolsó pénzét teszi föl, hogy élet, vagy halál.”¹⁾)

E férfit Vörösmarty Mihály volt. Petőfi nem is csalatkozott a bizalmában. Vörösmarty indítványára, melyet először csak Tóth Gáspár nevű derék iparos támogató, Petőfi verseit kiadta a Nemzeti kör, a mi által ő pénzhez és országos hírnévhez jutott.

Most gondolt már arra, hogy haza megy. Az imént vázolt időszak alatt, mely több, mint másfél évre terjedt, egyszer sem látta szüleit, sőt úgy látszik, összeköttetésben sem igen állott velük. Az okát ennek könnyen megérthetjük.

Legjobb akarat mellett sem tudta teljesíteni szüleinek tett ígéretét, hogy tanulmányait folytatni fogja. Jól tudta, hogy életének ez újabb, szerencsétlen fordulata sok keserű fájdalmat okoz az anyjának, s atyját ismét elhidegítette irányában. Mit kereshetett volna hát otthon? Szülei nem segíthették, terhőkre nem akart lenni, sem anyjának az érte hullott könnyektől halavány arcát s atyjának szemrehányó tekintetét nem akarta látni.

¹⁾ Petőfi V. M. Utí levelei.

18.

E kellemetlen helyzetét maga is megénekli egy későbbben, 1847-ben kelt költeményében: Fölszedtem sátorfámFontosnak találom ennél azon körülménynek hangsúlyozását, hogy az ott érintett események után 3 évvel keletkezett, mert e körülmény magyarázza meg a költemény alaphangulatát. Tudvalevő dolog, hogy a jó kedélyű ember, ha a baj elmúltával a megzavart lelki egyensúly helyre áll, rendszeren derült hangon szokott még a nagyobb bajokról is megemlékezni. Petőfinek e költeményén is a derült humornak mosolygása ömlik szét. Mily más hangot hallat a „Távolból”-ban, mely a szenvedés közvetlen hatása alatt keletkezett! Most pedig már felejtve vannak a szenvedések s azokat a könnyebb oldalukról fogja fel. Humorosan emlékezik meg saját céltalan bolyongásairól, a jó szomszédok vigasztalásáról, kik azzal csendesítették a szülőket, hogy mit búsulnak, hisz Sándor ugyanis az akasztófán fog meghalni, s atyjának haragjáról, ki agyonlövással várta, ha még egyszer a szeme elébe kerül.

De anyját a humor ártatlan pajzánságától is megkiméli s a hogy a két szülő fájdalomról megemlékezik, rendkívül jellemzetes nemcsak a két öreg különböző lelkületének, hanem a Petőfi gyermeki érzésében a két szülőhöz való kétféle árnyalat találó rajzának tekintetében is :

Szegény jó anyámmal felfordult a világ,
Rá borult fejjel az ágy szélére s ottan
Elveszett fiáért sirt sziveszakadtan.
Édes apám csak egy-két könnyet hullatott,
De aztán annál többet káromkodott,
Kiczifrázta, mint a szücs a remekbundát,
S kegyetlen haraggal im e szókat monda:
„Hogy tiszta nevemnek ilyen foltja vagyon !
Ha föl nem akasztják, én lövöm őt agyon.”

VII.

Most már két elhatározás érlelődött meg benne : egyik az, hogy letesz a színészi pályáról, a hol nagyon kevés babér-termett számára, a másik, hogy kizárólag az irodalomnak szenteli magát. Ily elhatározások s az első nagyobb írói siker után már nem tudott tovább ellentállani szive heves ösztönének, a mely hatalmas erővel vont a szüleihez.

1844 április havában indult meg haza felé. Alig várja, hogy már otthon lehessen. Türelmetlen, hogy az idő nem

19.

szárnyal együtt az ő vágyaival. Képzeteiben már előre lefesti magának az anyjával való első találkozását s kigondol magában minden édeset, a mit csak szívvvel érezni, minden szépet, a mit csak ajakkal elmondani lehet, hogy minél ékeesebben üdvözölje rég nem látott szülőjét, de a találkozás heves érzésének ereje minden ékesszólást elnémit:

S a kis szobába toppanék
Röpült felém anyám
S én csüggttem ajkán . . . szótlantul . . .
Mint a gyümölcs a fán.

(Füstbe ment terv.)

E költeménynek pointje egyetlen vonással mesterileg adja rajzát az igazi, a túlradó érzelemnek, mely egy perczre teljesen uralkodóvá lesz az ember egész valóján; az ilyen erős, őszinte érzelemnek a nyelve egy csók, egy forró ölelés és nem az előre kiesztelt, keresett ékesszólás, a melynek ilyenkor el kell némulnia.

Az apja se lőtte agyon, mint a hogy fenyegette, szeretettel fogadta; nem mondhatni ugyan, hogy nagyon meg lett volna elégedve fiának kétféle pályájával; inkább bele volt törődve. A színészet, a melyet csak afféle bukfenczhányásnak tartott, még mindig szálka volt a szemében, az írósgot sem becsülte sokra, mert azt sem tudta olyan kézzelfogható jövedelmi életpályának, a mely biztos megélhetést nyujtana. De azért meg-meg mosolyogta fiának egy-egy elszavalt bordalát, a mi a költőnek nagy örömet okozott. Így töltöttek szép csendesen, csöndes családiasságban 2 hónapot; esténkint elborozgattak s beszélgettek az öreggel. S ha ez lefeküdt s a költő írni akart, az édes anyja kezdett tőle kérdezősködni sok mindenről, a mik iránt csak az anyai szív tud érdeklődni s a költőnek jól is estek e kérdések:

Mert mindegyik tükör volt,
A honnan láthatám,
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám.

(Egy estém otthon.)

Már főntebb rámutattam a hangnak azon különbségére, a melylyel Petőfi atyjáról, a kit humorosan rajzol, s anyjáról beszél, a kit csak a szeretet rajongásával, a leggyöngédebb tisztelettel emlit. Oka e különbségnek a két szülő jellemében s Petőfinek hozzájuk való viszonyában rejlik. Petrovics

István kemény, indulatos sőt erőszakos ember volt, a ki fiával, a mint láttuk, nem egyszer éreztette szigorát sőt keménységét. Az anya ellenben csupa szeretet, csupa gyöngédség volt, a ki mindig oltalmába vette a keményen megrendszabályozott fiut, ballépései iránt, melyek az atyát felbőszítették, neki csak könyei voltak, kitaszított gyermekéért Istenhez imádkozott, férjének könyörgött s eszközlője volt annak is, hogy atya és fiu között a jó viszony újra helyreálljon. Innen van az, hogy sokkal gyakrabban s mindig a legnagyobb melegséggel, a legmélyebb tisztelettel foglalkozik anyjának szeretett, tisztos alakjával. Igen szépen mondja Petőfi német fordítója, Neugebauer László : „Anyjára irányult minden gondolata egy-egy könnyű s keblében egy-egy költeménynyé vált.”

Hogy atyjának kemény bánásmódját sokáig nem tudta felejteni, azt teljesen értjük és méltányoljuk. Atyjáról írott első költeményeiben annak a belső vivódásnak kinyomatát látjuk, melyben e nagy szigor emléke, atyja előítéleteinek s korlátoltságának tudata s a mindinkább erősödő férfias belátás s a természetes fiui érzés állanak egymással. Ez érzéseknek sajátos vegyülékét látjuk e költeményekben, a hol a gúnynak szelid mosolygása s a gyermeki tisztelet párosulva jelennek meg úgy azonban, hogy a mikor apjának vele éreztetett keménységéről, csekély műveltségével együtt járó korlátolt felfogásáról, balítéleteiről szól, ezt mindig a szeretettől mérsékelt enyelgő gúny hangján teszi s kegyeletes érzésünket sohasem sérti.

Nagyon jellemző világitást vet úgy a szülőknek felfogására, mint a költőnek imént vázolt modorára a „Vizen” című költeménye, melyet a mostan tárgyaltakkal együtt duna-vecsei tartózkodása alatt írt. Álljon itt egész terjedelmében :

Beszélgetnek sajkámmal
A fecsegő habok;
Feszitem a lapátot,
Hogy szinte izzadok.

Anyám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
„Az istenért!...ha feldőlsz...
Nem féled a halált?”

Apám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
„Az ördög hurczol arra,
Szaggatni a ruhád.”

A hangszinezetnek e különbsége azonban lassanként elenyészik: a multnak keserü emlékeit s a költő szellemi fenségéből származó kicsinylő mosolygást a szeretet s az öreg napjaiban a megélhetés fokozott gondjaival küzködő öreg iránt érzett részvét teljesen felolvasztja magában s apjáról szóló későbbi költeményeiben zavartalan, tiszta ragyogásban látjuk a fiui kegyeletnek nyilvánulását.

VIII.

Az otthon élvezett nyugalom, e családias egyetértés nagyon jót tettek a költő kedélyének, mert itt találta fel ismét a boldogságot, melyet a nagy világban hiába keresett. Mégis vissza kellett mennie Pestre: Költői hırneve már meg volt alapítva s állással is meg volt kínálva, mely existenciáját biztosította. Vahot Imre hívta meg segédszerkesztőnek a Pesti Divatlaphoz s kapott ezért 15 forintot, lakást és kosztot s a lapban megjelent mindegyik költeményéért 2 forintot.

A szerkesztés és javítás gondjai nagyon elfoglalták, de e mellett Muzsája is szaporán megszólalt s a mi üres ideje még maradt, azt szélesebb körü irodalmi tanulmányainak s nyelvek tanulásának szentelte. De nagy elfoglaltatása közben is gyakran gondol szüeleire. Ekkor írja „István öcsémhez” cz. költői levelét, melynek tartalmát a testvéri szeretet mellett nagy részben ismét csak a fiui érzelem teszi.

Az otthoni meghitt családi körbe szállnak gondolatai, a hol szellemileg ő is jelen van s a hol bizonyára a szeretet érdeklődésével gondolkodik ő reá is: „Hát a mi Sándorunk most mit csinál?”

Atyja tönkrejutásának, a sok törődésnek s mégis szükös életnek gondolata egészen elérzékenyíti s a mit itt mond az atyjáról az a szeretettől s részvétől áthatott kedélynek gyöngéd nyilvánulása, melyen már nyoma sincs még annak a szelid humornak sem, a melylyel eddigi költeményeiben atyjáról beszélt. Fáj neki, hogy atyjának sorsán még most nem könnyithet, azért kéri az öcscsét, hogy gyámolítsa őt s s vegye terhének felét magára. Még bensőbb szeretettel emlé-

kezik meg anyjukról, az édes, jó anyjáról, ennek szeretetére és tiszteletére is buzdítja öcscsét. S hogy nem talál szót, nem fogalmat annak kifejezésére, hogy mi nekik az édes anyjuk, az nem a költői erő meglankadását jelenti, hisz' Petőfi a leggyöngéd és leghevesebb, a legmélyebb és legmagasztosabb érzelm költői alakítására is mindig megtalálja a legkifejezőbb formát, hanem azt, hogy a költőt a teljes elérzékenyülés egészen elfogódottá s így szótlanná teszi.

Nemsokára alkalma nyílt már költőnknek arra is, hogy szüleit anyagilag is segítse. Megírta bájos népmeséjét, a János Vitéz-t, a melyért Vahot Imre 100 forint tiszteletdíjat adott neki. S mikor Petőfi a szerkesztőségbe nyit, végtelen öröme ott találja jó szüleit, kik felfáradtak Pestre, hogy fiokat láthassák. Már az is nagy öröm volt a jó öregeknek, hogy Sándort csinos magyar ruhában látták, hát még mikor a jó fiu a 100 forint honoráriumot a kezükbe nyomta, hogy azzal egy részecskét törlesszen abból a hálaadósságból, a melylyel a nekik okozott sok gondért és bánatért tartozik.

Költőnkre a legnagyobb ellensége sem foghatja rá, hogy nagyon jól tudott volna bánni a pénzzel; e tekintetben különben igen jól megismerhetjük az ő elveit „Gazdálkodási nézetem cz. költeményéből, a hol a pénznek becséről s felhasználási módjáról valóságos programot ad, melynek alapeszméjét a refrain foglalja magában : „. . . a pénzt . . . azért szerzem, hogy eligyam s egyem.” Azonban, hogy könnyen tuladott a pénzen, nem könnyelműségből, hanem jószívűségből történt. Neki kevés kell, kész mindent feláldozni a jó barátságért s szeretteiért. Az ilyen könnyüvéru felfogást rendszeren az optimismus táplálja, hogy „ha az a pénz elfogy, majd lesz helyette más.”

Ugy látszik, hogy a János Vitéz-ért kapott tiszteletdíj vérmes reményeket keltett a költőben s már — noha csak tréfásan — már meggazdagodásról ábrándozik. Itt is mindjárt szülőire gondol s egy enyelgő hangú költeményben — *Szülőimhez* — írja meg nagy terveit, ha majd gazdag lesz: minő kényelemben teszi majd apját, anyját. Lesz majd csinos ház, alatta pincze s a pinczében jó bor, hogy az öreg a jó barátaival elborozgathasson. — Anyját szép kocsin viteti majd a templomba, a hol aranyszegélyzetű imádságos könyvből fog imádkozni. Pistinek drága paripákat vesz, ő maga pedig ingyen fogja verseit a szerkesztőknek küldeni stb.

De most egy időre eltűnik Petőfi vig kedve, sirba vitte azt egy bimbajában letört fiatal leányka, Csapó Etelka, Vachott Sándornénak testvére, ki iránt a költő gyöngéd érzelmekkel viseltetett bár ezt neki életében sohasem vallotta meg. De váratlanul bekövetkezett halála után annál nagyobb erővel tört ki belőle az eddig szeliden fejlődő érzés s költői alakot is öltött azon 34 költeményből álló cyklusban, a melyet „Czipruslombok Etelke sirjáról” cím alatt ismerünk. A még csak ébredezni kezdő s már is tárgyat vesztett szerelem sok fájdalmat okozott a költőnek és sok könyvet sajtolt ki szeméből; de e könyvek fátyolán keresztül is meglátja édes anyjának szeretett alakját, sőt éppen azok juttatják eszébe. Ezt látjuk „*Anyám, anyám*” című versében. Kedvesének elvesztén való kesergése van itt benső viszonyba hozva anyja iránti szeretetével. „Anyám, anyám, oh legjobb s legboldogtalanabb anya!” így szólítja meg; még eddig anyjának minden reménye teljesületlen maradt; egy volt még csak hátra, a legvégső kihült tagjait költő fiának hő könnyei fogják felmelegíteni:

Szegény anyám te !
Ez a vigasztalás nem jut neked :
Elsirta könnyeit
Szerelmesének sirján gyermeked.

IX.

Etelke halála után részben szórakozás és enyhülés céljából, de meg mivel megunta a függő helyzetet s correcturával s fordításokkal járó gépies munkát, megvált a Pesti Divatlaptól s barátjához Kerényi Frigyeshez ment Eperjesre s ennek társaságában utazta be Felső-Magyarországot s a hol megfordult, volt alkalma sütkérezni a népszerűség fényében, mert mindenütt kitüntető ünnepléssel fogadták. De lelke csak újra visszavágyott szüleihez, kik ekkor már Szalk-Szent-Mártonban laktak, hol atyja egy korcsmát bérelt. Ide jő tehát 1845 őszén és 1846 elején is, ekkor hosszabb tartózkodásra. Elhagyja a városi holt életet s a természet vidám ölében a szülők körében akarja lelkének bánat- és csalódásütötte sebeit behegeszteni, hogy itt szive a gyászruhát levesse s ujjal mosolyogjon. (Elhagytam én a várost) Nem volt már szüksége valami rendszeres állásra, a mi függetlenségre törekvő

lelkét úgyis csak nyűgben tartotta, mert költeményeit jól megfizették : most már egy aranyat, majd másfél aranyat fizettek egy-egy verséért (1848-ban már 20—30 forintot is.) Petőfi szülei már bizonyos tisztelettel tekintettek hirneves fiokra, restelték, hogy bérelt lakásban lakó, de étkezésre hazajáró fiokat nem tudják szegénységük miatt illőleg ellátni. Édes anyjának ezen aggodalmait „*Fekete kenyér*” című versével igyekszik oszlatni: Lehet, hogy máshol fejérből kenyeret eszik, de azért ne aggódják az édes anyja, hogy barna a kenyerük, mert neki az sokkal jobb ízűen esik, mint máshol a fejtől.

Szalk-sz.-mártoni időzése alatt írta „*A jó öreg korcsmáros*”-t is. A mély részvétnél megindító hangjai szivhez szólóan csendülnek meg e költeményben s a humornak mellékes színétől most már teljesen megtisztult gyermeki érzés bánatos, olvadó accordjai szivünknek is legnemesebb hurjait hozzák rezgésbe. Bizonyos elégikus, fájdalmas hang vonul át az egészen, melyet a szegény öregnek reménytelen pessimizmusa nem enged a reménylő bizalom hangjába átolvadni.

A költő fájdalmas részvétellel tekinti át atyjának életpályáját. Valamikor szorgalmának gyümölcséül jólétet koronázta igyekvésével s az a remény kecsegtethette, hogy öreg napjaira nyugodalmas, gondtalan megélhetést teremtett magának. De, a mint már tudjuk is, a hibáján kívül reá jött csapások tönkretették minden addigi szerzeményét s most életének alkonyán, a mikor mindenki nyugodalmat óhajt, napestig kell törnie magát, még vasárnap is, hogy a mindennapit s azt is csak szűkösen megkeresse. S még a bizalom, a reménységnek anyja is teljesen elhagyta már, fia vigasztalása, szerető biztatásai dacára is sötét és kilátástalan előtte a jövő : sorsának jobbra fordultát már csak a sirban reméli. Ez végkép elzárja a költőt, de nekünk sem kell nagyon könnyen elzárkózó szívűeknek lennünk, hogy a költeménynek annyi szeretetet és fájdalmat tanúsító záró sorai könnyeket csaljanak szemünkbe:

Én elszomorodva borulok nyakába,
S megfürösztöm arcát szemeim könnyével,
Mert az én atyám e jó öreg korcsmáros
Áldja meg az Isten mind a két kezével !

Elhagyván szüleit ismét Pestre költözött, a hol nemcsak maga megélt tolla után, hanem szülőit is segívezhette, sőt

25.

az összes költeményeiért, kiadójától Emich Gusztávtól kapott tekintélyes összeget, 500 forintot is egészen szüleinek küldötte, a kiknek e pénzre épen égető szükségük volt, mert valami uzsorás kölcsönt nem tudtak megfizetni s e miatt bérletöket oda kellett hagyni. Mint már más esetekből is láttuk, Petőfi nemcsak érzelemben, de tettben is hálás, jó fiú volt. Nemcsak szép szavai vannak szüleihez, hanem inkább maga nélkülözi a kényelmesebb életet, a jobb módot, csakhogy szülein segíthessen. Petőfinek élete és költői pályája a legbensőbb kapcsolatban állanak egymással, nála egy az élet és költészet vagyis ez utóbbi nem egyéb, mint költői önéletírása, az igazi költői realizmus; fa az ő költészete, mely táplálékot az élet talajából szív s e fának hajtásai, virágai az ő költeményei.

X.

Bármily szívesen adta Petőfi e pénzét szüleinek, ennek hiányát sokáig megsínylette, de feledtette vele egyelőre egy keblében most támadt hatalmas érzés, a Szendrey Juliához való szerelme. De csakhamar elkésérette a szerelme elébe gördülő akadály: a leány szüleinek ellenzése s mikor meg kedvese vonakodott Petőfi excentrikus kívánságának teljesítésétől, hogy t. i. szökjék meg vele a szülei háztól, ez a költőt végkép leverte. E sötét hangulatban tért vissza Pestre s érte meg a karácsonyt. A karácsony a legszebb ünnep, nemcsak vallási szempontból, hanem egyszersmint a meghitt családiasságnak is örömunnepe, a mely bizalmas együttlétben ünnepli meg a kereszténységnek e magasztos, vonzó nagy napját. A család távollévő tagjai sietnek ilyenkor haza az egyedüllétnek s a télnek fagyos hidegétől a meleg családi körbe. Boldogtalan az, a ki e szép ünnepet magányosan, bizalmas rokon keblek nélkül kénytelen eltölteni. S így volt költőnk az 1846. karácsonyján: magányosan, kis szobácskájában egyedül ült, társai csak mély bánata s a régi boldog karácsony estékre való fájdalmas visszaemlékezés voltak. Pedig „nincs nagyobb fájdalom, mint a szomorúság napjaiban az eltűnt boldog napokról való megemlékezés.” (Dante.)

E keserü hangulat nyer kifejezést ekkor irt költeményében, melynek czime: „*Karácsonkor.*” Felöleli e vers e hangulatnak összes okait: az egyedüllétet, a családi élet ala-

pitására irányult reményének meghiusulását, valaha a családi körben töltött karácsony estéknek emlékét, családjának mostani szükölködését és szerteszóratását s azt a reménytelenséget, hogy valaha ők négyen ismét egy asztalnál ülhessenek. De míg a szerelmében magát csalódottnak hitt költő boldogtalannak, sivárnak látja jelenét s szomoruan sőt ridegen küldi el magától a karácsont, hogy az ne lássa bús orcáját s reszkető könyűit, addig enyhíti a komor fájdalomnak kietlen képét a bútól emésztett szívnek hév sóhaja, a mely családjá felé száll s kedveskedő megszólítások : Lelkem szülőim, édes jó testvérem !

Nem is tartott sokáig ez a buskomor kedélyhangulat, mert a következő év újra felragyogtatta reá a szerelem napját s meghozta számára a rég óhajtott családi boldogságot is!

Hatalmas érzés, a költő egész valóját eltöltő lángoló szenvedély volt Petőfi szerelme Szendrey Juliához, ki 1847. szept. 8-án neje is lett, s csaknem egészen a maga számára foglalja le a költő lantját, a melyből, mint a bőség szaruból, özönnel ömlenek a kedveséhez, majd nejehez irt szebbnél szebb költeményei. Nem csoda tehát, ha e hevesebb érzelm elől szerényen hátrább vonul a gyermeki érzés, mely most már ritkábban ad hangot. De nem hallgat el végkép. Szerelmi ömlengései közben is meg-meg jelen előtte édes anyjának szelid arcza, mint azon lényé, a kinek a feleségén kívül a legtöbb hatása volt a költő lelkére s így legtöbb joga is van az ő szívéhez. Ilyen költői extasisában — Te az enyim, én a tied —, a mikor nem tud eltelni a nagy boldogságtól, a melyet felesége birása okoz neki, eszébe jut, hogy gyermekkorában a porban játszva arról álmodozott, hogy király lesz; anyja őt ezért kinevette. Büszkén kiáltja most, hogy királynak érzi magát, bár a koronát nem a fején, hanem a szívéen hordja, mert Juliskája az ő szívének arany koronája.

Petőfi szülei a mikor a szalk-szent-mártoni bérletből kiestek, Vácra költöztek. Itt éldegéltek csendesen, szegényesen, folyton támogattatva fiok által, a kinek szive „elhagyott, elaggott szüleinek egyetlen lágy párnája volt.” (Szivem.) — A költő meg-meg látogatta szüleit s egy ily látogatáskor irta az „Anyám tyúkja” cz. idyllikus, bájos költeményét, melyet Gyulai Pál is Petőfi egyik legremekebb költeményének tart.

Az emberi léleknek természete, hogy érzelmünket annak tárgyáról azokra is átvisszük, a kik velünk összeköttetésben állanak, sőt az oktalan lények s érzéktelen tárgyak is részt nyernek így akár szeretetünkből, akár gyűlöletünkből. Barátaink barátjai nekünk is jó barátaink, a kik iránt még ismeretlenül is előlegezett jóindulattal vagyunk s kegyelettel vesszük kezünkbe, sőt ajkainkhoz érintjük a magában értéktelen tárgyakat is, ha tudjuk, hogy oly egyénekhez tartoztak, a kiket mi nagyrabecsültünk vagy szerettünk. De megfordítva, azon szerető gondozásból, a melylyel az ily emlékeket ápoljuk, azon bánásmódból, a hogyan szeretneink jószágait illetjük, egész biztossággal következtetünk a tulajdonos iránti érzelmekre.

Petőfi is e költeményében anyjának tyúkjához, meg a Morzsa kutyához beszélget. Kedélyes, tréfás s kedvre derítő a hang, a melylyel hozzájuk szól, vegyítve gyöngédséggel, sőt melegséggel. De e két állat iránti gyöngédségből a gyermeki szeretet sugárzik ki, nem nekik, hanem az anyának szól az érzelemnek ez a melegsége: e két állat ez által nyert értéket a költő szemei előtt, mert anyjának tulajdonai. A végtelen nagy fiui szeretetnek részesévé lesz az a két állatka s ez által élő tanubizonyosságai is a költő gazdag gyermeki érzelmének is. S mily sokat mondó a befejezése !

Élj a tyúkkal barátságba'
Anyám egyetlen jószága.

A költő szívének részvétét s fájdalmát mutatja az utolsó sor; mert az az értelme: a szüleim valaha alig tudták számát az ökröknek s lovaknak s ime ma az egész jószáguk ebből az egyetlen tyúkból áll.

XI.

A szabadságharcz kitörése által Petőfinek leghőbb vagyja teljesült be. Mindig azt óhajtotta, hogy a rabszolga nép jármát megunva sikra lépjen a szabadságért, s hogy ez nem-sokára be fog következni, próféta lelkével előre látta s hirdette is versben és prózában. Az események váratlan fejlődése, mely hirtelen érlelte meg a válságot, teljesen igazat adott a költőnek, a ki büszkén mutat arra, hogy ő mindezt előre megjövendölte.¹⁾

¹⁾ Petőfi naplója 1847. márcz. 17. Halasi: Petőfi Reliquiák 4/ 1.

Lelkesezés fogta el az országot s e lelkesedés lángra költésében s táplálásában Kossuth gyújtó szónoklatai mellett nagy része volt Petőfi lángban égő s forradalmi szikrákat szóró költeményeinek. S mikor a jó hazafiak apraja-nagyja, fiatala és örege fegyvert fogott a haza fenyegetett szabadságának védelmére, mennyire eltöltötte szívét a fiui büszkeség érzelme, a mikor megtudta, hogy törődött ősz atyja is azok között van, a kik az otthon ülés lágy párnája helyett a tábori fekvőhely keménységét választották! Zászlótartó lett a Jellasicsot üldöző seregben s Vasváry Pál a márczius 15-ikének egyik leglelkesebb szóvivője s most ugyanezen önkéntes csapatnak tisztje e szavakkal üdvözöli az agg szabadság-harcost: „A nemzeti zászlót, e szent jelet nem lehetne hivebb kezekre bízni, mint a legnagyobb magyar költő atyjára.”¹⁾

A költő maga is a jogos büszkeségnek s a kitörő lelkesedésnek hangján örökíti meg atyjának ezt a nagy vállalkozását „*A vén zászlótartó*” cz. versében. Ebben hág tetőpontjára atyja iránt érzett szeretete és tisztelete, a mely nem is szeretet meg tisztelet már, hanem rajongó csodálata a költőnek, a ki a maga lényét, költői érdemeit mind kicsinynek tartja apjának hazafias tettével szemben, a ki „mankó helyett zászlót vett kezébe.” S kifejezi e csodálattal párosult büszkeségét azzal a nagy hévvel és csapongással, a hogyan csak a szerelemről és szabadságról szokott írni. Legszebb gondolata e költeménynek az, hogy atyja szegény létére is fegyvert fogott a hazáért, pedig

Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg.

De hát a gazdag nem is a hazát, hanem gazdaságát védelmezi, harcza tehát nem ment az önzéstől, a mikor a haza érdekeivel együtt a magáét is védelmezi; az az igazi hazaszeretet, a melyet a szegény tanusit, a mely teljesen tiszta az önzésnek még ezen árnyékától is.

Alig is várja, hogy atyját újra lássa s kegyeletes csókjával illesse azt a kezét, a mely a szent zászlót vitte

És ha többé nem látnálak téged?
Látni fogom fényes dicsőséged ;
Könnyem leszen sirodnak harmatja,
S hired a nap, mely azt felszárítja.

¹⁾ Fischer S. i. m. 519 l.

E versszak első sorában levő balsejtelmű kérdésre atyjának 1849 márczius 21-én tifuszban történt halála adta meg a szomorú választ ; atyját tehát nem láthatta többé viszont, sőt még holttestére sem önthette a gyermeki szeretet könnyűit, mert Petőfi, a ki most már nemcsak lanttal, hanem kardjával is szolgálta a szabadság ügyét, a háború okozta közlekedési zavarok miatt csak hetek múlva Debreczenben értesült atyja haláláról. Sietett fel nejével Pestre, hogy anyját vigasztalja s családi ügyeit rendezze s édes alnyjának a ravatalához érkezett, a ki május 17-én halt meg. A kik 30 évi házasság alatt nem sok örömet, de annál több bajt és bánatot hűségesen osztottak meg egymással, azok a halálban is csakhamar egyesültek. A szegény anyának Isten nem engedte meg azt a vigasztalást, hogy forrón szeretett fiának karjai között lehelje ki szelid, nemes lelkét. Petőfit a kettős csapás nagyon lesujtotta. „Kedves barátom, oly csapások érnek, melyek megsemmisítenének, ha csupán fiu volnék s nem férj és apa is. Alig egy hete, hogy megtudtam apám halálát s holnap anyámat temetjük el, azt az anyát, kinél jobbat soha nem teremtett az Isten s kit én úgy szerettem, mint soha anyát nem szeretett senki. Sem apám, sem anyám többé! s e két csapás olyan hirtelen jött egymásután . . .” (Petőfi levele Arany Jánoshoz 1849 május 17.)

Mély fájdalomát költőileg is megörökítette egy megható szépségű elégiában : „*Szüleim halálára*” a mely záróköve s egyszersmint méltó befejezése e költeménycsoportnak. Rég vágyott már a viszontlátás után, most megtörtént, de hogyan ! Atya sirjának csak egyik szélét láthatta, a mikor anyja számára épen mellette a sir megvult ásva, anyját is, a mint tudjuk, már holtan találta. Az igazi gyásznak fájó érzetével részletezi azt a nagy veszteséget, a mely őt szülei halálával éri, a kik őt szívök vérével nevelték s szeretetükkel övezték körül. Igaz, hogy a sir nyugalmat adott a sokat fáradott két öregnek, de annál gyötrőbb e költő keserősége, mert a halál a szívéből tépte ki a szülőket, hogy a vére is utána csordult. Könyeivel öntözi sirhalmukat, majd távozik, attól féltében, hogy könnyei zavarnák szüleinek siri nyugalmit, de előbb megöleli sirjok keresztjét, a melyet úgy tekint, mintha a lent pihenők nyujtották volna karjukat utolsó ölelésre.

Mindjárt feltűnik ezen költeményben Petőfi színekben gazdag stílusának hiánya; a minden külső pompa nélküli

csendes fájdalom elborongása az; egyszerű, nagyobb dísz nélkül való, mint a milyen egyszerű az édes anyjának ravatala lehetett, a melyet sem számtalan gyertyának fényözöne, sem koszoruknakvirág erdeje nem borított el. De jól illik ez egyszerűség a bánatnak mélységéhez és igaz voltához, a mely a költő érző lelkét teljesen eltöltötte. Ezt tartotta a költő a legméltóbb, a legőszintébb gyásznak, hogy ne az eget-ostromló szenvedélyes fájdalom kitöréseivel, hanem az igaz szeretetnek csendes bánatával áldozzon imádott szülői emlékének.

Mikor öcscsével újra fölkereste a drága halottak nyugvóhelyét s István azt kérdezte, hogy mit irassanak szülőik sirkövére, Sándor hosszas elgondolkodás után ezt válaszolta: „A legjobb atyának s a legjobb anyának.” Elég — tevé utána halkán — ha mi tudjuk, kik nyugosznak ott alatt.

Hogy Petőfinek gyermeki szeretete a visszaemlékezésben ezután már nem szólal meg az ő lantján, ezt könnyen megérhetjük. A haza szabadságának ügye az orosz invasio által válságba került s ő ismét Bem oldalához a csatatérre sietett, hogy a kétségbeesés erőlködésével tegyék meg az utolsó erőfeszítéseket ; de ideje sem igen volt rá, hiszen anyja halála után alig két hónappal — július 31-ikén — a fejéregyházi csatasíkon vérzett el a szabadságért, mint ezt ő azelőtt 3 évvel megjövendölte magáról (Egy gondolat bánt engemet 1846), de fájdalom — az a hő vágya nem teljesült, hogy holttestén át a fújó paripák a kivivott diadalra száguldjanak

XII.

Ezekben vázoltam röviden Petőfi tüneményes költői pályájának egyik legjellemzőbb s legvonzóbb oldalát. Jellemző, mert e téren — ugyszólván — mester nélkül haladt saját eredeti költői geniusa által vezéreltetve a töretlen pályán ; s méltán alkalmazhatók reá Kazinczy szavai :

Az boldog a kit nyájas Istene
Kegygyei vezérel a saját nyomon.

De jellemző másrészt az érzelmek és hangulatok változatosságának szempontjából : a sokszor szilaj sőt szenvedélyében dühöngő Petőfi itt lágy, olvadékony hangokon ömledez s mégis mindakettő ugyanegy léleknek a rez-

dülése! A vihar, mikor teljes erejében dühöng, töri és zuzza a százados fákat is, de mikor tovább haladva lassankint elül, már csak enyelegve ingatja a rózsalombokat: ép így Petőfi szenvedélyének viharja kiméletlenül zúdul a szabadság ellenségeire (ezek között a kritikusokra), de mire szülőinek hajlékához ér langyos, enyhe szellőként lengi körül azoknak tisztos arcát s meglengeti ősze boruló fűtjeiket.

Még a gyermeki szeretet érzelmeinek határán belül is nagy változatosságot láthatunk: minden költeményének ez az alapérzelme s mégis mindegyiknek meg van a maga egyéni karaktere. Mindig tud ez egy érzelmenek mindegyik költeményében valami sajátos szint adni vagy más és más tények említésével, vagy a kifejezés ujságával vagy más és más érzelmek beleolvasztásával. Egyszer kedélyes a hangula, máskor komoly, egyik verse a szeliden gunyos humornak a nyilvánulása, a másik a fájó részvétől sajtó szívnek bús sóhaja.

Tárgyalásunk folyamán azt is észrevehette az olvasó, hogy Petőfinek élete ezen érzelme tekintetében is meg felel az ő költészetének. Petőfi nem szorul arra, hogy én az ő költésének őszinteségét bizonyitgassam s csak a magam módszerének igazolásául hozom fel: azért fektettem életrajzi alapra költeményeink tárgyalását, hogy világosan lássék, mily életviszonyok között, mily körülmények hatása alatt fakadt ki lelkéből önkénytelenül az érzelme költemény alakjában, a mely mindannyiszor a költő életének egy darabkáját foglalja magában. Azért szőttem be Petőfinek szüleiről tett egyéb nyilatkozatait is, hogy a költőnek igazi mély gyermeki érzelme a maga teljességében s őszinteségében kidomborodva álljon előttünk.

Szorosan véve 18 költeménye szól egyenesen gyermeki szeretetéről, de még számos verse van, a melyekben vonatkozások vannak szüleire, bár egyéb a tárgyuk ; s az az előszeretete, hogy gyakran alkalmaz az anyáról vett hasonlatot, mutatja, hogy lelke mindig tele volt az anyja iránti szeretettel s költői nyelvét önkéntelenül is gazdagította. — Egy 26 és fél éves korában meghalt költőnél így is bőségesen nagy e szent érzelmet éneklő költemények száma, pedig erről nem irt meg mindent, a mit akart. Ismerjük e tekintetben az ő költői tervét, melyről Jókai a Petőfi legujabb teljes kiadásához irt előszavában emlékezik meg: 1848 első havában, midőn boldog szerelme első hónapjait élte, azt

mondá nekem: „majd meglátod, hogy most fogom megírni legszebb szerelmes verseimet: egy egész kötet költeményt — az anyámhoz.” Hozzá is fogott, hanem aztán közbe jött a nagy világváltozás: — s más anya szerelme foglalta le magának az egész lelkét.

Az irodalom bizonyára nagyot veszített, hogy e költemények nem gazdagítják, sokat vesztettünk mi is, a kik nagy lelki élvezettől vagyunk megfosztva, hogy a költő lelke tengerének mélyén maradtak e drága gyöngyök; maga a költő ezek megírása által már nem vált volna nagyobbá; gyermeki forró szerelmét lehelő költeményei így is oly vonzó alakban tüntetik fel az ő költői egyéniségét, a mely teljes mértékben biztosítja számára a mi odaadó kegyeletünket, mert ha ő azt mondja anyjáról, hogy az a legszeretőbb anya volt, akkor költeményei és élete tanuskodása mellett mi is bizvást mondhatjuk róla, hogy ő volt a leggyöngédebben szerető fiu. S utóvégre a költői hatásnak is vannak határai; bajos azért elképzelnünk még Petőfiről is, hogy még oly költeményeket irt volna, a melyek maradandó becs s minden fogékony szivre gyakorolt mély hatás tekintetében a „Távolból”-t s „A jó öreg korcsmáros”-t naiv bájra nézve pedig az „Anyám tyukjá”-t felülmúlták volna.

Azért csak az a forró óhajtásom, bár keltenék fel a tanuló ifjúságban, a melynek számára irtam első sorban e fejtegetést, keltenék fel a kedvet Petőfi gyermeki szeretetét éneklő költeményeinek gyakori olvasására, hogy vésnék szivökbe azoknak minden betűjét s ezáltal is ápolják s növeljék szivökben a szüleik iránt való gyermeki kegyeletet!

II.

Az iskola 1894-95. évi életéből.

A vall. és közokt. nagym. minisztériumtól az 1890. évi 23583. sz. a. k. rendelettel kiadott középiskolai rendtartás értelmében augusztus hó két utolsó napján tartattak meg a pótló és javító vizsgálatok ; szeptember hó 1. 2. 3. napján történt a tanulók felvétele; szeptember 4-én volt az iskolai év ünnepies megnyitása; 5-én megindult az évi tanfolyam a nagym. minisztériumtól megszabott rendtartás és a helybenhagyott állandó tanmenet szerint; megindult egyszersmind az 1890. évi XXX. t. cz. értelmében a görög nyelv tanítását pótló tanfolyam az V. osztályban 26, aVI-ban 9, a VII-ben 4, a VIII-ban 5, összesen 44 tanulóval. Beiratott 434 nyilvános tanuló, 55-tel több, mint az 1893—94. tanévben (379.) Az I. osztályba 95, a II-ba 74 nyilvános tanuló vétetett fel, e miatt e két osztály mellé a jelen évben is párhuzamos osztály állítottatott.

A tanári személyzetben történt változások. Löffler József, ezen tanintézetnek az 1891—92. tanév elejétől fogva helyettes tanára, a v. és k. nagym. minisztérium 1894. évi december 24-én 61502. sz. a. k. rendeletével végleges minőségben rendes tanárrá neveztetett ki. Lichtenegger József, rendes tanár, f. évi márczius hó 28-án 15709. számú miniszteri rendelettel a IX. fizetési osztály első fokozatába léptettetett elő.

A tanárok irodalmi és társadalmi működés., Aiben Mátyás, a szatmár egyházmegyei vallástanárvizsgáló bizottságnak és irodalmi körnek tagja, a gymn. tápintézet elnöke, a kath. kaszinó és városi kiseddóvóegyesület választmányának tagja.

Dr. Fechtel János tanít a szatmári alsófoku keresk. iskolában; választmányi tagja a Kölcsey-körnek és előadója a muzeumi szakosztálynak, választmányi tagja a szatmár egyházmegyei irodalmi körnek, az orsz. középisk. tanáregyesületnek tagja, belmunkatársa egy helyi lapnak; felolvasást tartott a kath. kaszinóban.

Dr. Fodor Gyula, a kereskedő tanulóiskola igazgatója, a kath. kaszinó alelnöke, a tanítóegyesület választmányi tagja; dolgozott a Dávid-féle Latin Praeparatiók vállalatában; közművelődési és szépirodalmi cikkeket irt a helybeli lapokba.

Jaskovics Ferencz alelnöke és működő tagja a szatmári dalegyesületnek, választmányi tagja a szatmármegyei Széchenyi-Társulatnak, a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek, a helybeli Lövész-egyesületnek és a szatmári Kölcsey-körnek, ez utóbbiban előadója az irodalmi szak-

osztálynak, jegyzője a gymn. tápintézetnek; felolvasást tartott a kath. kaszinóban az Orleansi szüzzről.

Lichtenegger József a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek és tanítóegyesületnek választmányi tagja. Paedagógiai, közművelődési és ismeretterjesztő több értekezést irt a szaklapokba.

Nagy József a történelmi társulat r. tagja.

Ratkovszki Pál rendes tagja a math. és phys. társulatnak ; választmányi tagja a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek, a kath. kaszinónak és a Pázmány-sajtnak; alelnöke a gymn. tápintézetnek, elnöke a szatmárvármegyei takarékpénztár részvénytársaság felügyelő bizottságának ; felolvasást tartott a kath. kaszinóban, cikkeket irt a *Heti Szemle* című lapba.

Ruprecht Alajos tanít a helybeli kereskedő-tanuló iskolában, a szatmáregyházmegyei irodalmi körnek, a szatmári dalegyesületnek, a korcsolya-egyesületnek működő és választmányi tagja ; a szatmári Kölcsey-körnek működő, a kir. magy. Természettudományi társulatnak s több más egyesületnek rendes tagja. Munkatársa az „Iskola” című paedagógiai folyóiratnak ; felolvasást tartott a kath. kaszinóban a gyermekek lélektanából (megjelent a „Heti Szemlé”-ben), irt egy értekezést „A gyermeki szeretet Petőfi költésében.” (Közli a jelen értesítő.)

Sarmaságh Géza titkára a szatmárvármegyei Széchenyi Társulat cz. közművelődési egyesületnek és a szatmáregyházmegyei Irodalmi Kör-nek ; választmányi tagja a városi kiseddóvó egyesületnek, a Kath. Kaszinó-nak, a Kölcsey-kör irodalmi szakosztályának; tagja a Középiszkolai Tanáregyesület-nek, a budapesti Aquinói sz. Tamás-társaság-nak, a Szent-Istvan-társulat-nak s külső tagja a budapesti Paedagógiai Társaság-nak. Tanít a szatmári kereskedő-tanuló iskolában. Tanügyi, közművelődési és ismeretterjesztő cikkeket irt a fővárosi és helyi lapokba s írja a gymnasium történetét a milleniumra.

Simsa Kornél a math. és phys. társulat rendes tagja.

Dr. Schöber Emil választmányi tagja a szatmárvármegyei Széchenyi Társulatnak, rendes tagja a kir. magy. Természettudomány Társulatnak, a szatmáregyházmegyei Irodalmi körnek és a Kölcsey-körnek, külső tagja a budapesti Paedagógiai társaságnak.

Erdélyi Imre alelnöke a szatmárvármegyei r. k. néptanítóegyesületnek, választmányi tagja a szatmáregyházmegyei Irodalmi körnek, tagja a községi iskolaszéknek. Cikkeket irt a helyi és fővárosi lapokba.

Az egészségi állapot a fölmerült halálesetek dacára eléggé kedvező vala. A három elhalálozásból kettő régi, üdült kórnak, és csak egy volt járványos bajnak következménye. Járványos betegségi eset gyéren fordult elő. A tanulók egészségi állapotára, valamint a testi nevelésre kellő gond vala fordítva. Azok, kik újraoltásukat beigazolni nem tudták, szeptember hó 17-én újra beoltattak. A városi tiszti főorvos decz. 4-én és május 24-én megvizsgálta osztályonként a tanulók szeméit és azokra nézve, kiknél gyanus tünetek mutatkoztak, azonnal megtette a szükséges orvosi intézkedést.

Dr. Erdélyi Károly gyakorló orvos, azzal kötelezé önmaga iránt hálára az intézetet, hogy a vagyontalan tanulók gyógykezelését minden díjazás nélkül szives volt magára vállalni.

A tornát és ifjúsági játékokat szorgalmasan gyakorolták a tanuló k.

A tanulók erkölcsi magaviselete általában kielégítő vala. A tanulmányi előmenetelről ezen értesítő IV. rovatába kimutatott érdemsorozat és a IV. rovat 3. táblája nyujt részletes felvilágosítást. A keleti és latin szertartásu kath. tanulók szent misét a téli időszakban ünnepeken és vasárnapokon, az év többi részében naponkint hallgatnak vala, szent beszédet pedig ünnep és vasárnapokon; a szentségekhez háromszor járulának, nagyhéten három napi lelki szent gyakorlatok után ; jelen valának az egyházi körmeneteken, megünneplék a gymnasiumi kápolna védőszentének Szent Imre herczegnek- napját. A nem kath. vallásu tanulók a vallási gyakorlatokat hitoktatóik utasításai szerint és felügyelete mellett végezték.

Megünneplé a főgymnasium Ő Felsége, az apostoli király, legkegyelmesebb Urunk nevének és megkoronázásának évforduló napját.

A gymn. tápintézet vagyoni kimutatása ezen értesítő végén X. rovat alatt látható.

A tankerületi kir. főigazgató, nagys. Szieber Ede kir. tanácsos ur f. evi márczius hó 28., 29., 30., 31. és ápril 1. napjain végezé e főgymnasiumban a hivatalos látogatást, jun. 24—26. napjain pedig megtartá az érettségi szóbeli vizsgálatot, melynek eredménye ezen értesítő VI. rovatának 4. tábláján van kimutatva.

Az évváró vizsgálatok ez évben kivételesen május 30-tól kezdve tartattak, mert az iskolai év junius 10-én befejeztetett. A gymnasiumi épületnek ugyanis a tanulók szaporodása miatt szükségessé vált kibővítését a v. és k. nagym. minisztérium f. évi május 1-én 21426. szám alatt elrendelvén, akként intézkedett, hogy a kibővítési munkálatok eszközölése céljából a jelen iskolai év 20 nappal előbb fejeztessék be, s a jövő tanév 20 nappal később nyitassék meg. A kibővítési terv szerént a gymn. épület még egy második emeletet s a tanítás mai követelményeinek megfelelő átalakítást nyer. E munkálatokra a nagym. minisztérium 45363 frtot és 80 krt engedélyezett.

Az ifjúsági „Kazinczy Önképző-kör” jelen évi működése. Intézetünk kebelében ezen évek óta virágzó és fejlődő kör az idén is a szokott buzgalommal és munkakedvvel 1894. szeptember 20-án megalakult. A kör vezetését Jaskovics Ferencz a magy. ny. és irod. tanára vállalta magára, ki megnyitó beszédében reámutatott az Önképzőkörök fontosságára, mily hathatós és célravezető eszközök azok az ifjúság szellemi tevékenységében. Ne legyen Kazinczy nagy neve hiába felirva zászlónkon, az ő világító lángszelleme legyen a vezér, a jelszó, hogy minél több irodalmi ismeretet, költészetten megnemesedett műveltséget szerezzünk és gyűjtsünk. Majd örömmel üdvözli a Kör megalakítására összesereglett ifjakat s kéri őket, hogy munkálkodjanak egyetértve üdvös sikerrel.

A kör tisztviselőinek a következő tagokat választotta: Ifj. elnök Bertha Imre, VIII. oszt. tan., főjegyző: László Jenő, VIII. oszt. tanuló, pénztáros : Dingfelder Ede, főkönyvtáros Lükő Géza VIII. oszt. tanuló. Aljegyző: Weissmann Béla VII. oszt. tan., alkönyvtárosok : Fényes Miklós és Irsik Lőrincz VII. oszt. tanulók.

A körnek a VII. és VIII. osztályból 44 működő tagja volt ezeken kívül a gyűléseken jelen volt az V. és VI. oszt. nagy része, kik szavaltak is.

A kör tartott 12 közgyűlést, melyeken az előadott szavaltatok, a beadott művek, az elhangzott bírálatok felett élénk és kölcsönös eszmecsere, irodalmi vita folyt le. A jeligével ellátott munkálatok részint eredeti költemények, elbeszélések, részint fordítások. Számuk 22 volt, elfogadtatott 7.

A kör működése kétségkívül a három diszgyűlésben nyert nem kis elismerést u. m. október 28-án Kazinczy, december 2-án Vörösmarty, márczius 10-én Arany János emlékére. Ezen gyűlések mindegyikén az érdeklődő közönség feltűnő számmal volt jelen s meglepéssel távozott azokról. A tagok következőkép szerepeltek: Bertha Imre 1 szavallattal s 1 megnyitó beszéddel, László Jenő 1 felolvasással s 1 főjegyz. jelentéssel, Hermán Venczel VIII. o. t. 2 felolvasással, Weissmann Béla 2 felolvasással, Sindelár József VII. o. t. 1 felolvasással, Fényes Miklós 3 szavallattal, Veres Béla VII. o. t. 2 szavallattal, Lükó Géza 2 szavallattal, Schwartz S. VII. o. t. 1 szavallattal, Tiefenthaler Edgár VIII. o. t. 2 szavallattal, Jurenák Lajos 1 szavallattal, Ruprecht Sándor két ízben énekelt, Horváth Dénes VIII. o. t. zongorán, Göbl Gyula és Jurenák Lajos VIII. o. t. hegedűn játszottak.

Azonkívül minden alkalommal közreműködött a gymn. énekkar Radlinszky József tanár vezetése alatt. A körnek járt a „Bpesti Szemle,” „Képes folyóirat” s „Történelmi életrajzok” füzetekben.

A kör könyvtára 3 főcsoportra van osztva: 1) IV. osztálybeliek könyvtára 190 műből, nagyrészt ifjúsági iratokból, 2) az V. és VI. osztályu tanulók könyvtára 170 műből többnyire földrajzi, utazási, szépirodalmi munkákból, 3) a VII. és VIII. oszt. tanulók könyvtára 290 műből áll s 5 csoportra van osztva u. m. tanulmányokra, költői és prózai művekre, történelmi, nyelvészeti és világirodalmi olvasmányokra.

A kör vagyona 600 ft.

Bertha Imre VIII. oszt. tanuló, mint a körnek legszorgalmasabb tagja, egy arany jutalomban részesült.

Gyorsírókör. Az intézetnek e fiatal egylete szorgalmasan munkálkodott, hogy az ujkor legértékesebb találmányát megkedveltesse a tanulókkal. A gyorsírókörök hivatása nemcsak a tanításban, hanem a követett rendszer terjesztésében és irodalmának ápolásában is áll. E kettős feladatának derekasan megfelelt a kezdet nehézségeivel küzdő kör.

Alakuló közgyűlését szeptember 4-én tartotta meg Lichtenegger J. okl. gyors. tanár elnöklete alatt.

Tisztviselőknek megválasztottak: titkárul s első előadóul: László Jenő VIII. o. t., második előadónak: Fodor Antal VII. o. t., főjegyzőnek: Gorcsár Ödön VIII. o. t., aljegyzőnek Lakatos Géza V. o. t., pénztárosnak : Róth. Sándor VIII. o. t., könyvtárosnak: Mandelbaum Jenő VI. oszt. tanuló.

Beiratkozott a tanév elején 38 tag, 8 időközben kilépett, vagy eltávozott, az év végén volt 30 tag, kik az órákat (hetenkint 1 — 1) szorgalmasan látogatták, Tanfolyam kettő volt: külön a kezdőknek (16), külön a haladóknak (12), azonkívül gyakran tartattak közös gyakorló órák, melyeknek tárgya a gyorsírás történelme hazánkban és külföldön,

gyorsírói tudnivalók s intézmények ismertetése. Kézikönyvekül a Forrai és Bódogh tankönyvei használtattak.

A kör figyelemreméltó részt vett a gyorsírói mozgalmakban. Így az „Országos Magyar Gyorsíró Egyesület” által hirdetett Korrekt vitairási stenogramm pályázatra kilencz művet küldött fel. A beérkezett 102 pályamű közül a szatmári kilenczből négyet tüntettek ki, u. m. László Jenő második díjjal, Garcsár Ödön dicsérő oklevéllel, Lakatos Géza és Ambrózy Sándor harmadik díjjal. Továbbá a kör saját költségén felküldte László Jenő titkár előadót a márczius 24-én Budapesten megtartott országos gyorsíró versenyre, melyen László a vidéki versenyzők között legelső vitte el az első díjat (1 körmőczi arany.)

A Kör könyvtára számára járatta a Gyorsírászati Lapokat, a Budapesti Gyorsírót s a Temesváron megjelenő Gyors. Lapokat. Azonkívül tetemes számú szak és tankönyvet szerzett be, a szegényebb tanulókat el is látta könyvvel.

A kör vagyoni állapota ez évben: bevétel 189 korona, kiadás 80 korona 6 fillér, maradt 108 korona 94 fillér hozzáadva a mult évi bevételt 200 koronát, a kör alaptőkéje a Takarékpénztárban elhelyezve 308 korona 94 fillér. Közgyűlést négyet tartott a Kör, melyeken a Kör ügyei megbeszéltek s szakbeli értekezéseket olvastak föl.

Kiválóbb gyorsírók a haladóknál Garcsár Ödön VIII. o. t. Pászkan Mihály VI. o. t. Lakatos Géza V. o. t. Horváth Gyula V. o. t. Ambrózy Sándor IV. o. t. a kezdőknél Mandics József V. o. t. Déry István IV. o. t. Friedman. Miksa V. o. t. Tanódy Endre és Deutsch Viktor III. o. tanulók. A zárógyűlésen megjutalmaztattak : Ambrózy Sándor, mint legszorgalmasabb 3 koronával, Lakatos Géza, Mandics János és Déry István 2—2 koronával.

Torna-ügy. Az intézeti tornaverseny, a mely egyuttal a tanulók tornavizsgálata is volt, a nagym. vallás- és közokt. miniszter urnak 1892. évi május. 31-én 1193. eln. sz. a. kiadott rendelete értelmében június hó 1-én délután tartatott meg a gymnasium udvarán. A hirlapok és külön meghívók útján értesített közönség eddig soha nem tapasztalt érdeklődést tanusított s a tágas udvar alig volt képes befogadni a több százra menő uri közönséget. Jelen voltak Novák Antal nagyprépost, Böszörményi Károly kir. tanácsos, polgármester, Gálba Lajos kir. törvényszéki elnök, Némethy János műszaki tanácsos, kir. főmérnök, Toperczer Kálmán, Agrikola Adolf kir. törvényszéki bírok, Reiner Vilmos cs. és kir. ezredorvos, Bender Ferenc államvasuti főmérnök és különösen nők igen nagy számban.

A verseny programja a következő volt : I.—IV. osztály. 1. Felvonulás négyes sorokból nyolczas sorokba. 2. Szabadgyakorlatok. 3. Versenyrudmászás I.—IV. o. 4. Szertornázás korláton és nyujtón I.—IV. o. 5. Verseny magas és távugrás III. és IV. o. 6. Birkózás IV. o. 7. Játékok : III. o. héja és kotló, IV. o. kigyófutás. 8. Kezenjárás. V.—VIII. 1. Felvonulás. 2. Szabadgyakorlatok. 3. Versenykötélmászás V. o. 4. Ablakugrás VI. o. 5. Verseny magas- és távugrás V.—VIII. o. 6. Verseny súlydobás távolba V.—VIII. o. 7. Szertornázás : korláton és nyujtón V.—VIII. o. 8. Bakugrás V. o. 9. Gyakorlatok a lovon VI.—VIII. o. 10. Verseny rudugrás VII. o. 11. Birkózás V.—VIII. o. 12. kö-

télhuzás V.—VIII. o. 13. Súlyemelés (18, 30 és 50 kiló) V — VIII. o. 14. Játék : VII. o. labdakergető és labdahajszoló. — A versenybiróság állott: Jaskovics Ferencz és Löffler József rendes tanárokból és Erdélyi Imre tornatanárból. A versenybiróság ítélete alapján, mint győztes „elismerő okiratot” a következő 25 tanuló nyert : az I. osztályból : Fischer Mihály, Holczman István és Wenke Sándor a rudmászásban tanusított ügyességért. A II. osztályban: Rózenfeld Artur, Szegedi Pál, Tankóczy Béla és Germárz Jenő a rudmászásban tanusított ügyességért. A III. osztályban: Balásy József, Kőrösmezei Béla és Pirkler Ernő a rudmászásban, Themleitner Sándor magas ugrás, Merker Márton rudmászás és magas ugrásban, Czinner Lajos magas és távugrásban tanusított ügyességért. A IV. osztályban: Bodrosi Dénes, Czier István és Apagy Aladár magas és távugrásban tanusított ügyességért. Az V. osztályban : Czauner Géza magas és távugrásban és sulydobásban, Flontás Demeter kötélmászás és magasugrásban, Germarz Tivadar kötélmászás és távugrásban tanusított ügyességért. A VI. osztályban : Tyuskay István és Verebi Antal magas és. távugrásban tanusított ügyességért. A VII. osztályban: Kreuter János magas-, táv- és rudugrásban, suly emelésben és lovon végzett gyakorlatokban, Stéfán Ágoston magas-, táv- és rudugrásban és sulydobásban tanusított ügyességért. VIII. osztályban : Hermán Venczel sulydobás, távugrás és sulyemelésben és Tiefenthaler Edgár szereken végzett gyakorlatokban tanusított ügyességéért. — A legügyesebb versenyzők jutalmazására a helybeli t. tornaegyesület egy tiz frankos aranyat, a főgymnasiumi tanári kar 20 koronát voltak kegyesek adományozni. Ezen adományokat a versenybiróság a következő jeles tornászoknak ítélte: Kreuter János VII. osztályu tanulóknak a tiz frankos aranyat, Stéfán Ágoston VII. oszt. tanulóknak 6 koronát, Czauner Géza V. oszt. tanulóknak 4 koronát, Czier István IV. oszt. tanulóknak 4 koronát, Merker Márton III. oszt. tanulóknak 3 koronát, Holczman István I. oszt. tanulóknak 3 koronát.

A tanulók az arra alkalmas időben a fürdést és uszást a Szamos folyón két jól berendezett uszodában mérsékelt díj mellett kellő felügyelet alatt gyakorolták.

A korcsolyázást a korcsolya-egyesület által fen tartott igen alkalmas jégpályán szintén mérsékelt díj mellett üzhették.

A labdázást a város által átengedett s a gymnasiumhoz alig 10—15 percnyire fekvő zöld pázsiton a katonai gyakorlótéren üzték.

A gymnasium tanuló ifjúsága részt vett 26 tanulóval a mult év szeptember 16-án *Kassán* rendezett kerületi tornaversenyen, hol is az egyenkinti versenyekben, a távolságugrásban, mint második győztesek bronz éremmel lettek kitüntetve: Tyuskay István V. o., Stéfán Ágoston VI. o., Kreuter János VII. o. és Nagy Jenő VIII. o. tanulók. Ezen kívül Nagy Jenő VIII. o. t. még egy Szt.-György aranyéremmel is kitüntetve lett. A kötélhuzási versenyben pedig a gymnasium, mint győztes, *diszoklevéllel* lett kitüntetve.

III.

A tanári személyzet.

1. **Aiben Mátyás**, áldozó pap, pápai kamarás, szentszéki ülnök, igazgató; tanítá a magyar nyelvet a IV. és VI. osztályban heti 7 órában.

2. **Fásztusz Elek**, áldozó pap, szentszéki ülnök, rendes tanár, az I. A) osztály főnöke; tanítá a magyar és latin nyelvet az I. A), a görög nyelvet az V. osztályban heti 18 órában.

3. **Fechtel János**, áldozó pap, a bölcsélet doctora, rendes tanár, a VIII. osztály főnöke; tanítá a latin nyelvet a VIII., a történelmet a VI. és VIII., a polit. földrajzot a VII. osztályban heti 17 órában, a francia nyelvet két fokosztályban, heti 2 órában.

4. **Fodor Gyula**, világi, a bölcsélet doctora, rendes tanár, az V. osztály főnöke; tanítá a magyar nyelvet a II. B), a latin nyelvet a II. B) és V. osztályban heti 18 órában.

5. **Hozás János**, gk. áldozó pap, gör. kath. vallástanár és hitszónok; tanítá a vallástant románul és magyarul mind a nyolcz osztályban heti 12 órában, a román nyelvet és irodalmat a közép és felső fokosztályban heti 4 órában.

6. **Jaskovics Ferencz**, világi, rendes tanár, okl. tornatanár, az önképzőkör vezetője; tanítá a magyar nyelvet és irodalmat a VIII., a német nyelvet a IV., VI. és VIII., a görög pótló magyar irodalmat a VI. és VIII., a szépirást a II. A) és II. B) osztályban heti 17 órában.

7. **Kurtz Sándor**, világi, a bölcsélet doktora, cs. és kir. tart. hadnagy, oki. h. tanár, az I. B) osztály főnöke, tanítá a magyar és latin nyelvet az I. B), a rajzoló mértant az I. A), a szépirást az I. A) és B) osztályban heti 18 órában.

8. **Lichtenegger József**, világi, rendes tanár, a gyorsírókör vezetője, a III. osztály főnöke; tanítá a magyar és latin nyelvet a III., a görög nyelvet a VII., a görög pótló magyar nyelvet az V. osztályban heti 16 órában.

9. **Löfler József**, világi, rendes tanár, okl. tornatanár, a II. A) osztály főnöke ; tanítá a latin és magyar nyelvet a II. A), a számtant és rajzoló mértant az I. B) osztályban heti 18 órában, a műéneket az I. fokosztályban heti 2 órában.

10. **Metz Rudolf**, világi, okl. építő mérnök, rendes tanár; tanítá a rajzoló mértant a II. A), II. B), III. és IV., a görög pótló rajzot az V., VI., VII. és VIII. osztályban, a szabadkézi rajzot két fokosztályban heti 20 órában.

40.

11. **Nagy József**, világi, rendes tanár, a II. B) osztály főnöke; tanítá a földrajzot az I. B) és II. B), a történelmet a IV. és V., a számtant a II. B) osztályban heti 18 órában.

12. **Radlinszky József**, világi, rendes tanár, a VI. osztály főnöke, tanítá a latin nyelvet a VI., a görög nyelvet a VI. és VIII. osztályban heti 15, a műéneket két fokosztályban heti 2 órában.

13. **Ratkovszki Pál**, áldozó pap, rendes tanár, róm. kath. hitszónok, a physikai tár kezelője ; tanítá a phys. földrajzot és számtant a III., a természettant a VIII., a matematikát az V., VII. és VIII. osztályban heti 18 órában.

14. **Reiser György**, áldozó pap, a theol. doctora, rk. rendes vallástanár és hitszónok; tanítá a vallástant mind a nyolcz osztályban heti 16 órában.

15. **Ruprecht Alajos**, áldozó pap, rendes tanár, a VII. osztály főnöke; tanítá a magyar nyelvet az V. és VII., a német nyelvet a III., V. és VII., a görög pótló magyar irodalmat a VII. osztályban heti 18 órában.

16. **Sarmaságh Géza**, áldozó pap, rendes tanár, tanácsk. jegyző, könyvtáros, a IV. osztály főnöke; tanítá a latin nyelvet a IV. és VII., a bölceletet a VIII. osztályban heti 15 órában.

17. **Schöber Emil**, világi, a bölcelet doctora, rendes tanár, a chemiai és természetrájtár kezelője; tanítá a földrajzot az I. A) és II. A), a természetrájtót a IV., V. és VI. osztályban heti 16 órában.

18. **Simsa Kornél**, világi, rendes tanár; tanítá a természettant a VII., a számtant az I. A), és II. A), a matematikát a IV. és VI. osztályban heti 17 órában.

19. **Erdélyi Imre**, világi, népiskolai igazgató, okl. középiskolai tornatanár: tanította a testgyakorlatot mind a 8 osztályban heti 14 órában.

Jegyzet. Az áldozó papok a szatmári egyházmegye tagjai, a gör. kath. vallástanár a szamosujvári egyházmegye tagja.

Az ev. ref. vallásu tanulók vallástani oktatást Nagy Károly ev. ref. lelkésztől, az izr. vallásuak Steuer Ábrahám okl. rabbtól nyertek.

IV.

Az 1894—95. évi tanítás tárgyának kimutatása.

I. A) és B) OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv : a róm. kath.-nál: Egri közép-katekizmus, a gör. kath.-nál: Catechismu de midilocu. Tananyag : a ker. kath. hit elemei, a parancsok és az egyház kegszerei. Tanítá heti 2 órában Reiser és Hozás.

Magyarnyelv. Tankönyvek: Magyar Olvasókönyv szerk. dr. Szinnyei József I. r. és Szinnyei József Iskola Magyar Nyelvtana I. r. Végzett tananyag : az olvasókönyv 1.—6. 12.—13. 16.—19. 22.—30. 32.—41. 43.—45, 47.—50. 51.—53. 55.—57. 63. számú olvasmányai, melyek közül a költőiek nagyobb része be is emléztetett. Az olvasmányok alapján a nyelvtanból: a hangok, a mondatok és nemeik, a mondatrészek, a beszédrészek, igeidők és módok, szóképzés és szóösszetétel. Havonta 2 írásbeli dolgozat, összesen 14. A helyesírás gyakorlására tollba mondott szöveg leírása, mondatok alkotása megszabott mondatrészekkel, igealakok, mondatrészek meghatározása. Tanította heti 6 órában Fásztusz az I. A.-ban, dr. Kurtz az I. B.-ben.

Latin nyelv. Tankönyvek : Pirchala Imre Latin Olvasó és Gyakorlókönyve és Latin Nyelvtana 2. kiadás. Tananyag: az olvasókönyv 1—43. latin és 1—42. magyar szövegü olvasmánya alapján a főnevek, melléknevek, névmások, számnevek ejtegetése és a nemre vonatkozó szabályok; adverbiumok képzése, elüljárók; a coniugatio. Tárgyi szócsoportok. Hetenkint 1 írásbeli dolgozat, az olvasmány és a szócsoportok szavaiból alkotott mondatok latinra való fordítása; összesen 24 dolgozat. Tanította heti 7 órában Fásztusz az I. A.-ban, dr. Kurtz az I. B.-ben.

Földrajz. Tankönyv: dr. Brózik-Paszlavszky: Földrajz gymnasiumok számára I. k. Tananyag: I. Bevezető földrajzi ismeretek. Hazánk

42.

hegy- és vízrajza; égalji, természet- és néprajzi viszonyai; megyéi, nevezetesebb városai. Részletesen az egyes vidékek vízválasztói, a Duna és Tisza vízkörnyezete. II. Európa tagoltsága. A tagok elhelyezése. Európa határai. A törzs felszínének általános jellemzése. Részletesen az Alpok, Francia-, Német- Csehközéphegység, továbbá a francia, germán és szarmát alföldek. A hegyrajzzal kapcsolatban a törzs vízrajza, különösen a Duna és a Rajna folyási iránya és vízkörnyéke. Európa csatornahálózata. III. A tagok hegy és- vízrajza. IV. Európa politikai viszonyai, alkalmazva a már megtanult hegy- és vízrajzi viszonyokat. Tanítá heti 4 órában Schöber az I. A.-ban, Nagy az I. B.-ben.

Számтан. Tankönyv: dr. Lutter Nándor: Közönséges számтан. Tananyag : A mennyiség és mennyiségтан fogalma és felosztása. A szám meghatározása és osztályozása. A számlálás és a természetes számsor keletkezése. A tizes számrendszer; ennek alapján szám- műveletek egész számokkal és tizedes törtekkel. A szétbontás és összevonás. Számműveletek többnevű számokkal és ezzel kapcsolatban az időszámolás. A métermérték. Számműveletek közönséges törtekkel. Iskolai írásbeli dolgozat havonként egy-egy a szeptember és június hónapokat kivéve, összesen: 8. Házi előkészületül óráról órára példák kidolgozása. Tanítá heti 3 órában Simsa Kornél az I. A.-ban, Löfler az I. B.-ben.

Rajzoló geometria. Tankönyv: Mendlik Ferencz és dr. Schmidt Ágoston : Rajzoló geometria I. r. Tananyag: Bevezetés. A szükséges rajzszerkek ismertetése. A test, a három kiterjedés, a lap, él és csucs. A vonal nemei. Az egyenes mint irány. Vízszintes sík ; vízszintes, függélyes és ferde egyenes. Pont és egyenes, két pont és egy egyenes. Párhuzamos és összetartó egyenesek. Az egyenes nagysága, szerkesztése; a mérővessző. A szög, iv, kör, középpont; sugár, hur, átmérő, metsző és érintő. Középponti szög. Műveletek körrel, ivekkel és szögekkel. A szög mérése. A szögek nemei. Szögpárok. Idom. Szimmetrikus idomok. A háromszögek, alkotórészeik és közös tulajdonságaik. Összeillő háromszögek. Négyszögek, sokszögek. A hur vonatkozásai a körhöz. A csiga-, kigyó-, hullámvonal, tojásidom és kerülék. Területmérés. A geometriai ornamentális rajz elemei. Tanítá heti 3 órában dr. Kurtz az I. A.-ban, és Löfler az I. B.-ben.

Szépírás. Folyó magyar írás, kis és nagy betűk Vajda Pál mintái szerint. Tanítá heti 1 órában az I. A. és B. osztályban dr. Kurtz.

Testgyakorlat. A szabad gyakorlatokból: a karlendítések, lökések és ütések minden irányba, törzshajlítások és forgatások, térd- és láb-

43.

emelés. A katonai rendgyakorlatokból: sorakozás, fedezés, kanyarodás, ellenvonulás 8-as sorokba, nyitódás és zárkózás. A szergyakorlatokból : mászás póznán és kötelén ; rézsutos létrán : egyszerű fel és lemenés, átbuvas a fokok közt; korláton : támlázás, törzsfordítás, lábemelés stb. A játékok közül : bárány és farkas, kánya és kotló, fehér és fekete, továbbá az ezen vidéken divatos labdajáték, egyes és hármas kapó, körróta (várban forgó), kifutó, suszter. Heti 2 órában tanítá az I. A. és B. osztályban Erdélyi.

II. A) és B) OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath.-nál: Schuster-Róder, a gör. kath.-nál Schuster-Popu tankönyve. Tananyag: Az ó-szövetségi bibliai történetek. Heti 2 órában tanítá Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv: Szvorényi József: Olvasmányok II. r. és Szinnyei J. iskolai magyar nyelvtana. Tananyag: az olvasókönyvből az 5., 6., 7., 13., 15., 18., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 29., 33., 37., 38., 48., 56., 57., 58., 70., 73., 76., 77., 80., 82., 83., 86., 87., 88., 92., 99., 101., 102., 104., 106., 107., 108., 109., 112., 114. számú olvasmányok, melyek közül a költemények részben beemlézés tárgyául szolgáltak. Az olvasmány alapján a nyelvtanból: a határozók; összetett mondatok; a mellérendelt mondatok s az alárendelt mondatok fajtái. Az egyenes és függő beszéd. Mellékmondatok rövidítése, mondatrészeknek mondatokká való átalakítása; többszörösen összetett mondatok. Havonkint volt két írásbeli dolgozat; tárgyak: egyes olvasmányok tartalmának rövid összefoglalalása, a határozók, mellé- és alárendelt mondatok mondattani szerepére vonatkozó mondatok alkotása, mondatrövidítések, mondatrészek felbontása. Tanítá heti 5 órában Löfler a II. A)-ban, Fodor a II. B)-ben.

Latin nyelv. Tankönyvek: Pirchala J. latin olvasó- és gyakorlókönyve és latin nyelvtana. Tananyag: a gyakorlókönyv II. évfolyamából az 1—30. latin és az 1—29. magyar darabok, továbbá közmondások és sentenciák. Néhány latin olvasmányt és közmondást be is emléztek. Az olvasmány alapján a nyelvtanból: az egész alaktan ismétlése, a hiányos és rendhagyó igék, az igék perf. és sup. formái; begyakorolták a legszükségesebb conjunctiók, az acc. cum. inf, nom. cum. inf. és participiumos szerkezetek használatát. Hetenkint volt egy írásbeli dolgozat; tárgya: az olvasmány szavaiból alakított és a mondattani szabályok begyakorlására szolgáló mondatok magyarból latinra való fordítása. Tanítá heti 7 órában Löfler a II. A)-ban, Fodor a II. B)-ben.

Földrajz. Tankönyv : dr. Brózik-Paszlavszy : Földrajz gymnasiumok számára II. köt. Tananyag: Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália határai, tagoltsága. Égalji, természetrajzi, politikai viszonyai. Részletesen minden egyes világrésznél a tagok szabályszerű elhelyezése, egymáshoz való viszonya. Különösen Európa, Ázsia tagoltsága volt egymáshoz hasonlítva. A fensikoknak, alföldek s felföldeknek a törzsön való eloszlása. A törzs legfontosabb vízvázlatoí. A folyók folyási iránya s a hegyek lejtősödése, csapása közti összefüggés. Az óceánok tagoltsága, vízkörnyéke. A szárazföldek s az óceánok elosztása a földgömbön. A világrészek tagoltsága egymáshoz hasonlítva. Az egyes világrészekre jellemző ásványok, növények, állatok részint valódi példányokon, részint képekben bemutatva. Az egyes országok politikai leírása, kapcsolatba hozva azok hegy-vízrajzával a tanultak alapján. Ázsia, Afrika, Amerika néprajza. Tanítá heti 4 órában Schőber a II. A)-ban, Nagy a II. B)-ben.

Számтан. Tankönyv: dr. Lutter Nándor: Közönséges számтан. Tananyag : A közönséges és tizedes törtekkel való alapműveletek megisméltése után a számolási rövidítések általában és a rövidített számтани műveletek. Az arányosság fogalmának bővebb fejtegetése. A hármasszabály fogalma s az ehhez tartozó feladatok megfejtése; az egyszerű hármasszabály. Az olasz számolási mód. Az arányok és aránylatok tana. Az aránylatok tanának alkalmazása. A láncz-szabály elemei. Száztóli számolás. Havonkint a szeptember és június hónapokat kivéve egy-egy iskolai dolgozat. Házi előkészületül óráról-órára egy-egy a legközelebbi előadáson előfordult tananyagra vonatkozó példa kidolgozása. Tanítá heti 4 órában. Simsa Kornél a II. A)-ban, Nagy József a II. B)-ben.

Rajzoló geometria. Tankönyv: Mendlik F. és dr. Schmidt Á.: Rajzoló geometria II. r. Tananyag: A koczka, a koczka hálója, a koczka rajzolása, a négyoldalú gúla, hálója és rajzolása. Sík és pont. Sík és egyenes. A síkot metsző egyenes. Az egyenes és a sík hajlásszöge. Síknak síkhoz való helyzete. Párhuzamos és összetartó síkok. A lapszög. Három síknak metszése. A testszög. A testről általában, szögletes és gömbölyü test. A hasáb, egyenes és ferde hasáb. Összeillő hasábok. A henger, a gúla, a csonka gúla. Hasonló gúlak. A kup, csonka kup, a kup metszési idomai. Szabályos testek, a gömb, a testek összeillése és hasonlósága, szimmetrikus testek, fölület és köbtartalom kiszámítása. Testminták elkészítése. A síkétkiményi rajzolás folytatása. Tanítá heti 3 órában Metz.

Szépírás. A magyar nagybetűk, nagy betűkkel kezdődő nevek írása. A német kis és nagy betűk. Német folyóírás. Nagy Sándor magyar

45.

és német szépírási mintái nyomán tanítá heti 1-1 órában a II. A. és B. osztályban Jaskovics Ferencz.

Testgyakorlat. Mint az I. osztályban. Heti 2 órában tanítá Erdélyi.

III. OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv: a róm. kath.-nál: Schuster-Róder, a gör. kath.-nál Schuster-Popu tankönyve. Tananyag: az új szövetségi bibliai történetek. Tanítá heti 2 órában Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyvek: Szvorényi olvasókönyve III. r. és Szinnyei József rendszeres magyar nyelvtana. Prózai olvasmányok : Őszi tájkép. Alpesi élet. Az erdélyországi havasok. A Balaton tava. A havasi törvényszék Erdélyben. Keresztény nagylelkűség. Beczkó vára. Adelsberg. A homoródalmási barlang. Oschl. A szulyói völgy. Detunata. Neograd vára. A szkarisorai jégbarlang. Az egyiptomi pyramisok. A tatárjárás. Költemények : Szülőföldemen. Szüretünk. Téli esték. A Tisza. Éji látogatás. A téli zöld. Szt. László füve. Jámbor Bencze. A tudós. Pali története. Mátyás anyja. A szent korona. András és Béla. A hamis tanu. A keresztesek. Ifjak éneke. E költemények szavalmányul is szolgáltak. Ezen olvasmányok alapján tárgyaltuk: a hangok felbontását, változásait és leírását; az összetételt, szóképzést és ragozást. Továbbá az egyszerű és összetett mondatokat és körmondatot. Havonkint két írásbeli dolgozatot irtak, melyek tárgyai voltak részint a költemények tartalma prózában, részint az iskolai élet feltünőbb mozzanatai. Összesen 14. Tanítá heti 3 órában Lichtenegger József.

Latin nyelv. Tankönyvek: Pirchala Imre Rerum Romanorum liber latin gyakorló könyve és latin nyelvtana. Prózai olvasmányok: Romulus. Numa P. Tullus Hostilius. Ancus Marcius. Tarquinius Priscus. Servius Tullius. Tarquinius Superbus. De mutatione reipublicae. Bella adversus Tarquinius gesta. Bellum Fabiorum. Veiens bellum. Falerii capti. Bellum Gallicum. Költői olvasmányok : Versus memoriales Catonis. A rómaiak. Az idő hatalma. Romulus és Remus kitevése. Roma alapítása memoriter. Ezek alapján tárgyaltattak : a prosodia elemei és a szóalkotás; a beszédrészek és mondatrészek használata az egyszerű mondatban. Hetenkint egy iskolai extemporale a begyakorolt szókincsből összesen 28. Tanítá heti 6 órában Lichtenegger József.

Német nyelv. Tankönyvek: Virányi Ignác „Német olvasó és gyakorló könyv”-e és „Módszeres német nyelvtan”-a. Költői olvasmányok: Winterszeit, Mein Vaterland. Prózai olvasmányok: Sprichwörter,

Der Frühling; Der Hase ; Die Frau u. ihre Herme; Unsere Familie; Der bestrafte Fuchs; Verläumde nicht; Der Garten; Die Tante und die Biene; Der Greis und der Tod ; Der Pilger; Das Beil; Der Nordwind ; Hohes Alter; Der Lügner; Der Rekrut; Das Mittagessen im Hofe; Der Regen. Ezen olvasmányok közül 8-at könyv nélkül is megtanultak. A nyelvtanból az írás és olvasás begyakorlása után elvégezték a főnevek ragozásának teljes rendszerét, az igeragozást a jelentő módon; a melléknévnek jelzői viszonyítását és fokozását; a személyes, birtokos és mutató névmásokat; a számneveket, néhány praepositiót stb. Kéthetenként egy iskolai írásbeli dolgozat. Tanítá heti 4 órában Ruprecht.

Történelem és politikai földrajz. Tankönyv: Horváth Mihály : A magyarok története és dr. Cherven Flóris: az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza. Tananyag: Hazánk lakói a magyarok bevándorlása előtt. A magyarok őstörténete. Hazánk története a honfoglalástól az 1848—49. szabadságharczig. Az osztrák-magyar monarchia hegy- és vízrajzi viszonyai, népessége és tényleges alkotmánya. Tanítá heti 4 órában Dr. Fechtel János.

Természettani földrajz. Tankönyv: Schmidt Ágoston: Fizika és fizikai földrajz. Tananyag: Bevezetés a fizikai földrajzba. A fizika főbb törvényei kísérletekkel és rajzolással kísérve. A föld mint világtest. A földgömb szárazsága, vize és légköre. A föld belseje. Tanítá heti 2 órában Ratkovszki Pál.

Számтан. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor: Közönséges számтан. Tananyag: Az egyszerű és összetett hármasszabály; az egységre való hozatal módja és a láncszabály. Ezek alapján: az egyszerű és összetett kamatszámolás; határidő számolás; az agio ; az állampapírok, részvények; a biztosítási ügy; a váltók; az egyszerű és összetett lerovatszámítás; tara, brutto és netto. Az összetett kamat és lerovatszámításra vonatkozó táblázatok készítése. Az egyszerű és összetett arányos osztás. Elegyítési feladatok. Iskolai dolgozatok a tananyag egy-egy befejezett részletéből. Házi előkészületül óráról-órara egy-egy a legközelebbi előadáson előfordult tananyagra vonatkozó példa kidolgozása. Tanítá heti 3 órában Ratkovszki Pál.

Rajzoló geometria. Tankönyv: Mendlik Ferencz és Schmidt Ágoston ; Rajzoló geometria III. rész. Tananyag: Kisebbitett és nagyobbított mérték; a pont; az egyenes helyzete, iránya és nagysága ; távolságok mérése és rajzolása; kör; valamely hely délvonalának meghatározása ; műveletek szögekkel és ivalakkal. Szerkesztések ; a háromszög kisebbitett képe, szimmetria, két kör, a négyszög kisebbitett képe. Nivellálás, távolságosztás. Centrikus szimmetria, a szög pár-

47.

huzamos szelői. Háromszög hasonlósága, szabályos sokszögek, másolás. Tanítá heti 2 órában Metz.

Testgyakorlat. A szabad gyakorlatokból : két-, négy-, és hat ütemű tagszabadgyakorlatok a test összes izmainak tekintetbevételével. A katonai rendgyakorlatokból, mint az I. és II. osztályban, menetelés arcz- és oldalsorokban, kanyarodás. Szergyakorlatokból: erő és ügyesség fejlesztő gyakorlatok a mászórudon, kötelen, gyűrűhintán, rézsutos és kötélletrán, korláton és nyujtón. Magas- és távolság-ugrás. Versenyfutás. Az iskolai játékok közül bárány és farkas, fehér és fekete, kánya és kotló, kigyófutás és az ezen vidéken divatozó labdajátékok. Tanítá heti 2 órában Erdélyi.

IV. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál: Tankönyv: Pokorny Emanuel kath. szertartástana. Tananyag: Szent helyek, egyházi készletek, szentmise, szentségek, szentelmények, ájtatossági gyakorlatok, egyházi év. Tanítá heti 2 órában Reiser. — A gör. kath.-nál tankönyv: A gör. kath. egyház szertartástana. Tananyag: Az isteni tiszteletről általában. Szent helyek és kellékek. Ünnepek és azok szertartásainak értelmezése különös tekintettel a királyi ünnepekre. A szentségek feladásánál előforduló szertartások magyarázata; a szent liturgia általános és részletes tárgyalása, az abban előforduló sajátos kifejezések értelmezése ; a szerkönyvek átnézete. Áldások és szentelések. Tanítá heti 2 órában Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv : Névy Stiliztikájának I. része és olvasókönyve és Arany Toldija. Tananyag: Arany Toldija, Honfidal, Fohászkodás, Távolból, Kis gyermek halálára, Füstbe ment terv, Magyarország czimere, A zivatar. Magán olvasmány : Arany Toldi estéje. Prózai olvasmányok : A nevelés Zrinyi korában. Visegrád. A magyar alföldi pusztá. A madarak vándorlása. Hunyadi János emlékezete. A zsebrák. Ezen olvasmányok alapján megváltak ismertette az egyszerű és szép irány kellékei, a hangsúlyos és mértékes verselés. Toldi egy részének, valamint több költői és prózai darabnak betanulásával a szavalásban is gyakorolták magukat. Irtak 16 írásbeli dolgozatot. Tanítá heti 4 órában Aiben Mátyás.

Latin nyelv. Tankönyvek: Dávid István latin olvasókönyve, Bartal-Malmosi latin gyakorlókönyve a mondattan vázlatával. Olvasmányok Ovidiusból: Aeneas, Romulus, Quirinus, Tarquinius elfoglalja Gabü városát, Daedalus és Icarus, Achilles halála. — Liviusból: a II. és III. samnit háboru, A Pyrrhus ellen viselt háboru, Rómának

a galloktól történt elfoglalása és Camillus. — Szóbeli stílus gyakorlatul szolgáltak a gyakorlókönyv 41—70. számú darabjai. A mondattanból: a consecutio temporum, a mellékmondatok alakjai, ezekben a modus és tempus használata : Irtak 31 írásbeli dolgozatot az előadott tananyag köréből. Tanítá heti 6, összesen 193 órában Sarmaságh Géza.

Német nyelv. Tankönyv: Simonyi Zs. Német nyelvkönyve. Harrach J. Német olvasókönyv III. r. — Tananyag: Gótbetűs szöveg olvasása. Az igeragozás, a declinatio s a melléknév viszonyításának kiegészítő ismétlése; a névmások, számnevek, határozók; szóképzés és összetétel ; az alany, az állítmány, tárgy s a praepositio határozók, szórend. Olvasmányok: Geschichten von Hercules: Der Löwe von Nemea. Die Herakliden: Hylos, König der Dorer. Orestes Rache. Orestes Sühne. Orestes und Iphigenias Heimkehr. Das wohlzeile Mittagessen. Krimhild und Siegfried. Verrath und Mord. Die Fahrt der Burgunden. Erziehung eines Ritterknaben. — A következő költemények : Gefunden die wandelude Glocke. Die Riesen und die Zwerge. Mein Vaterland. Die Herde. Die drei Ziegeuner betanulva. Kéthetenként egyszer, összesen 15-ször, írásbeli fordítása az olvasmány szerint alakított összes mondatoknak. Tanítá heti 3 órában Jaskovics.

Történelem. Tankönyv: Vaszary Kolos: Világtörténet I. ó-kor. Tananyag : Történelmi előismeretek. Az ó-világ földrajza. A keleti népek története : zsidók, assyrok és babylonok, phoeniciaiak, aegyptomiak. A görögök története : Görögország földrajza. A nevezetesebb államok alakulása és a nemzet elterjedése belső egységének fennmaradásával; Spárta, Athén szervezése. A perzsa háborúk, Athén emelkedése, Perikles kísérlete Hellaszt egyesíteni, a peloponnesusi háboru. Spárta hegemoniája. Macedónia emelkedése, Hellas egyesítése, Nagy Sándor hódításai s ezek következményei. Róma története: Itália földrajza, Róma alapítása, a római alkotmány megalapítása (Servius-Tullius), a köztársaság a belső egység helyreálltáig és Itália meghódításáig, Róma elnyeri a világuralmat; a puni háborúk, a köztársasági Róma nagysága. A szellem műveltség befolyása. A köztársaság hanyatlása, socialis küzdelem, az alkotmány megszűnése és a katonai monarchia előkészítése: a Gracchusok, Marius, Sulla, Pompejus, a két triumvirátus, C. Julius Caesar pályája és halála. Tanítá heti 3 órában Nagy.

Ásványtan. Tankönyv: Dr. Róth, S. : Az ásvány-kőzet-földtan alapvonalai. Tananyag: I. Az ásványok fizikai tulajdonságai, fénytani cohaesiói, egyéb természettani tulajdonságai. Az ásványok alakbeli tulajdonságai, tömörsége, fajsúlya, előfordulási körülményei. II. Vegy-tan; előismeretek kapcsolatosan az ásványok rendszeres ösmertetésével és leírastani gyakorlatokkal: a) A levegő és víz fizikai és

vegytani tulajdonságai. Elem, vegyület, keverék és a chemiai képletek fogalma. Részletes leírása az elem és oxid ásványoknak. b) A sulphur és égési termékei. Sulphidok fogalma. A sulphid ásvány ismertetése. A carbon, a carbon dioxyd és monoxyd. A szénhydrogén ásványok leírása. A chlor, brom, jod, fluor leírása. Savak értelmezése. Fontosabb savak. c) Fémek elemek tulajdonságai. Könnyű, nehéz fémek leírása. Aljak, d) Sók értelmezése, felosztása. Halóid-oxysók ismertetése. III. Szerves chemia feladata. Erjedés. Protein vegyek. Szénhydratok. IV. Kőzettan és Földtan általános vonásokban. Tanítá heti 3 órában Schőber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. Kőnig Gyula algebrája. Tananyag: Az algebra jeleinek és a negativ számoknak ismertetése; algebrai egész kifejezések összeadása és kivonása (összevonás), sokszorozása, osztása s ezzel kapcsolatban a tört kifejezésekkel való számolás szabályainak származtatása; a legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többszörös kikeresésének begyakorlása; a szorzatok fontosabb alakjai; algebrai többtagu kifejezések s tizedes rendszerbeli számok négyzetének és köbének kiszámolása; a geometriai haladvány ismertetése; első foku egyenletek egy ismeretlennel. Iskolai írásbeli dolgozat a szeptember és június hónapokat kivéve havonként egy-egy ; házi előkészületül óráról órára a legközelebbi tanórán előadott tananyagra vonatkozó példák kidolgozása. Tanítá heti 3 órában Simsa Kornél.

Rajzoló geometria. Tankönyv: Mendlik Ferencz és Schmidt Ágoston rajzoló geometriája. Tananyag: Az ellipsis, hyperbola és parabola tulajdonságai és szerkesztése. — Az érintőre vonatkozó tételek A sík és helyzete, — az egyenes és a sík, — két sík kölcsönös helyzete, — lapszögek — szögletek. — A pont, egyenes, síkidomok és a testek helyzete és képe egy képsíkon és két képsíkon. — Az épületek tervrajzolása. Tanítá heti 2 órában Metz.

Testgyakorlat. Mint a III. osztályban, heti 2 órában tanítá Erdélyi

V. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál tankönyv : dr. Wappler Antal egélytana I. r. Tananyag : A kath. religióról általában, különösen a Jézus istenségét bizonyító érvek ismertetése; a kath. egyház alapítása és szervezete. Tanítá heti 2 órában Reiser. A gör. katolikusoknál mint a IV. osztályban.

Magyar nyelv. Tankönyvek: Greguss-Beőthy: Magyar balladák és Névy stilsztikájának II. része olvasmányokkal. Tananyag: Költői

olvasmány: Kádár Kata, Molnár Anna népballada ; Kisfaludy Károly: Az álmatlan király ; Garay: Kont; Petőfi: A király esküje; Arany János balladái közül: V. László, Ágnes asszony, Szondi két apródja, Walesi bárdok és Tetemre hívás. Ezek alapján a ballada elmélete, szerkezete és történeti fejlődése. Lyrai költemények: A magyarokhoz (Berzsenyi); Hymnus (Kölcsey); Szózat (Vörösmarty); Egy estém otthon, A jó öreg korcsmáros (Petőfi); Kikeletkor, Őszi kép (Tompá), ezek alapján a dal, óda és hymnus elmélete, a hangsúlyos és időmértékes verselés tüzetesen. — Prózai olvasmányok: Az első hó (Hermann O.); Az énekes pinty (gróf Lázár Kálmán); Egy nevezetes gazda honunkban (Jókai); A gyarmati vásár (Mikszáth Kálmán); Vonások a régi magyarok erkölcséből (Kerékgyártó Árpád): Czuczor és Fáy meséiből; Sokrates beszélgetése A barátok megválasztásáról. A szülők iránti szeretetről. Mikes törökországi leveleiből; Deák Ferencz levele egy tanuló ifjuhoz, A kastiliai nemes (Fáytól), Szondi két apródja Arany Jánostól (Greguss A.); B. Eötvös gondolataiból és Kölcsey Paraenesiséből. Ezen olvasmányok tartalmi és alaki magyarázatával összefüggésben az írásművek szerkesztésének általános szabályai, u. m. az inventio a gondolkodás általános törvényeivel (fogalom, ítélet, következtetés,) a dispositio (a szerkezet törvényei, az írásmű 3 főrésze) és az előadás általános formái (leírás, elbeszélés, magyarázat, elmélkedés, értekezés, beszélgetés, levél és fajaik.) Óránkint szavalás. Tanítá heti 3 órában Ruprecht.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: dr. Jancsó Benedek: Magyar irodalmi olvasmányok, Zsoldos Benő: Thukydides, James Gow: Görög állami régiségek. — Olvasmányok : Kármán: Uránia, A nemzet csinosodása. Kazinczy és Berzsenyi levelezéseiből az 1., 2., 5. levél. — Ez olvasmányok tartalmi és alaki magyarázatával összefüggésben meg lettek határozva az illető műfajok és ismertette lön a tárgyalt írók költői működése és hatása. — Thukydidesből: Görögország régi állapota, a peloponnesosi háboru előzményei, Perikles halotti beszéde, a pestis Athénben, Perikles jellemzése, thebaiiak beszéde. — Görög állami régiségek. Írásbeli dolgozatok száma 3. — Tanítá heti 2 órában Lichtenegger.

Latin nyelv. Tankönyvek: Titi Livii ab urbe condita liber XXI. et XXII. Bartal-Malmositól. Anthologia Latina Dávid István és Pozder Károlytól. Latin stilusgyakorlatok, I. rész Cserny Dávidtól. Latin mondattan Barlal-Malmositól. Római régiségek Cserép Józseftől. Tananyag: Olvasmányok: Liviusból a XXI. könyv a kevésbbé fontos részek kihagyásával, összesen mintegy 50 fejezet. Catullusból 12 db., Vergiliusból az 1. ecloga s a Georgiconból a tavasz leírása;

Horatiusból Az arany középszer; Tibullusból A béke áldása; Propertiusból Caesar diadala; Ovidiusból Tibullus halálára; Martialisból 20 epigramm. Vergilius I. eclogáját be is említették. Stílusgyakorlatokból: 1., 2., 6., 11., 22., 47., 55., 56., 79., 81., 105., 152.—159. (Livius élete kihagyásokkal.) 160., 175., 177., 186. Livius életére vonatkozó adatok, művei, ezek méltatása. Az anthologia költőinek rövid életrajzai. Nyelvi, tárgyi, történelmi s mythologiai magyarázatok. A régiségtanból a hadügy ismertetése. A mondatból az egyszerű mondat részei, kül. a coni. használata főmondatokban s az ige névszói alakjai. Havonként két iskolai dolgozat az előadott tananyag köréből. Tanítá heti 6 órában Fodor.

Görög nyelv. Tankönyvek : Schenk-Ábel Görög olvasókönyve és Curtius Ábel Görög nyelvtana. Olvasmányok: A farkas és a bárány. A katona és a varjak. A nyírott juh. A sőt hordó szamár. A legyek. A róka és a szőlő. A ludak és a darvak. A földmives és fiai. A ló és a szamár cz. mesék. Gyges cz. nagyobb olvasmány, a 28., 30., 32. és 35. sz. apróbb elbeszélések, az 1., 4., 5., 7. és 9. sz. epitymbion, az 5., 6., 7. és 9. sz. protreptikon, az 1., 2., 6. és 8. sz. skoptikon és az 1. sz. iambos. Ezen olvasmányok és az olvasókönyv 1—140. sz. példacsoportokból kiszemelt görög és magyar mondatok fordításával begyakoroltatott a főnevek, melléknevek és névmások ejtegetése, a számnevek alakjai, a melléknevek fokozása s határozókká alakítása és az ω végű igék teljes ragozása. Havonként két isk. írásb. dolgozat, összesen 15. Tanítá heti 5 órában Fásztusz Elek.

Német nyelv. Das wohlfeile Mittagessen. Herodots Leben und die Blüte von Athen. Die Akropolis. Das Ritterwesen. Erziehung eines Ritterknaben. Die Befreiung der Waldstätte. Költemények: Das Ständchen (Uhland) Leise zieht durch mein Gemüth. Ein Fichten-baum steht einsam. Du bist wie eine Blume. Loreley (Heine) Wanderers Nachtlied (Goethe.) Der Schiffbruch (Herder.) Die Mutter lag im Todtenschrein (Wilh. Hasenclever.) Der König in Thule (Goethe.) Haufftól olvasták „Die Geschichte Almansors” cz. elbeszélést egész terjedelmében. A költeményeket könyv nélkül is megtanulták. A mondatból folytatólag elvégezték az accusativus, dativus és genitivus mondattani használatát, a praepositiók teljes rendszerét, az infinitivus használatát. Havonként 1 iskolai dolgozat. Tanítá heti 3 órában Ruprecht.

Történelem. Tankönyv: Vaszary Kolos: Világtörténelem II. Középkor. Tananyag : Az ókor III. korszaka : A római császárság : A császárság szervezete, a Julius-Claudius dynastia, a legiok császársjai, adoptált császárok, anarchikus katonai uralom. A kereszténység

alapítása és emelkedése. Középkor: A barbárok letelepedése a nyugati birodalomba, főképen a germánok. A keleti birodalom és a mohamedán hódítás, az izlam. Az egyház fejlődése a nyugati császárság megújításáig. A nyugati császárság megújítása. N.-Károly szereplése. A karolingok bukása és a pápaság emelkedése. A feudalismus jelentősége és szervezete, a pápaság és császárság nagy küzdelme: Németország a szász dynasztia alatt, az angol monarchia alakulása. A keresztes háboruk : III. Incze pápa kora, állami fejlődés a keresztes háboruk korában, a Hohenstaufok, az interregnum, a Capetingek, a normannok és Plantagenetek. — A középkori intézmények bomlása: a császárság, az aranybulla; a hűbériség: Olaszország, Németország, Franciaország, Anglia, a francia-angol nagy háboru, a fehér és piros rózsa közti harc, az absolutismus megszilárdítása Francia-, Angol- és Spanyolországban, az éjszaki államok, a törökök Európában. Az egyház: A kanonisták és legisták, nemzeti irodalmak keletkezése, a pápák Avignonban, a schisma. Heti 3 órában tanítá Nagy.

Növénytan. Tankönyv: Dr. Róth Samu: A növénytan alapvonalai. Tananyag : I. A szerves és szervetlen világ közti kapcsolat, ellentétek. Növények tagoltsága általában, a magasabb rangúak morphológiája részletesen. A növénytan történelme. A nagyító s vele való vizsgálat. II. Telepes növények. Fontosabb moszatok, gombák, zuzmók leírása. Moszatok, gombák közti különbség, fejlődésük menete. A spóra, conidium fogalma. III. Mohok. Máj-lomb-mohok tagoltsága. Szaporodásuk menete egymáshoz s a Telepesekhez hasonlítva. Szöveik ismertetése. IV. Edényes virágtalanok. Tagoltságuk. Szöveik. Az edénynyalábok fogalma. Edények keletkezése, azok feladata. Szaporodásuk menete a mohokéhoz hasonlítva. V. Virágos növények. Nyitva-zárva termők, továbbá az egy-kétszikűek közti különbség, hasonlatosság. Általános jellemvonások. A virágos növények tagoltsága, szöveik, azok fejlődése. A rügy. A magrügy szerkezete, egyes alkatrészeinek jelentősége. A mag. A csirázás mibenléte. A virágos növények rendszertana, tekintettel a növényhatározásra. VI. Növényélettan általános vonásokban. Tanítá heti 2 órában Schöber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König Gyula algebrája és dr. Lutter N. mértana. Tananyag: a) Az algebrából: Elsőfoku egyenletrendszerek 2, 3 és több ismeretlennel; kéttagúak magasabb hatványai és a számtani haladvány ; a négyzetgyök és a másodfoku egyenlet; gyökkivonás általánosságban és a köbgyök, b) A geometriából: egyenes vonalak fekvése a síkban; az idomok szögeinek és

oldalainak összefüggése; az idomok összevágása; az idomok hasonlósága; az idomok területeinek megmérése. A körtan. Havonkint szeptember és június hónapokat kivéve, egy-egy iskolai írásbeli dolgozat ; ezek tárgya: a legközelebbi hónap alatt bevégzett tananyagra vonatkozó két példa kidolgozása. Házi előkészületül: óráról-órára egy-egy a legközelebbi előadáson bevégzett tananyagra vonatkozó példa kidolgozása. Tanítá heti 4 órában Ratkovszki Pál.

Görögpótló rajz. Építési modor, vagy stílus. — Stilizált levelek és virágok, görög, arab és középkori (román, gót) sík diszitmény-elemek, szalagdiszkek stb. rajzolása egyszerű színezéssel. — Tanítá heti 2 órában Metz.

Testgyakorlat. A szabadgyakorlatokból: tag-szabadgyakorlatok súlyzókkal a test összes izmainak tekintetbevételével. A katonai rendgyakorlatokból : a szakasz és kettősrendek formálása, igazodások, fejlődések, huzódások, kanyarodások, menetelések. Szergyakorlatokból: erő- és ügyességi csapattornázás az összes szereken. — Magas-, távol- és rúdugrás alacsony deszkáról, bak és lóugrás, kődobás; súlyok emelése 18 kilótól 30 kilóig. Az ezen vidéken divatozó labdajátékokon kívül az iskolai játékok közül: fehér és fekete, hátulsó pár előre, labdakergető, körfutó, futóstuck. Tanítá heti 2 órában Erdélyi.

VI. OSZTÁLY.

Vallástan. Tankönyv : a róm. kath.-nál dr. Wappler Antal egélytana II. r., a gör. kath.-nál dr. Ratiu J. tankönyve. Tananyag: a ker. kath. hittan. Tanítá heti 2 órában Reiser és Hozás.

Magyarnyelv. Tankönyv: Névy L. retorikája és olvasókönyve. Költői olvasmányok: Shakspere Coriolanusa és Moliére Tudós nők-je; ezek alapján a tragédia és komédia szerkezetének megértetése. Prózai olvasmányok: Székely István és Heltai műveiből egy-egy összefüggő rész; Csereitől : II. Rákóczi Ferencz fölkelése ; Horváth Mihálytól: Szent István és Szent László jellemzése; Salamontól: Zrinyi Miklós (a költő) ifjusága; Deák Ferencz felirati javaslata és ennek tárgyában tartott beszéde; Eötvös b. : Emlékbeszéd Szalay L. felett; Csengery : Deák Ferencz jelleme ; Kölcsey: Védelem P. J. számára; Kossuth : Tengerhez magyar; Zichy A.: A szónoklatról. Ez olvasmányok alapján megvolt ismertette a történetírás, a műbeszéd és értekezés elmélete. Óránként részletek szavalása költői és szónoki művekből. Magán olvasmány: Kisfaludy K.: Irene:

Csalódások. Deák és Kossuth műveiből szemelvények. Az írásbeli dolgozatok száma 9. Tanítá heti 3 órában Aiben Mátyás.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: Magyar irodalmi olvasmányok II. rész a görög nyelv pótlásául Dr. Jancsó Benedektől. A görög vallás és művészet dr. Geréb Józseftől. Homeros Iliasa, ford. Dr. Csengeri János. Dr. Jancsó: Magyar irodalmi olvasmányok című műből; Mindszenti Gábor naplójából. Szalárdi siralmas krónikájából. Kemény János Önéletleírásából. Bethlen önéletleírásából. Cserei Mihály: Teleki Mihály. Apor metamorphosisából. Mikes Törökországi Leveleiből. Zrinyi A török áfium elleni orvosságából. Ezen olvasmányok tartalmi és alaki magyarázatával összefüggésben ismertette lón a tárgyalt írók stílusa és a próza története. — Homeros Iliasa egészen, több rész magán olvasmányul. Ez olvasmányok alapján meg lett ismertette a naiv eposz szerkezete s előadása; továbbá a görög magán-, hitélet és művészet magyarázva, különösen : a görög vallás eredete, a homerosi vallás, a mysteriumok, jóshelyek, áldozatok, főbb istenek ; a görög dráma, a színház; a művészet történetéből az Akropolis, az ión, dori, korinthusi stylus és a nevezetesebb szobrok. — Írásbeli dolgozatok száma 2. Tanítá heti 2 órában Jaskovics.

Latin nyelv. Tankönyvek: Sallustii De bello Iugurthino 1. Holubtól, Vergilius Aeneise és Jegyzetek Vergiliushoz Pirchalától, Cicero De imperio Cn. Pompei beszéde Keletitől, Latin stílusgyakorlatok 1. r. Cserny-Dávidtól, Latin mondattan Bartal-Malmositól, Római régiségek Cseréptől. Tananyag: De bello Jug. 1—32. és 84—114. fejezetei, de imp. Cn. Pomp. egészen, Aeneis II. és VI. éneke. Sallustius, Cicero, Vergilius életének és irodalmi működésének ismertetése. Szavak, szólásmódok és szebb helyek emlézése. Régiségek. Stílusgyakorlatok: a 17., 32., 42., 51., 55., 66., 75., 79., 96., 102., 108., 143., 145., 181., 194. és 199. darab fordítása szóbelileg nyelvtani ismétlésekkel. Havonkint két isk. írásbeli dolgozat, összesen 15. Tanítá heti 6 órában Radlinszky.

Görög nyelv. Tankönyvek : Kassai G. Xenophon emlékiratai Sokrates-ről és Curtius-Ábel görög nyelvtana I. r. tananyag: Xen. Memor. I. k. 5., 6., 7. II. k. 4., 6., III. k. 2., 7., 12. IV. k. 3., 8. fejezete a szükséges tárgyi és nyelvi magyarázatok kíséretében. A „mi” végű és rendhagyó igék alakjai, a főbb mondattani szabályok ismertetése az olvasmányban előfordult példák alapján. Szótanulás, egyes kiválóbb helyek emlézése. Havonkint két isk. írásbeli dolgozat, összesen 15. Tárgyuk az olvasmány szavaiból és kifejezéseiből összeállított mondatok fordítása magyarból görögre. Tanítá heti 5 órában Radlinszky.

Német nyelv. Tankönyvek: Heinrich G. német olvasókönyve I. k. „Német balladák és románczok” cz. könyve és Szemák J. németmondattana. Tananyag: Költői olvasmányok a „német balladák és románczok”-ból: Von zwei Königskindern, Edward; Bürgertól: Der wilde Jäger; Gothétól: Erikönig, Der Fischer, Mignon, der Sänger, der Schatzgräber; Erlkönigs Tochter, Legende vom Hufeisen; Hochzeitlied tárgyi és alaki magyarázatokkal. — A német ballada történeti fejlődése. Próza olvasmány az olvasókönyvből: Attila; Das heilige Abendmahl von Leonardo da Vinci; Goethes Kinderjahre; Denkrede auf Jean Paul. — 3 ballada könyv nélkül, fordítás magyarból németre. Írásbeli dolgozatul (8) az olvasott költemények tartalmának, kisebb elbeszélések s leírásoknak németre fordítása. Tanítá heti 3 órában Jaskovics.

Történelem. Tankönyv: Vaszary Kolos: Világtörténet III. Ujkor. Tananyag: Első korszak: Amerika felfedezésétől a westfáli békéig: A Habsburg-ház tulsulya, a felfedezések és a reformáció, a Habsburg-ház hatalmi növekedése, Európa államainak története a 30 éves háboruig, a 30 éves háboru kora, Európa egyéb államainak története a 30 éves háboru korában. Második korszak a westfáli békétől a francia forradalomig: Franciaország, XIV. Lajos kormányzata, a spanyol örökösödési és az éjszaki háboru, Európa államainak története a francia forradalomig. Harmadik korszak. A francia forradalomtól napjainkig, vagyis a nemzeti visszahatás és alkotmányos küzdelmek kora: A francia forradalom, a fejedelmi és nemzeti visszahatás kora 1848-ig. Tanítá heti 3 órában dr. Fechtel.

Állattan. Tankönyv: Báthory Nándor állattana. Tananyag: protozoák, poriférák, coelenteráták, férgek, tüskebőrűek, izelt lábuak és puha testűek köre főbb vonásokban. A protozoáknál az állat és növény világ közti hasonlatra, különbségre lett különös suly fektetve, vonatkozással az V. o. tananyagára. Részletesen lett tárgyalva a gerincesek köre. A boncztani rész összehasonlítólág és pedig a kültakaró, mozgás készüléke, idegrendszer, érzékszervek, véredény-rendszer, lélelkő készülék és a kiválasztó szervek. A tanítás számos boncztani készítmény bemutatásának segélyével történt. A boncztani részt a rendszertan követte biológiai alapon. Végül az ember boncztana lett ösmertetve. Tanítá heti 3 órában Schöber.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König Gyula algebrája és dr. Lutter Nándor mértana. Tananyag: a)Az algebrából: Negatív hatványkitevők. Számrendszerek. Tört hatványkitevők. A logaríthmus; a logaríthmusi táblák használata; logarolás; a kitevőleges egyenleteknek

logarithmusokkal való megfejtése, b) A geometriából : A síkháromszögtan és pedig: a háromszögtani függvények általános fogalma, azok leszármaztatása és egymásközi viszonya; viszonylatok különböző szögek szögfüggvényei között; háromszögtani táblák. A szögmértan alkalmazása a derék- ferdeszögek és a szabályos sokszögek megoldására. A ferdeszögű háromszögek megfejtésére vonatkozó tantételek lehozása. A lehozott képletek alkalmazása számos példa megfejtésére. Az algebra és a geometria kapcsolata, vagyis algebrai kifejezések mértani ábrázolása, az analitikai mértan elemei, orthogonál koordinata rendszer, a síkban fekvő pont, az egyenes és másodrendű görbevonala elemző szerkesztése. Dolgozat mint a IV. osztályban. Tanítási heti 3 órában Simsa Kornél.

Görög-pótló rajz. Renaissance diszitmény-elemek különféle stílusú építmények, épületrészek rajzolása lapos és domboru mintákról árnyékolással. Tanítási heti 2 órában Metz.

Testgyakorlat. Mint az V. osztályban. Tanítási heti 2 órában Erdélyi.

VII. OSZTÁLY.

Vallásstan. Tankönyv: a róm. kath.-nál dr. Wappler A. egélytana. III. r. a gör. kath.-nál dr. Gramma S. tankönyve. Tananyag : a ker. kath. erkölcsstan. Tanítási heti 2 órában Reiser és Hozás.

Magyar nyelv. Tankönyv: Névy László Poétikája és olvasókönyve. Költői olvasmányok : A Zrínyiász. Dorottya. A kisebb epikai költeményekből minden műfajra 2—3 költemény. Lyrai költemények : 12 dal, 4 elégia, 2 bölcselő ének, 16 epigramma, az ódai költeményekből 14 drb. Drámai művek : Katona Bánk-bánja; Madách Ember tragédiája; Szigligeti „Fenn az ernyő, nincsen kas.” Magán uton olvasták Zalán futását, Buda halálát, Vörösmarty, Tompa, Arany, Petőfi lyrai költeményeit. Ez olvasmányok alapján a leg-szükségesebb széptani fogalmak megbeszélése s a hangsúlyos és időmértékes verselés átisméltése után meg voltak ismertetve az epikai, lyrai és drámai műfajok s azok történeti fejlődése. Minden hóban egy írásbeli dolgozat. Tanítási heti 3 órában Ruprecht.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: Magyar irodalmi olvasmányok III. rész a görög nyelv pótlásául Dr. Jancsó Benedektől. Görög irodalomtörténet Schill Salamontól. Antigone Sophoklestől. Iphigenia Aulisban Euripidestől. — Olvasmányok: Balassa Bálint 8 költeménye, 5 kurucz dal, Gyöngyösi Murányi Venusából I., II., III. rész,

Kisfaludy S. Himfy Szerelmeiből 16 dal, Csokonaitól: Az én poesisom természete, Földiekkal játszó, Az estéhez, Virág Benedekhez, A csikóbőrös kulacshoz, A magánossághoz, A lélek halhatatlansága. — Ez olvasmányok kapcsán Balassa, Gyöngyösi, Kisfaludi S. és Csokonai élete és költése. — Az Antigone és Iphigenia Aulisban, drámák olvasása s méltatása közben megismerték a görög eposzi, lyrai s különösen a drámai költést. — Írásbeli dolgozatok száma 3. Tanítá heti 2 órában Ruprecht.

Latin nyelv. Tankönyvek: Ciceronis orationes selectae XIII. Dávidtól; Ciceró válogatott levelei magyarázatokkal Jánositol; Vergilius Aeneise és Jegyzetek Vergilius Aeneiséhez Pirchalától, Latin Stílusgyakorlatok Cserny-Dávidtól, Latin Mondattan Bartal-Malmositol, Római Régiségek Cseréptől. Olvasmányok: az Aeneis VIII. éneke, ebből az 1 — 100 vers beemlézve. Ciceró beszédeiből: pro Sulla; in Antonium Philippica I. II.; Ciceró leveleiből: ad Famil. II. 2. 5. V. 7. XIV. 2. 4. XV. 5. 12. ad Attic. II. 22. IV. 1. VIII. 3. Mindenkire kötelező maganolvasmány: Ciceró leveleiből 15 db. — Szóbeli stílusgyakorlatul szolgált a stílusgyakorlatokból az 5 — 13. 126—128. 130—140. sz. darabok. — Az antiquitasokból: a jogügy, pénzügy, Itália és a provinciák kormányzása. Ciceró írói működésére, köz-és magánéletére vonatkozó ismeretek összefoglalása. Írásbeli dolgozat volt havonként 2, összesen 16. Tanítá heti 6, Sarmiságh Géza.

Görög nyelv. Tankönyvek: Homeros Iliasa Dr. Csengeri Jánostól és Herodoti Epitome Dávid Istvántól. Olvasmányok : Homeros Iliasából: I. és III. ének egészen. Szemelvények a II. IV. VI. VII. IX. XXII. és XXIV. énekből. Herodotosból: De moribus Persarum. De Rhampsinito, rege Aegyptiorum, eiusque thesauris. De pugna apud Plataeas. De Arione citharoeo. De pugna Marathonica. De pugna Salaminia. De pugna apud Thermopylas. Ezen olvasmányok kapcsolatában : A görög költészet Homeros előtt és az ő idejében. Homeros élete, műveinek története. A homerosi kérdés. A görög próza fejlődése. Herodotos életére vonatkozó adatok, utazásai, művének tartalma és méltatása. A homerosi és herodotosi szójárás sajátosságainak összefoglalása. Homeros II. I. és III. énekéből 245. v. szószerint betanulva. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat; tárgyuk fordítás az auctorból görögből magyarra. Tanítá heti 5 órában Lichtenegger József.

Német nyelv. Tankönyvek : Heinrich német olvasókönyve II. r., Goethe Hermann und Dorotheája Harrachtól és Schiller Wilhelm Tell-je

Heinrichtól. Tananyag: Költői olvasmányok: Goethe „Hermann und Dorothea”-ja I., IV. VIII. éneke, a többinek tartalma; Schiller „Wilhelm Tell”-jéből az I., III. és IV. felvonás. A nem olvasott részek tartalmának ismertetése, a művek méltatása. Prózaolvasmány az olvasókönyvből: Aus dem Oberon I. Gesang. Die heilige Elisabeth. St. Rochus. Magyarból németre: az olvasott részekből alakított magyar szöveg fordítása. Havonként egy írásbeli dolgozat; ötnök tárgya az olvasmányhoz alkalmazott szövegnek extemporalis németre fordítása, négynek pedig az olvasott összefüggőbb jelenetek tartalmának leírása. Tanítási heti 3 órában Ruprecht.

Politikai földrajz. Tankönyv: Scholtz Albert: Polit. földrajz. Tananyag: Európa államai és gyarmataik. Dél-Európa: a Balkán-félsziget államai, az Appennini-félsziget államai, a Pyrenaeusi-félsziget államai. Közép-Európa: Franciaország és gyarmatai, Monaco, Belgium, Hollandia és gyarmatai, Svájc, Németország, Lichtenstein, Ausztria-Magyarország, Szerbia, Románia, Észak-nyugoti Európa: Nagy-Britannia és gyarmatai, Dánia, Norvégia, Svédország. Keleti-Európa: Finnország, Oroszország és Európán kívül fekvő birtokai. Amerikának európai gyarmatokból fejlődött önálló államai. Ázsia független államai, melyekben - az európai politikai és kereskedelmi befolyás szembetűnő haladást tesz. Tanítási heti 2 órában Fechtel.

Természettan. Tankönyv: dr. Schmidt Á. természettana. Tananyag: Az erőműtan, rezgésttan, hangtan és fénytán mennyiségtani megállapítással. Tanítási heti 4 órában Simsa Kornél.

Mennyiségtan. Tankönyvek: dr. Kőnig algebrája és dr. Lutter mértana. Tananyag: a) Az algebrából: A másodfokú egyenlelek elmélete; a másodfokú egész függvény maximum és minimum értéke; számtani és mértani haladványok és azok alkalmazása a szakaszos tizedes törtre és a kamatos kamat számításra, b) A geometriából: A testmértan és pedig: az egyenes és sík fekvése a térben; a szöglet; a soklapok; a térfogat mérésének alapelve; a hasáb, gúla, henger, kúp és gömb térfogata és felülete; a gömbháromszög meghatározása, területe. Iskolai dolgozat és házi előkészület, mint az V. osztályban. Tanítási heti 3 órában Ratkovszki Pál.

Görög-pótló ábrázoló geometria. Tankönyv: dr. Fodor László „Az ábrázoló geometria elemei” I. rész. A pontnak, az egyenesnek és a sokszögnek két projectió-síkon való ábrázolása. A pont, az egyenes és a síkidom ábrázolása három és több síkon; a pontok és egyenesek viszonylagos vonatkozása. A sík ábrázolása. A leforgatás és alkalmazása. Szabadkézi rajz. Emberi fejnek rajzolása lapminták után. Tanítási heti 2 órában Metz.

Testgyakorlat. A tag-szabadgyakorlatokból súlyzókkal vitettek véghez a mozdulatok 4 és 8 ütem szerint a test összes izmaira való tekintettel szabatos formákban. A katonai rendgyakorlatokból: a m. kir. honvéd gyalogság számára irt szabályzati utasítás szerint vétettek a következők: alapfelállítás, igazodás, fedezés, fordulatok, szakasz, kettősrendek alakítása állás és menet közt, huzódások, kanyarodások, menetelés. Szergyakorlatokból: az összes tornaszereken erő és ügyességi csapattornázás. Magas, távol és rudugrás ; bak- és lóugrás. Kódobás. Súly emelés 18 kilogrammtól 50 kilogrammig. Svájci birkózás. Az ezen vidéken divatozó labdajátékokon kívül az iskolai játék közül: tolóharcz, harmadikat elüzni, labdakerető, labdahajszoló, kanászos. Heti 2 órában tanítá Erdélyi.

VIII. OSZTÁLY.

Vallástan. A róm. kath.-nál: A ker. kath. anyaszentegyház története. Dr. Wappler A. tankönyve szerint tanítá heti 2 órában Reiser. A görög katolikusoknál, mint a VII. osztályban.

Magyar nyelv. Tankönyv: Dr. Horváth Cziril : „A magyar nemzeti irodalom története” olvasókönyvvel. Tananyag: A magyar irodalom fejlődésének áttekintése, a régebbi irodalomnak Bessenyei-ig rövid tárgyalása után az újabb irodalom tüzetes ismertetése, a nevezetesebb irodalmi jelenségek méltatása a főbb irányok megjelölése mellett. Olvasmány: A Halotti beszéd és könyörgés, A königsbergi töredék, A ferencziek bibliájából, Margit és sz. Katalin legendákból, Szent Bernát Hymnusa, Pannónia megvételeéről, Sylvester új testamentumából, Balassi Menyhártból, Tinódi, Balassi, Zrinyi, Gyöngyösi, Gvadányi, Csokonai, Kisfaludy Sándor, Berzsenyi, Kisfaludy Károly, Vörösmarty, Petőfi, Tompa és Arany költői műveiből kiszemelt darabok ; a prózairók közül: Pázmány, Mikes, Kazinczy, Kármán, Kölcsey és Eötvös. — Ezeken kívül: Arany: Naiv eposz; Fraknoi: Pázmány Péterről (részletek); Salamon: Zrinyi a költőről; Arany: Gyöngyösiről; Beöthy: Mikes prózájáról Arany : báró Orczyról; Toldy : Csokonairól; Kölcsey : Berzsenyi feletti emlékbeszéd; Greguss: Emlékbeszéd Kölcsey felett; Gyulai: Bánk bán tanulmányából; Gyulai: Eötvösről ; Lévay József: Tompáról ; Gyulai: Vörösmarty életrajzából, Tóth Sándor: Kemény Zsigmondról; Gyulai: Arany emlékezetéből; Badics: Petőfiről; Szász Károly: Madách Imréről. Minden hóban egy írásbeli dolgozat. Tanítá heti 3 órában Jaskovics.

Görög-pótló magyar. Tankönyvek: Magyar irodalmi olvasmányok

IV. rész, a görög nyelv pótlásául Dr. Jancsó Benedektől. Görög irodalomtörténet Schill Salamontól. Platón és Aristoteles, szemelvények Alexander Bernáttól. — Olvasmányok: Széchenyi Hiteleből, Wesselényi A magyar és szláv nemzet ügyében, Kölcsey Országgyűlési Naplójából, Nemzeti hagyományokból, Eötvös reformjából, A Kelet Népe és Pesti Hirlap közti viszály Dessewffy Auréltól. Ez olvasmányok kapcsán tárgyalva volt Széchenyi, Wesselényi, Kölcsey, Eötvös, Dessewffy Aurél és Kemény Zs. kora, élete s működése. — Platón és Aristoteles műveiből: Sokrates Védekezése, Kriton és Aristoteles etikája I. könyv 1—10. fejezet; a fenköltlelkűség olvasása és fejtegetése közben meg lett ismertette a görög történetírás s különösen a bölcsélet történetének fejlődése. — Írásbeli dolgozat száma 2. Tanítá heti 2 órában Jaskovics.

Latin nyelv. Tankönyvek: Horatius összes művei Bartal-Malmositól, Tacitus Annalesei Petrovicstól, Lat. stilusgyak. II. r. Cserny-Dávidtól. Lat. mondattan Bartal-Malmositól és római régiségek Cseréptől. Tananyag: Epod. 1., 2. és 13.; Sat. II. 1. és 6.; Od. I. 1., 2., 11., 12., 24., II. 3., III. 1., 2., 3., 16., 30., IV. 7., 9. Carmen saeculare; Epist. I. 4. és 16. — Ann. lib. II.; a stilusgyakorlatokból: Xenophon, Catilina-féle összeesküvés, A numidák királyi családja, Cirta város ostromáig történt események. 5 ódát és néhány fejezetet a prózai olvasmányból szószerint is betanultak. Magán olvasmányképen fordították: Cicero De domo sua című beszédét és Horatius Ars poeticáját. Ismételték a mondattant és az antiquitásokat. Isk. írásb. dolgozat volt 13, melyekből 9 rendes scriptum, 4 extemporale volt. Tanítá heti 5 órában Dr. Fechtél.

Görög nyelv. Tankönyvek: Homeros Iliasa Csengeritől, Platón Sokrates védelme. Tananyag: A trójaiak sikere. Követség Achilleushoz. Sokrates védelme. Az Ilias és Odyssea tartalma és szerkezete. Sokrates és Platón bölcsellete; ennek művei és jelentősége. Régiségek. Havonkint egy isk. írásbeli dolgozat, összesen 8. Tárgyuk az az Iliasból és Apológiából vett részletek fordítása görögből magyarra. Tanítá heti 4 órában Radlinszky.

Német nyelv. Tankönyv: Heiririch német olvasókönyve II. r. és Alexander B.: Schiller, Wallensteins Tod. Tananyag: Költői olvasmány: „Wallensteins Tod” cz. drámából az I. felvonásból: Wallenstein monológja, a III. felvonás egészen, az V. felvonás magánolvasmányul. A nem olvasott részek tartalmának ismertetése, a mű méltatása. Magyarból németre való fordítás: Alexander Bernátnak a „Wall. Tod”-hoz irt bevezetése, u. m. Wallensteins Läger, Die Piccolomini;

61.

továbbá a magyarázatokból a dráma eszméje, Wallenstein jelleme. Prózai olvasmány az olvasókönyvből: Die Bürgschaft, Die Kraniche des Ibykus, Des Sängers Fluch, Der Taucher, Der Ring des Polykrates. A gymnasiumi német nyelvi oktatás útján szerzett irodalmi ismeretek összefoglalása s kiegészítése. Havonként egy írásbeli dolgozat; kettő az olvasmányhoz alkalmazott szövegnek németre való extemporalis fordítása. 3. Die Armee im dreisigjährigen Kriege. 4. Einiges über Wallenstein. 5. Kurzer Inhalt des „Wallensteins Lagers.“ 6. Inhalt der Ballade: „Die Bürgschaft.“ 7. Die Catastrophe im Wallensteins Tode. 8. Schiller an seine Schwester. Tanítási heti 2 órában Jaskovics.

Történet. Tankönyv: Varga Ottó. „A magyarok oknyomozó története.” Tananyag: Ősi pogány korszak: az ősi haza, a fejedelmek, a főbb kútforrások. A kereszténység befogadása és a szent István-fele királyság: a kereszténység és királyság behozatala, szervezete, nemzeti visszahatás mindkettő ellen, az új intézmények megszilárdulása, Magyarország két császárság közt. A Szt.-István féle rendszer bomlása, a hűbéri eszmék szerint való szervezkedés: az állam egységének lazulása, átmenet a hűbériségbe, Magyarország keleti nagy hatalom, a török ellen való küzdelmek. Mátyás kora. A köznemesség és főnemesség küzdelme, az ország hanyatlása. Harcz az ország területe és alkotmányáért: az ország darabokra való bomlása, a török hódoltság befolyása, Erdély szerepének fontossága, a bécsi kormány központosításra törekvő politikája, az ország területének visszaszerzése, az alkotmány biztosítása. A nemzet és dynastia kibékülése, az ujkori államintézmények: reformok, az alkotmány meggyengülése, az alkotmányos reformok által való ujjaszületés. Tanítási heti 3 órában Dr. Fechtel.

Természettan. Tankönyv: dr. Schmidt Ágoston természettana. Tananyag : Az energia. A vezetett és sugárzó hő. Delejesség. Villamosság. A vegytani törvények s a nevezetesebb szervetlen és szerves vegyületek; az anyag szerkezete. A mennyiségtani földrajz elemei. Tanítási heti 4 órában Ratkovszki.

Mennyiségtan. Tankönyv: dr. König algebrája és dr. Lutter mértana. Tananyag: Az algebrából: Az egybevetéstan elemei. Kéttaguak szorzatai és magasabb hatványai. Az algebrai összes tananyag ismétlése. A mértanból: A mértan összes tananyagának összefoglaló megismétlése. Iskolai írásbeli dolgozat volt 8; ezek tárgya a legközelebbi hónap alatt bevégzett tananyagra vonatkozó feladványok. A tananyag begyakorlása végett a tanulók óráról-órára otthon is kidolgoztak két-két feladványt. Tanítási heti 2 órában Ratkovszki.

62.

Görög-pótló rajz és ábrázoló geometria. Tankönyv: dr. Fodor László : Az ábrázoló geometria elemei. II. rész. Tananyag : A szögletes és gömbölyű testek ábrázolása és vonatkozásai a térelemekre; projectióinak meghatározása; önárnyékuk s vetett árnyékuk határának felkeresése. Szabadkézi rajz, emberi fejnek rajzolása lapminták után. Tanítá heti 2 órában Metz.

Bölcseleti előtan. Tankönyvek: Dr. Lindner-Klamarik Psychologia, Logika. Tananyag: A psychológiából: a képzetek, érzelmek és törekvések, lelki betegségek. A logikából: a fogalmak, itéletek, következtetések, tudománytan. Tanítá heti 3 órában Sarmaságh Géza.

Testgyakorlat. Mint a VII. osztályban. Heti 2 órában tanítá Erdélyi.

Írásbeli dolgozatok.

a) A magyar nyelvből.

IV. OSZTÁLY. 1. A puszta (leírás.) 2. Miklós vitézzé óhajt lenni. 3. Toldi Miklós jellemének főbb vonásai. 4. Toldi Lőrinczné, mint az anyai szeretet képviselője. 5. Az álnok testvér. 6. Lajos király. 7. Mit tanulunk Arany „Toldi”-jából ? 8. Mire fektették a fősulyt a Zrinyi-korabeli nevelésben? 9. A pusztai est (leírás) 10. „Addig hajlitsd a fát, mig fiatal. Közmondás magyarázata. 11. Levél a szülőkhöz. 12. Hunyadi János jelleme. 13. A fősvény. Csokonai után. 14. A zsebrák. Beöthy után. 15. A zivatar (rövid leírás.) 16. „Az éji látogatás” alapeszméje.

V. OSZTÁLY. 1. A tragikum Kádár Kata cz. népballadában. 2) Hannibál jellemzése Livius XXI. k. 4. 5. f. alapján. 3) A Walesi bárdok szerkezete. 4. Téli este a családi körben (olvasmányok alapján.) 5. A szem legbecsesebb érzékszervünk. 6. Az embert értelme és munkássága teszi a föld urává. 7. A fecske (leírás). 8. a) Sokrates beszélgetése „A szülők iránt való szeretetről” közlő formában előadva; b) Deák Ferencz levele egy tanuló ifjuhoz átalakítva párbeszédessé előadássá. 9) A virág szerkezete; szerepe a magképzésnél.

VI. OSZTÁLY. 1. Coriolanus történelmi alapja. 2. A sors képviselői „Coniolanus”-ban. 3. Volumnia, Coriolanus anyja. 4. A költői igazságszolgáltatás „Coriolanus”-ban. 5. A történelem az élet mestere. 6. Szent László jellemzése. Horváth nyomán. 7. A hont nagygyá csak fiainak önfeláldozó hazaszeretete teheti. 8. Emlékbeszéd Deák Ferencz felett. 9. A magyar nemzeti büszkeség, értekezés.

VII. OSZTÁLY. 1. Az izlésről. 2. Mi volt a XVIII. sz. uralkodó eszméje s minő befolyással volt ezen eszme a század vallási, politikai és társadalmi életére ? 3. A naiv eposz világa. 4. Szabadon választott tétel a magán olvasmány alapján. 5. Pató Pál alapeszméjének bővebb kifejtése. 6. Őszi hervadás s az emberi élet mulékonysága (Tompa „Őszi tájnak . . .” cz. dala alapján.) 7. Műfordítás a) Ilias VI. 407—450. b) Goethe Hermann u. Dor. VIII. 67—104. 8. Madách „Ember tragédiája” IV. és V. színének összevető ismertetése. 9. Cicero mint magánember, mint államférfiú és író.

64.

VIII. OSZTÁLY. 1. Foglalják össze az angol alkotmány két fejlődési korszakának főbb eseményeit. 2. Pázmány Péter, mint műprózánk megteremtője. 3. Az ébredés korának költése. 4. Kazinczy hatása irodalmunkra. 5. Horatius költése. 6. A romantikus irány Vörösmarty költésében. 7. B. Eötvös regényeinek hatása a nemzeti nagy átalakulás előkészítésében. 8. A realizmus Arany János költésében.

b) A görögpótló magyarból.

V. OSZTÁLY. 1. Kármán A nemzet csinosodása című művének tartalma. 2. A peloponnesusi háború okai Thukydides nyomán.

VI. OSZTÁLY. 1. Mikes Törökországi leveleinek ismertetése. 2. Az Ilias jelentősége főbb vonásokban.

VII. OSZTÁLY. 1) Mythologiai elemek s a machina alkalmazása Gyöngyösi „Murányi Vénusz”-ában. 2) Antigone és Ismene jellemzése. 3) A kar szerepe a görög drámában.

VIII. OSZTÁLY. 1. Sokrates Védekezésének gondolatmenete. 2. Aristoteles és a fenkölt lelkiség.

Rendkívüli tantárgyak

Román nyelv. a) A kezdőfokoztályban : Tankönyv : Kozma Endre Román nyelvtana. Tananyag: az olvasás begyakorlása után a névszók és segédigék alakjai a megfelelő fordításokkal. Ugyanezen könyv függelékéből az összes prózai és költői olvasmányok fordítása magyarra. A költeményeket be is emlezték a tanulók. Tanítá heti 2 órában Sarmaságh Géza.

b) Közép fokoztályban. Tankönyv: Kozma Endre „Elméleti és gyakorlati Románnyelvtan”-a. Tananyag: Olvasmányul szolgált 10 prózai és 5 költői darab. — A mondattanból: Propositiunea simpla si desvoltata. Determinarile substantivului. Complinierea si determinarea verbului. Propositiunea contrasa, compusa si scurtata. A szavak használata a beszédben. Az írásjelek. A román akadémia által megállapított helyesírás. Tanítá heti 2 órában Hozás.

c) Felső fokoztályban. Tankönyv : „Istoria limbei si literaturii romane” de J. Lazariciu. Tananyag : A román poétika és a román nyelv és irodalom történetének rövid vázlata megfelelő olvasmányokkal. Tanítá heti 2 órában Hozás.

Francia nyelv, a) Kezdő fokoztály. Tankönyv: Bartoss-dr. Chovancsák: A francia nyelv módszeres tankönyve, I. rész. Tananyag : Betűk és írásjelek. Kiejtés. Coniugatio. Declinatio. Számnevek. Névmások. Nőnem képzése. A nyelvkönyvben levő 40 francia és magyar drb. fordítása. Ugyanott levő összefüggő kisebb olvasmányok fordítása. A magyar darabok francziául le is irattak. Az összefüggő olvasmányok beemleztettek. Beszédgyakorlatok. Tanítá heti 1½ órában Fechtél.

b) A haladó fokoztályban. Tankönyv: Bartoss-dr. Chovancsák : A francia nyelv módszeres tankönyve II. rész. Tananyag : A visszaható és rendhagyó igék. A jelzők elhelyezése a mondatban. A participe présent és participe passé alkalmazása. Az infinitiv; az infinitiv de és á prepositionokkal. Verbes defectivs et anormaux, formations des tempes, de mots. — Olvastak lyrai költeményeket, meséket, leveleket, elbeszéléseket és részleteket a francia történelemből. Tanítá heti 1½ órában Fechtél.

Szabadkézi rajz. III.—VIII. osztály. A meander összetettebb alakzatai,— hullám-, kigyó-, csigavonalak, stilizált levelek és virágok, pálmalevelek, fonadék-diszitmények, — táblai előrajzok és magyarázatok-nyomán. Stilizált diszitmények, párkányok stb. emberfejek rajzolása.— gipszöntvény és sík minták után. Tanítá heti 2 órában Metz.

Műének. a) I. fok osztály: A hangjegyek és szünetjelek ismertetése, azok felosztása; hangsorok, hangközök és ütenynemek. Tanítá heti 1 órában Löfler. b) II. fok osztály: Egyházi mű- és népelemek, a világi mű- és népdalok. Tanítá heti 2 órában Radlinszky.

T a n u l t á k	I.A.	I.B.	II.A.	II.B.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
a román nyelvet	—	—	1	2	2	1	1	2	3	1	13
a francia nyelvet	—	—	—	—	2	1	5	1	4	4	17
a szabadkézi rajzot	—	—	—	—	10	—	6	1	—	—	17
a műéneket	18	13	9	9	7	9	16	10	5	9	105

Jegyzetek az érdem sorozathoz.

A magaviselet jellemzésére négy fokozat van : jó, szab. (szabályszerű) k. sz. (kevésbé szabályszerű), rossz.

A tanulmányi előmenetel 4 fokozata ez :

jeles itteni jegye jel.

jó „ „ jó

elégséges „ „ els.

elégtelen „ „ elgt.

A tanári test. ált. ítélete :

a) felléphet a felsőbb osztályba,

itteni jegye : fell.

b) javító vizsgálatra bocsáttatik,

itteni jegye javit.

c) nem léphet a következő osztályba

itteni jegye : n. lép.

r. k. = római katolikus

g. k. = görög

á. ev. = ágostai evang.

ev. ref. = evang. református.

izr. = izraelita vallásu.

ösz. = ösztöndijas.

ism. = ismétlő.

p. n. = papi növendék.

fm. = felmentve.

V.

A tanulók érdemsorozata.

Első A. osztály.

A tanuló neve s vallása ; ösztöndijas-e ? ismétlő-e ?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számтан	Rajzoló mértan	Szépírás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Ambrózy József ev. ref.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	fell.
Ábrahám Gerő g. k.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Balogh István r. k.	jó	jó	els.	els.	elgt.	els.	jel.	els.	szab.	javit
Braun Gyula izr.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jel.	szab.	n. lép
5.Csendes Simon izr.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Ditrich József r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	fell.
Erényi László izr.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Farkas Jakab izr.	els.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	jó	fm.	szab.	n. lép
Farkas Sándor izr.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
10Feldmán József izr.	jó	jó	jó	els.	els.	els.	jó	elgt.	szab.	fell.
Fischer Mihály r. k. ism.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	jel.	szab.	javit
Friedman Móricz izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Furman Miklós r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	jel.	jel.	szab.	javit
Ginál János r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	szab.	fell.
15 Gottsmann Gáspár r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	fm.	jó	fell.
Gróza József g. k.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	elgt.	els.	jel.	szab.	n. lép
Gyene Pál ev. ref. ism.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Haller György r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Hiába József r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	jó	fell.
20Juresó Lajos g. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Klein Adolf izr.	jó	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	szab.	n. lép
Klein Ignác izr.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	fell.
Kreiter Pál r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Kusnyiry Gyula r. k.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	szab.	fell.
25Markovics Jakab izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	szab.	fell.
Martikány Rezső r. k.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	els.	jó	jó	fell.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mérten	Szépírás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Méder Gusztáv r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	els.	jó	szab.	fell.
Mosolygó Pál g. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jel.	szab.	fell.
Óváry Géza g. k.	jó	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
30Parraghy Barna r. k.	jó	els.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	szab.	javit
Pecz Ferencz r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Pittner József r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Rák Gyula r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Reszler Simon r. k.	jó	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	szab.	n. lép
35Schidella István r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	szab.	fell.
Silberberg Dezső izr.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	els.	jel.	szab.	fell.
Simsa Dezső g. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Sooky Endre r. k.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	jó	els.	jó	n. lép
Stetiú Sándor g. k.	jel.	jel.	jó	ió	jó	jel.	jó	jel.	jó	fell.
40Tajthy László r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	fell.
Tar Jenő r. k. ism.	els.	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	szab.	fell.
Tombory Ernő r. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	javit
Traum János r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Trohán Kristóf r. k.	jó	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	els.	jó	fell.
45Vass Sándor r. k.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	szab.	n. lép
Vilhelm András r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Weisz Ferencz izr.	jel.	jó	jó	jó	els.	els.	jó	els.	szab.	fell.

Első B. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírá	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítéléte
Ádámesik Gyula r. k. Bolchisiu Gyula g. k. Burda Károly r. k. ism. Czinnerstein Károly r. k.	jel. jó k k	jel. els. i i	jel. els. l l	jel. els. é é	jel. els. p p	jel. els. e e	jel. els. t t	jó jó t t	jó jó	fell. fell.
5.Fogel József r. k. Fogel Sándor r. k. Fülep Ferencz r. k. Gärtner Gyula r. k. Gyurics Kálmán r. k.	jel. jel. k k jel.	jó jó i i jó	jó jó l l jó	jel. jel. é é jel.	jel. jel. p p jó	jel. jel. e e jó	els. jó t t jel.	jel. jel. t t jó	jó jó	fell. fell.
10Hakenberg Károly r. k. Hirs József izr. Holezmann István r. k. Husóvszki Gyula r. k. Jékly Géza r. k.	jel. els. els. k k jel.	jó els. els. i i jel.	jó els. els. l l jel.	jel. jó jel. é é jel.	jel. jó jel. p p jel.	jel. jó jel. e e jel.	els. jel. jel. t t jel.	els. els. jel. t t jel.	szab. szab. jó	fell. n. lép fell. fell.
15Kálmán Ferencz izr. ism. Kálmán Lajos izr. Kirchmájer Ferencz r. k. Kis Dezső izr. Komka József r. k.	k k jel. jó jó jó	i i jel. jel. jó jó	l l jel. jel. jó els.	é é jel. jel. jó els.	p p jel. jel. els. els.	e e jel. jel. els. els.	t t jel. jel. els. els.	t t jó jó jó els.	jó jó	fell. fell. fell. javit fell.
20Kölcei Elemér r. k. Krisán József g. k. Lenkei Győző r. k. Mayer Miklós izr. Némethy Béla r. k.	jó jó jel. m jel.	els. els. jel. e jel.	elgt. els. jel. g jel.	els. els. jel. h jel.	els. els. jel. a jel.	elgt. els. jel. l jel.	jó els. jel. t jó	jel. els. els. t jel.	jó jó	fell. fell. fell. fell.
25Pap Ernő r. k. Pap Gyula r. k. öszt. Papolczy Gyula r. k. Papp Dezső g. k. Rác Lajos ev. ref.	jel. jel. jel. jel. jó	jel. jel. jel. jó els.	jel. jel. jel. els. elgt.	jel. jó els. els. els.	jel. jó els. els. els.	jel. jó els. els. els.	els. jó els. els. els.	jel. els. els. jó els.	jó jó	fell. fell. fell. javit fell.
30Rosenberg Gyula izr. Schorn Károly r. k. Schwartz Áron izr. Schwartz Mór izr. Semmler Bernát izr.	jel. jel. els. els. els.	jel. jó jó jó els.	jel. jó jó elgt. els.	jel. els. els. elgt. els.	jel. els. els. els. els.	jel. els. els. els. els.	jel. jel. jel. jó els.	els. jó els. els. jó	jó szab. jó	fell. fell. javit fell.
35.Stern Jakab izr. Suta László g. k. Szájbel Ferencz r. k. Szimcsere Endre g. k.	jó jó jó k	els. jó jó i	els. els. els. l	jó jó jel. é	jel. jó jel. p	jel. jó jel. e	jó jó jel. t	jó jel. jó t	jó jó	fell. fell. fell.

A tanuló neve s vallása ; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Sziver Sándor r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jel.	szab.	fell.
40.Szkluzál János r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Toperczer Kálmán r. k.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	els.	jó	szab.	fell.
Toronszky Sámuel g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Uhl Károly r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	fell.
Valkovits Dezső izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
45.Vodicska Antal r. k.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Weinberger Herman izr.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Wenke Sándor r. k.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	fell.
Zommer Károly r. k.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Magántanulók :										
Buji Jékey László r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jel.	—	—	—	fell.
50.Német József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	—	—	—	fell.
Gróf Teleki József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	—	fell.

Második A. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Bágyi Károly r. k.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	fell.
Bura Lőrincz g. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	jó	fell.
Csernek Antal g. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Czier Endre r. k.	jel.	jó	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
5Dombory Virgíl r. k.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Duchnovszky Károly r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Erdélyi Géza r. k.	jel.	jó	els.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Füvessy Gyula r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jó	szab.	fell.
Hager Gyula Géza r. k.	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	jel.	jel.	jó	fell.
10Harácsek László r. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit
Hoffmann Pál r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Horn Antal r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	fell.
Horváth Elek r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jel.	jó	fell.
Jékly Rezső r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	els.	jel.	jó	fell.
15Jung Károly r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	szab.	fell.
Kasztel Sándor r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Klein Elemér izr.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jó	elgt.	szab.	fell.
Knoll Gusztáv r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jel.	jó	els.	szab.	fell.
Lahosinszky József r. k.	jó	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	szab.	n. lép
20Lesska Ferencz r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Linner Aladár Jenő r. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	jó	els.	jel.	szab.	javit
Luby László r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	jó	fell.
Lükő Béla ev. ref.	jel.	jó	els.	jó	els.	jó	els.	jó	jó	fell.
Maté Béla r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	jó	fell.
25Molnár Károly r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	els.	jó	fell.
Oszter Károly r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	jó	jel.	jó	fell.
Pintér Vilmos r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Piresi János r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	els.	jel.	jó	fell.
Rosenfeld Arthur izr.	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	jel.	szab.	javit
30Salzer Jenő izr.	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	els.	els.	jó	fell.
Schradi Pál r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	javit
Schwartz Ignác izr.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	elgt.	jó	fell.
Stern Móríc izr.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Szegedy Gábor ev. ref.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	javit
35Szegedi Pál ev. ref.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jel.	jó	fell.
Szücs János r. k.	jó	jel.	jel.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	fell.
Takács József r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	jó	jel.	jel.	jó	fell.

Második B. osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírá	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Braun Jenő izr.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	jó	n. lép
Braun Mózes izr.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	elgt.	jó	fell.
Czuberka Alfréd r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	jel.	szab.	fell.
Díószegi Gyula ev. ref.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
5Esterer Béla r. k.	els.	els.	elgt.	els.	els.	elgt.	elgt.	jel.	szab.	n. lép
Fejér András r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	fell.
Gerinczy Pál r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	fell.
Germárz Jenő r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	els.	jó	jel.	szab.	fell.
Gnandt István r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
10Hartmann Antal r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	elgt.	els.	szab.	fell.
Hauschka Róbert r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Heilbraun Jakab izr.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	elgt.	elgt.	szab.	n. lép
Hronyetz Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Joó József r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	jó	szab.	javit
15Kirik János g. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	els.	jel.	jó	fell.
Lakatos Mihály r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Láng Gyula r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	fell.
Lehmann Endre r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Leitner Endre r. k.	jel.	jó	els.	jó	els.	jó	jó	jel.	jó	fell.
20Lipecki Ágoston g. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	els.	els.	jó	szab.	fell.
Markovits Sándor izr.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	szab.	fell.
Mazurek Gyula r. k. ösztönd.	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	jó	els.	jó	fell.
Merk István r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jel.	jó	fell.
Popu Kornél g. k.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	szab.	n. lép
25Pircsy Márton r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	els.	jó	fell.
Prommer János g. k.	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	jel.	jó	fell.
Rozenczweig Salamon izr.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	els.	jó	jó	fell.
Sárga Lajos r. k.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Siposs Béla r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
30Stetiú László g. k. ism.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	szab.	fell.
Szarka Géza r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Szerdahelyi Károly r. k.	jó	els.	elgt.	els.	elgt.	els.	els.	jel.	szab.	n. lép
Szvitlik Ferencz g. k.	k	i	l	é	p	e	t	t		
Tankóczi Béla ev. ref.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
35Tóperczer Barnabás r. k.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	els.	jel.	szab.	fell.
Weisz Berczi izr.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
Zsákmán Gyula r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	szab.	fell.

Harmadik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem és polit. földrajz	Természett. földr.	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Ádám Béla r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	javit
Amos József r. k.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	fell.
Antal János r. k.	jó	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jó	elgt.	szab.	fell.
Augusztiny Oszkár r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	elgt.	els.	jó	szab.	n.lép
5Bakó Béla ev. ref.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jel.	jel.	jó	els.	jó	fell.
Balássy József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Bárt István r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jel.	szab.	fell.
Bertalan Alajos r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Bodnár Béla r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
10Boksay András g. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	szab.	n.lép
Boleman Márton r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Böhm András r. k.	jel.	els.	els.	jó	jel.	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Böhm Antal r. k. ism.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	javit
Böhm Sándor r. k. ism.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	javit
15Bródy Béla izr.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	szab.	n.lép
Butkovics János r. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
Csernyi József r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
Csics László r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Csiki Lajos r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	fell.
20Czinner Lajos izr.	els.	jó	jó	jó	jel.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Demeter Gyula g. k.	jel.	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	n.lép
Deutsch Viktor izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Drágos László r. k.	jó	els.	els.	elgt.	jó	els.	els.	els.	jó	szab.	javit
Dutkay Kálmán r. k.	jó	jó	els.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
25Erdélyi Béla r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Fischer József izr.	jó	jó	els.	jó	jel.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Frank Mór izr.	jó	jó	els.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Friedmann Béla izr.	jó	iel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	fell.
Gottsmann Antal r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	fm.	jó	fell.
30Grósz Jenő izr.	els.	els.	elgt.	els.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	szab.	n.lép
Hrágyel Ernő r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.
Jármy Mihály r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	n.lép
Kelemen Róbert r. k.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	fell.
Kerekes János g. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	szab.	fell.
35Körösmezey Béla r. k.	jó	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	jó	szab.	n.lép
Kösztenbaum Sándor izr.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	jó	elgt.	szab.	fell.
Lengyel Endre r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.
Madarassy László ev. ref.	jel.	els.	els.	elgt.	jó	els.	elgt.	elgt.	jó	szab.	n.lép

A tanuló neve s vallása; ösztöndíjas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem és polit. földrajz	Természett. földr.	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Mandelbaum Izidor izr.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jó	fell.
40Mátyás Antal g. k.	jel.	jó	els.	els.	jel.	jó	jel.	jó	jó	szab.	fell.
Merker Márton r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Mózer Géza ev. ref.			vizs	gá	la	tot	nem	tett			
Müller János r. k.	jó	els.	els.	els.	jel.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Nagy Géza r. k.	jó	els.	els.	els.	jó	jó	jó	els.	jó	jó	fell.
45Pirkler Ernő r. k.	jó	jó	els.	elgt.	jó	jó	jó	els.	jel.	szab.	javit
Probst Jakab r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Reiter Lajos izr.	jó	jó	jó	jó	jel.	els.	jó	els.	els.	szab.	fell.
Schwarz Antal izr.	els.	els.	els.	els.	jó	els.	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
Schwarz Gyula izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	elgt.	szab.	fell.
50Spira Hermann izr.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	szab.	fell.
Stauder Gyula r. k.	jel.	jó	jó	els.	jó	els.	jó	jó	els.	szab.	fell.
Sternberg Lajos izr.	elgt.	els.	els.	els.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Supka Géza r. k.	jó	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	jó	els.	szab.	javit
Tanody Endre r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	szab.	fell.
55Themleitner Sándor r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
Troknya Gyula r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Veres János r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	szab.	n. lép
Ziber Mihály r. k.	jel.	els.	elgt.	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Zier József r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	szab.	javit
									jó	jó	fell.
Magántanuló:											
60Br. Vécsey Aurél r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	—	—

Negyedik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Ambrózi Sándor ev. ref.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jó	fell.
Apagyi Aladár r. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jel.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Bodrossy Dénes r. k.	jel.	jó	jó	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Bohler János r. k.	jel.	jó	jó	els.	jó	jó	elgt.	jó	jel.	jó	javit.
5.J. Brózik Engelbert r. k.	jó	els.	els.	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
Catinelli Ernő r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.	fell.
Csiki József r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	fell.
Czier István r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	jel.	els.	jó	jel.	jó	fell.
Czier Pál r. k.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
10.Czuberka Hugó r. k.	m	e	g	h	a	l	t.				
Déry István r. k.	jel.	jel.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Duchnovszky Sándor r. k.	jel.	jel.	jó	els.	jel.	jó	els.	jel.	elgt.	jó	fell.
Dutka Mihály g. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jó	jó	jó	fm.	szab.	fell.
Ecsedi Jenő r. k.	m	e	g	h	a	l	t.				
15.Farkas Mór izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Farkas Mózes izr.	jó	els.	els.	els.	els.	jel.	els.	jó	fm.	jó	fell.
Farkas Sámuel izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Farkas Vilmos izr.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	szab.	n.lép
Fried Sándor izr.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	elgt.	jó	n.lép
20.Gyüre István ev. ref.	jó	els.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jó	szab.	fell.
Haller István r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
Harmath Béla r. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	els.	els.	elgt.	els.	elgt.	jó	n.lép
Hirsch Ernő izr.	els.	els.	els.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	els.	szab.	n.lép
Kinczel Venczel r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
25.Klein Mór izr.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	fell.
Kölcsei Rudolf r. k.	jel.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	fell.
Kraiger István r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t.			
Kulcsár Ferencz r. k.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jel.	els.	jó	jel.	jó	fell.
Lahocsinszky Sándor r. k.	jel.	els.	els.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	szab.	javit.
30. Lövenberg Árpád izr.	jel.	jel.	jó	els.	jel.	jel.	els.	jel.	jó	szab.	fell.
Maricza László g. k.	jó	els.	elgt.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	elgt.	jó	szab.	n.lép
Markseid Béla r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	javit.
Markseid Nándor r. k.	jó	els.	els.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	els.	jó	n.lép
Martinovics Sándor rk.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	fell.
Matyasovszky Sándor r. k. ö.	k	i	l	é	p	e	t	t.			
Meise Oszkár ág. ev.	jel.	els.	els.	els.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	jó	fell.
Méder Mihály r. k. öszt.	jel.	jó	jó	els.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
Mihályka Károly r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t.			

A tanuló neve s vallása ; ösztöndíjas-e ? ismétlő e ?	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Müller Lajos r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
40.Navora László r. k.	jel.	jel.	jó	els.	jel.	jó	jó	jó	els.	jó	fell.
Olti Antal r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Pittner András r. k.	jel.	els.	els.	elgt.	elgt.	els.	elgt.	els.	elgt.	szab.	n. lép
Reszler János r. k.	jel.	jó	jó	jó	els.	els.	els.	els.	jó	jó	fell.
Ritli János r. k.	jó	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
45.Saueremann István r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	jó	els.	jó	elgt.	jó	fell.
Schwegler Ferencz r. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	els.	jó	fell.
Simon István g. k.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	fell.
Simsa Andor g. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	fell.
Szabó Sándor r. k.	jel.	jó	jó	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
50Szemere Géza r. k.,	jel.	jó	els.	els.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.
Sztahora Lajos r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Tamás Gyula r. k.	jel.	jel.	jó	els.	jó	jó	jó	jel.	els.	jó	fell.
Tóth Tibor ev. ref.	jó	els.	els.	elgt.	jó	els.	els.	els.	jel.	szab.	javít
Ujhelyi János r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	els.	els.	jó	els.	szab.	fell.
55. Uray Géza r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Vágányi Antal r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Viszokay Lajos r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t			
Vodicska Ferencz r. k.	jel.	jó	els.	els.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
Id. Vonház István r. k.	jel.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
60. Ifj. Vonház István rk.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	els.	jó	fell.

Ötödik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallás	Magyar nyelv	Görög irodalom és művelődés-történet	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Mennyiség	Görög-pótló-rajz	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete	
Bart Jakab r. k.	jel.	els.	—	els.	elgt.	els.	jó	jó	jó	—	elgt.	jó	javit	
Chlebak Mihály r. k.	jó	jó	els.	els.	—	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.	
Csernei József r. k.	jel.	els.	els.	els.	—	els.	els.	jó	els.	jó	els.	jó	fell.	
Csiky Aladár r. k.	jó	els.	jó	els.	—	els.	els.	jó	jó	jó	elgt.	jó	fell.	
5Czauner Géza r. k.	jel.	jel.	—	jó	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jó	fell.	
Dollák Jenő r. k.	els.	els.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	jó	fell.	
Dorcsák Jenő r. k.	els.	els.	els.	els.	—	els.	jó	jó	els.	jó	fm.	szab.	fell.	
Fényes Jenő r. k.	jó	jó	jó	els.	—	els.	jó	els.	elgt.	jó	jó	szab.	javit	
Finta Aladár r. k.	jó	jó	—	els.	els.	els.	jel.	jó	jó	—	jel.	jó	fell.	
10Fleckhammer Elemér r. k.	jó	els.	els.	elgt.	—	elgt.	els.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	n.lép	
Flontás Demeter g. k.	jel.	jó	—	els.	els.	els.	jel.	jel.	els.	—	jel.	jó	fell.	
Friedmann Miksa izr.	jó	jó	—	jó	jó	jó	jó	jó	jó	—	jó	szab.	fell.	
Furman István r. g.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	jó	jó	—	jel.	szab.	fell.	
Fuszek József r. k.	jel.	jó	—	jó	jó	jel.	jó	jó	—	jó	szab.	szab.	fell.	
15Gabányi Pál r. k. ism.	k	i	l	e	p	e	t	t	jó	jó	els.	jó	szab.	javit
Gergely László r. k.	els.	els.	els.	els.	—	elgt.	els.	jó	jó	els.	jó	szab.	javit	
Germarz Tivadar r. k.	jó	els.	jó	elgt.	—	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	javit	
Glück Ábrahám izr.	k	i	l	e	p	e	t	t	els.	els.	els.	szab.	fell.	
Grósz Sándor izr.	jó	jó	jó	jó	—	jó	els.	els.	els.	els.	jó	szab.	fell.	
20Horváth Gyula r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	fm.	jó	fell.	
Junk Károly r. k.	jó	els.	els.	elgt.	—	elgt.	els.	els.	els.	jó	els.	szab.	n.lép	
Kálin Amade g. k.	els.	jó	els.	elgt.	—	elgt.	jó	elgt.	elgt.	els.	jel.	szab.	n.lép	
Karenovits József r. k.	jel.	jel.	—	jó	jel.	jel.	jel.	jó	jó	—	els.	jó	fell.	
Kaufmann Sándor izr.	els.	elgt.	els.	els.	—	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	n.lép	
25Kocsis József r. k. öszt.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	—	fm.	jó	fell.	
Kohn László izr.	els.	jó	els.	els.	—	els.	els.	jó	jó	els.	els.	szab.	fell.	
Kováts László r. k.	els.	els.	jó	els.	—	jó	jó	jel.	els.	jel.	els.	szab.	fell.	
Kursinszky Zsigmond r. k.	jel.	jel.	—	jó	jó	jó	jel.	jel.	jel.	—	jó	jó	fell.	
Lakatos Géza r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jó	jó	fell.	
30Lázín Tivadar g. k.	els.	elgt.	—	elgt.	elgt.	elgt.	els.	jó	elgt.	—	jó	szab.	n.lép	
Madarassy János ev. ref.	jó	els.	els.	elgt.	—	elgt.	els.	els.	els.	jó	els.	szab.	n.lép	
Mandics J. r. k. öszt.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	els.	jó	fell.	
Márkus Zoltán izr.	els.	elgt.	elgt.	els.	—	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	elgt.	szab.	n.lép	
Miller Béla r. k.	jó	jó	els.	els.	—	els.	jó	els.	jel.	jó	jel.	szab.	fell.	
35Monó Ferencz r. k.	els.	jó	jó	els.	—	els.	jel.	jó	jó	jó	jel.	jó	fell.	
Radetzky Károly r. k.	jó	els.	els.	els.	—	elgt.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	javit	
Reich Sándor izr.	els.	elgt.	els.	els.	—	elgt.	els.	els.	els.	els.	jel.	szab.	n.lép	
Rock István r. k.	jó	elgt.	els.	elgt.	—	elgt.	elgt.	elgt.	els.	els.	els.	szab.	n.lép	

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Görög irodalom és művelődés-történet	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj.	Menyiségtan	Görög-pótló-rajz	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Rosenfeld József izr.	jó	els.	els.	jó	—	els.	jó	els.	els.	els.	jel.	szab.	fell.
40Sárosy Lajos r. k.	jó	jó	—	jó	jó	jó	jel.	jel.	jó	—	els.	szab.	fell.
Sauermann János r. k.	jó	jó	els.	els.	—	els.	jó	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
Scheiber Miklós izr.	jó	els.	els.	els.	—	els.	els.	jó	jó	jó	jel.	szab.	fell.
Szántó Sándor izr.	els.	jó	—	els.	els.	jó	jó	jel.	jó	—	jó	szab.	fell.
Szarka Imre r. k.	jó	els.	—	els.	els.	els.	jó	els.	els.	—	els.	jó	fell.
45Szentiványi Sándor r. k.	jó	els.	jó	els.	—	els.	jó	jó	jó	jó	jó	szab.	fell.
Szőllősy Gábor r. k.	jel.	jó	—	jó	jel.	jó	jel.	jó	jó	—	jó	jó	fell.
Szőllősy János r. k.	jó	els.	—	els.	els.	els.	jó	jó	jó	—	elgt.	jó	fell.
Tiefenthaler József r. k.	jó	jó	jó	els.	—	jó	els.	jó	els.	jó	jó	szab.	fell.
Valkovics Aurél izr.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	jó	els.	—	els.	szab.	fell.
50Wallner József r. k.	jó	els.	jó	els.	—	els.	els.	jó	els.	jó	jó	jó	fell.
Wieser István r. k.	jel.	jó	—	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jel.	—	els.	jó	fell.
Magántanulók:													
Lengyel Géza r. k.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	jó	—	—	—	fell.
Papoczy Béla r. k.	jel.	jel.	—	jó	els.	jó	jel.	els.	jó	—	—	—	fell.
Gr. Teleki Jenő r. k.	jel.	jó	jel.	jó	—	jel.	jó	els.	jel.	jel.	—	—	fell.

Hatodik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv		Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetráaj	Mennyiségtan	Görög-pótló rajz	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
		Görög iródalom és művelődés-történet											
Bakkay Albín r. k.	jel.	jó	—	els.	els.	els.	jó	jó	els.	—	elgt.	jó	fell.
Bender Béla r. k.	jó	jó	jó	elgt.	—	els.	els.	jó	els.	jel.	jel.	jó	javit
Brüder Albert izr.	jel.	jó	jó	jó	—	jó	els.	jel.	els.	jó	els.	jó	fell.
Csetkovičs Miklós g. k.	jó	jel.	—	els.	els.	els.	els.	jel.	els.	—	jó	jó	fell.
5Demkő Sándor r. k.	jó	els.	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	jel.	jó	fell.
Ehrenreich Lipót izr.	k	i	l	é	p	e	t	t					
Farkas László r. k.	jó	jel.	jó	jó	—	jó	jó	jel.	els.	els.	fm.	jó	fell.
Fehér Edgár r. k.	jó	jó	els.	elgt.	—	els.	jó	els.	els.	jó	els.	szab.	javit
Fuszek Ferencz r. k.	jel.	jó	—	els.	els.	jó	jó	jó	jó	—	jó	jó	fell.
10Gáspár József r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
Haluska Imre r. k.	jel.	jel.	—	els.	jel.	els.	jó	jó	jó	—	jel.	jó	fell.
Hatvani Béla ev. ref.	jel.	jó	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	jel.	jel.	jó	fell.
Katrics Kálmán r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
Koller Béla r. k.	jó	jó	—	jó	jó	els.	jó	jó	jó	—	els.	jó	fell.
15Mandelbaum Jenő izr.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	jó	—	elgt.	jó	fell.
Melega Sándor r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jó	els.	jel.	jó	—	jel.	jó	fell.
Nágvár József r. k.	jó	els.	els.	jó	—	els.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	fell.
Pázkán Mihály r. k.	jel.	jel.	—	jó	jel.	els.	jó	jel.	jó	—	jel.	jó	fell.
Rajsly Károly r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
20Rácz József r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
Scholtész József r. k.	jel.	jó	—	jó	els.	els.	els.	els.	els.	—	els.	szab.	fell.
Schwartz Dávid izr.	els.	els.	els.	elgt.	—	els.	els.	jó	els.	jó	jó	szab.	javit
Siposs Rezső r. k.	jó	els.	els.	elgt.	—	elgt.	els.	els.	els.	jó	els.	szab.	n. lép
Stetiú Viktor g. k.	jel.	jó	—	jó	jó	els.	jó	jel.	jó	—	jel.	jó	fell.
25Svarczkopf István r. k.	jel.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	jó	jó	fell.
Székely Endre r. k.	jó	els.	—	els.	jó	els.	els.	els.	els.	—	els.	jó	fell.
Szigeti Gyula r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
Tyuskay István r. k.	jó	els.	els.	elgt.	—	elgt.	els.	els.	els.	jó	jel.	szab.	n. lép
Varga József r. k.	jó	jó	—	jel.	jó	els.	jó	els.	els.	—	jó	szab.	fell.
30Verebi Antal g. k.	jel.	jel.	—	jó	jel.	els.	jó	jel.	els.	—	jel.	jó	fell.
Magántanuló:													
Neuvirth Alfréd ev. ref.	jó	els.	els.	elgt.	—	els.	jó	els.	els.	els.	—	—	javit

Hetedik osztály.

A tanuló neve s vallása; ösztöndijas-e? ismétlő-e?	Vallásán	Magyar nyelv	Görög-pótló magyar	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Politikai földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Görög-pótló rajz	Testgyakorlat	Magaviselet	A tanári test. ált. ítélete
Bakkay Kálmán r. k. pn.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jel.	jó	jel.	jel.	—	fm.	jó	fell.
Breit Antal r. k.	jel.	els.	—	jel.	jó	jó	els.	els.	els.	—	els.	szab.	fell.
Bretán Sándor g. k.	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	elgt.	szab.	fell.
Cimmermann György r. k.	jel.	jó	—	jó	jó	jó	jel.	jó	jó	—	jó	jó	fell.
5.Csighy János g. k.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	jó	jó	fell.
Fáy Ignác r. k.	jel.	jó	—	els.	els.	jó	els.	jel.	els.	—	jó	szab.	fell.
Fényes Miklós r. k.	jel.	jó	—	jó	jó	jó	els.	jó.	jel.	—	jel.	jó	fell.
Fodor Antal izr.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	els.	jó	fell.
Gönczi Ernő izr.	jó	jó	—	jó	els.	jó	jó	els.	els.	—	elgt.	szab.	fell.
10.Holczmann Béla r. k. pn.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	—	fm.	jó	fell.
Iliczky Izidor g. k.	els.	jó	—	jó	els.	jó	jó	els.	elgt.	—	els.	jó	javit.
Irsik Lajos r. k. pn.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jó	jel.	jó	jó	—	fm.	jó	fell.
Kasztell Aladár r. k. pn.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	fm.	jó	fell.
Kellner József izr.	jó	els.	—	els.	elgt.	els.	els.	els.	els.	—	els.	jó	javit.
15.Kerekes János r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
id. Klein Sámuel izr.	jel.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	els.	szab.	fell.
ifj. Klein Sámuel izr.	jó	jó	jó	els.	—	jó	els.	els.	els.	els.	elgt.	jó	fell.
Kontros Tivadar g. k.	jó	jó	—	jó	els.	els.	jó	jó	jó	—	els.	jó	fell.
Kreiter János r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jel.	jel.	jó	jel.	—	jel.	jó	fell.
20.Lengyel Alajos r. k.	jel.	jó	—	jó	els.	jó.	jel.	jó	jó	—	elgt.	jó	fell.
Léderer Adolf izr.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	els.	jó	fell.
Moldvai Vilmos ev. ref.	jó	els.	—	els.	els.	els.	els.	jó	jó	—	jó	jó	fell.
Rock János r. k.	jó	elgt.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	jó	szab.	javit.
Rosenfeld Fülöp izr.	jó	elgt.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	—	els.	szab.	javit.
25.Schrutek József r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	els.	jó	fell.
Schwarz Sámuel izr.	jel.	els.	els.	els.	—	els.	jó	els.	els.	els.	els.	jó	fell.
Sindelár József r. k.	jel.	jó	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jó	jel.	—	els.	jó	fell.
Stéfan Ágoston g. k.	jó	jó	—	jó	jó	els.	jó	jel.	jel.	—	jel.	szab.	fell.
Szeghy Géza r. k.	jel.	jó	—	els.	els.	jó	jel.	els.	elgt.	—	elgt.	jó	javit.
30.Szépkuthy Jenő r. k. pn.	jel.	jó	jel.	jó	—	els.	jel.	els.	jó	els.	fm.	jó	fell.
Sztán József g. k.	jel.	jó	—	jó	els.	els.	els.	els.	els.	—	els.	jó	fell.
Tabak Lajos r. k. pn.	jel.	jó	jó	jó	—	els.	jel.	jó	jel.	jó	fm.	jó	fell.
Vadász Kálmán r. k.	jel.	els.	—	jó	els.	els.	jó	els.	els.	—	elgt.	jó	fell.
Veres Béla r. k.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jó	fell.
35.Vojtkó János r. k. pn.	jó	els.	—	els.	els.	els.	jó	els.	els.	—	fm.	jó	fell.
Weissmann Béla rk. öszt.	jel.	jel.	—	jel.	jó	jel.	jó	jó	jó	—	els.	jó	fell.
Magántanuló:													
Irsik Lőrincz r. k.	jel.	jel.	—	jó	jó	jel.	els.	jó	jó	—	—	—	fell.

Nyolczadik osztály.

A tanuló neve s vallása ; ösztöndijas-e ? ismétlő-e ?	Vallásán	Magyar nyelv	Német nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög irodalom és művelődés történet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölc. előtan	Görög-pótló-rajz	Testgyakorlat	Magaviselet
Antal Miklós r. k. p. n.	jel.	jó	jó	jel.	jó	—	jel.	jó	jó	jel.	—	fm.	jó
Bárany Béla r. k. p. n.	jel.	jó	jó	jó	jó	—	jel.	els.	jó	jó	—	fm.	jó
Bertha Imre r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jó
Brunner Ede r. k. öszt.	jel.	els.	els.	jó	jó	—	jó	els.	els.	jó	—	elgt.	szab.
5Buday József r. k. p. n.	jel.	jó	jó	jó	—	jó	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	fm.	jó
Dingfelder Ede r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jó	jó
Drahus István r. k. p. n.	jel.	jel.	jó	jel.	jó	—	jel.	jó	jó	jel.	—	fm.	jó
Finta József r. k.	jó	els.	els.	els.	—	els.	jó	els.	els.	els.	els.	els.	jó
Garczár Ödön r. k.	jó	jó	jó	jó	jó	—	jel.	jó	jó	jó	—	jel.	jó
10Göbl Gyula r. k.	jó	jó	jó	els.	—	jó	els.	jó	els.	jó	jó	jel.	szab.
Heilbraun József izr.	jel.	els.	els.	els.	jó	—	jó	els.	els.	els.	—	els.	jó
Herman Venczel r. k.	jel.	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jel.	jó
Hirsch Izidor izr.	jel.	jó	jó	els.	els.	—	jó	els.	els.	jel.	—	jel.	jó
Horváth Dénes r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	jel.	jó	jó	jel.	—	jó	jó
15Indre László g. k.	els.	els.	jó	els.	els.	—	els.	els.	els.	jó	—	jó	szab.
Jurenák Lajos ev. ref.	jó	els.	els.	els.	els.	—	jó	jó	els.	els.	—	jó	jó
László Jenő izr.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	jel.	jó	jó	jó	—	els.	jó
Lükő Géza ev. ref.	jó	els.	els.	els.	—	els.	jó	jó	jó	els.	els.	jel.	jó
Nagy Jenő r. k.	k	i	l	é	p	e	t	t					
20Pászán Sándor r. k. öszt.	jel.	els.	els.	jó	els.	—	jó	jó	jó	jó	—	jel.	jó
Róth Sándor r. k.	jel.	jel.	jó	jel.	jel.	—	jel.	jel.	jel.	jel.	—	jó	jó
Ruprecht Sándor r. k.	els.	els.	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	els.	els.	els.	szab.
Schroff Emil r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	—	els.	els.	els.	els.	—	jel.	szab.
Székely Gyula r. k. p. n.	jel.	jel.	jó	jó	jel.	—	jel.	jel.	jó	jel.	—	fm.	jó
25Szilágyi Miklós g. k.	jel.	els.	els.	els.	jó	—	jó	els.	els.	jó	—	jó	jó
Tiefenthaler Edgár r. k.	jel.	jó	jó	jó	jó	—	jel.	jó	jó	jel.	—	jel.	jó
Tivadar György r. k.	jel.	jó	els.	jó	jó	—	jel.	jó	jó	jó	—	jel.	jó
Magántanuló :													
Nagy József r. k.	jó	els.	els.	els.	els.	—	els.	els.	els.	jó	—	—	—

VI.
 Statisztikai kimutatás a tanulókról.
 1. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	A tanulók száma				Az osztályozott tanulók																				
	fölvétetett	kimaradt, vagy nem tett vizsgálatot	meghalt	osztályzatot nyert	vallásra nézve					anyanyelvre nézve				nyelvismeretre nézve		a szülők polgári állására nézve									
					róm. kath.	gör. kath.	ev. reform.	ag. evang.	izr.	magyar	német	román	szlav	csakis magyarul beszél	tud magyarul	földbirtokos gazdálkodó	iparos	kereskedő vállalkozó	köztisztviselő	magán, vagy társ. tisztviselő	katona	más értelmiségi	munkás, napszámos szolgál s más ilyen	magánzó	
I. A.	47	2	—	45	25	7	2	—	11	44	1	—	—	38	45	12	10	5	7	6	1	2	2	—	
I. B.	51	9	1	41	26	5	1	—	9	39	1	1	—	35	41	7	9	7	8	4	—	4	2	—	
II. A.	37	1	—	36	26	2	3	—	5	32	4	—	—	28	36	5	6	6	3	9	—	4	—	3	
II. B.	37	3	—	34	22	4	2	—	6	31	—	2	1	30	34	7	9	2	11	—	—	3	2	—	
III.	60	1	—	59	39	4	2	—	14	51	6	2	—	30	59	23	6	7	6	2	—	10	2	3	
IV.	60	8	2	50	34	4	3	1	8	40	9	1	—	32	50	19	7	2	7	3	—	10	2	—	
V.	54	2	—	52	38	3	1	—	10	46	4	2	—	36	52	15	3	12	7	1	—	13	1	—	
VI.	31	6	—	25	17	3	2	—	3	25	—	—	—	18	25	2	8	4	4	5	—	2	—	—	
VII.	37	1	—	36	21	6	1	—	8	33	1	2	—	19	36	9	2	3	6	2	—	12	2	—	
VIII.	28	1	—	27	20	2	1	1	3	27	—	—	—	10	27	6	1	4	2	3	2	3	2	4	
	442	34	3	405	268	40	18	2	77	368	26	10	1	276	405	105	61	52	61	35	3	63	15	10	

2. A megosztályozott tanulók honosság szerint.

	O s z t á l y b a n										Összesen
	I. A.	I. B.	II. A.	II. B.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Szatmár városi	16	21	16	18	16	9	21	11	9	6	143
Szatmár vármegyei	16	15	11	9	25	19	17	5	16	4	137
Abauj-Torna	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Arad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Bács	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
Bereg	2	1	1	—	1	2	1	1	—	2	11
Békés	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Bihar	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
Heves	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
Jász-Nagy-Kun	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	4
Kolozs	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Komárom	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Maros-Torda	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Máramaros	1	4	1	2	2	6	5	2	3	3	29
Nógrád	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	3
Nyitra	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Pest	—	—	—	—	3	1	1	2	3	4	14
Pozsony	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Szabolcs	1	—	1	—	2	—	—	1	—	—	5
Szepes	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Szilágy	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	3
Torontál	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Ugocsa	5	—	1	4	1	6	1	2	1	1	22
Ung	1	—	—	—	—	1	—	—	1	1	4
Zágráb	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Zemplén	—	—	1	—	2	1	1	—	2	—	7
Zólyom	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Bosznia	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Összesen	45	41	36	34	59	50	52	25	36	27	405

3. Az osztályzat áttekintése.

A tanulmányi előmenetel a rendes tárgyakat véve								A magaviselet			
Osztályban	Osztályzatot nyert összesen	Felsőbb osztályba léphet			Egy tantárgyból elégtelen. (Javító vizsg. bocsátatik.)	Nem léphet felsőbb osztályba		jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű	rossz
		minden tantárgyból				két tárgyból elégtelen	több tárgyból elégtelen				
		jeles	legalább jó	legalább elégs.							
I. A.	45	2	12	16	6	3	6	21	24	—	—
I. B.	41	8	12	16	3	—	2	28	10	—	—
II. A.	36	1	9	20	5	1	—	27	9	—	—
II. B.	34	2	13	13	1	5	—	20	14	—	—
III.	59	8	12	23	7	5	4	24	34	—	—
IV.	50	4	6	29	4	1	6	35	15	—	—
V.	52	3	8	29	5	3	4	20	29	—	—
VI.	25	—	1	18	4	2	—	17	7	—	—
VII.	36	4	8	19	5	—	—	27	8	—	—
VIII.	27	2	10	15	—	—	—	21	5	—	—
összesen	405	34	91	198	40	20	22	240	155	—	—
		323 = 79.76%			82 = 20.24%						

4. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

a) írásbeli vizsgálat.

Jelentkezett	Vizsgáltatott	<i>Feladvány</i>	Kidolgozták			
			jelesül	jól	kielegítően	elégtelenül
27	26	<p>A magyar nyelvből: 1. Tompa és Arany, mint a nemzet vigasztalói. 2. A renaissance virágkora Mátyás király alatt tudomány és művészet terén. 3. Igazolják physikai tanulmányaik alapján, hogy a nap a föld növényi és állati életének fő tényezője.</p> <p>A latin nyelvből: Aeneas társai Didonál kegyelmet kérnek.</p> <p>A görög nyelvből: Homeros Odysseájából a IX. ének 371.—406. verse.</p>	4	1	2	—
			4	5	6	—
			—	2	2	—
			10	8	8	—
			7	8	5	1

Jelentkezett	Vizsgáltatott	<i>Feladvány</i>	Kidolgozták			
			jelesül	jól	kielegítően	elegendelenül
		<p>A német nyelvből: Schiller Frigyes.</p> <p>A matematikából: 1. Valaki végrendeletileg akként intézkedett, hogy vagyonából legifjabb gyermeke 50000 forintot, minden idősebb gyermeke sorban öt-öt ezer forinttal kevesebbet kapjon azon összegnél, melyet korban hozzá legközelebb álló ifjabb testvére kapott. A végrendelet értelmében a legidősebbnek 15000 forint jutott. Hány gyermek volt s mennyi volt a hagyaték? 2. Mértani feladvány. Egyenlő szárú ferdegy alakú biró földterületnek nagyobbik párhuzamos oldala 625,43 méter, az ezt metsző szár 68,79 m. e két szár $63^{\circ} 15' 12''$-nyi szöveget zár be; mily nagy a föld területe?</p>	2	11	11	2
			9	9	8	—

b) a szóbeli vizsgálat után

a melyre bocsátott	a melyet kiállott	érettnak nyilvánított			Az érettségit végzetek közül készülő lépni								
		jelesül	jól	egyszerűen	theologiai	jogi	mérnöki	orvosi	gazdászati	bányászati és erdőészeti	vasuti	zenészeti	bizonytalan
26	24	4	10	10	5	4	1	3	2	1	2	1	5

VII.

Tanszerek gyarapodása.

A) *A természet-földrajzhoz.*

Növénytani gyűjtemény. Megvették a Gerold-féle falitáblák.

Vegyteni gyűjtemény. Vétettek: gazometer, különféle átmérőjű kaucsuk csövek, porcellán csészék, lombik üvegek, főző poharak, Woulff-féle palaczkok és több kisebb eszköz.

Földrajzi gyűjtemény. Tíz darab Hölzl-féle jellemkép. Felkl-fele földgömb, 47 cm. átmérőjű. Magyarország politikai és hegy-vizrajzi térképe. Osztrák-magyar monarchia politikai térképe. Európa és Afrika politikai térképei.

B) *A tanári könyvtárhoz.*

I. **Vallástan.** Némethy, A róm. kath. egyházi szertartások magyarázata. — Márkfy, Hitkételyek. — Vigouroux, Dictionaire de la Bible, I—VII. — Atzberger, Der Glaube. — Schindler, St. Josef. — Chateaubriand, A kereszténység szelleme I—IV. —; Lehen-Sarmaságh, Utmutatás a lelki béke megszerzése és megőrzésére. — Nagy, Hitelemzés példákban I—III. — Lüken, Az emberinem származási okmánya. — Vigouroux A biblia és az újabb felfedezések. — Deharbe-Tóthfalussy, Róm. Kath. Káté I—III. Dupanloup-Ruschek, A mi Urunk Jézus Krisztus élete. — Ivánkovics, A róm. kath. egyház szertartásainak értelmezése. — Bulo, Le catholique. — Albach, Erinnerungen an Gott, Tugend, Ewigkeit. — A Mária-gyülekezet szabályai. Karsch, Evangéliumi szakaszok magyarázata.

Gyarapodás az 189^{4/5}. évben: 17 mü 24 darab 60 f. 46 kr. értékben.

Állomány az 189^{4/5}. végén: 181 „ 244 „ 316 „ 17 „ „

II. **Magyar nyelv és irodalom.** Petrik, Kalauz az újabb magy. irodalomban. — Kobzy, Zrinyiász. — Négyessy, Magy. verstan. — Shakspere színművei, illusztrált, I—IV. — Goethe, Fauszt. Benedek, Magy. mese- és mondavilág I—III. — Petőfi S. összes művei, kiad. Havas, I—IV. — Horváth Cyrill, Tóth Kálmán emlék-album. — Bessenyei, A bihari remete. — Zolnai, Nyelvemlékeink. — Moliere vigjátékai, kiad. a Kisfaludy t. I—X. — Schiller költeményei, ford. Szász K. stb. — Almásy, Magy. közmondások gyűjteménye. — Milton, Az elveszett paradicsom, for. Jánossy. — Chateaubriand, A vértanuk ford. Rada. — Pope, A műbírálatról. — Pellico, Börtöneim. — Macaulay, Milton. — Boileau, A költészetéről. — Imre, A középkori magyar irod. stíljáról. — Kemény Zsigm., Élet és irodalom. — Radnai, Aesthetikai törekvések

Magyarországon. — *Lessing*, Laokoon. — *Lindau*, Molière. — *Camoens* Lucziádája. — *Katona* József összes művei, kiad. Abafi. — *Imre J.* A magy. nyelvújítás óta divatba jött idegen s hibás szólások bírálata. — *Horváth* Cyr., Pomerius. — *Beöthy* Zs., Színházi esték. — *Pázmány* P. összes munkái. Magy. sorozat I. k. — *Tomor*, Korunk tükre. — *Tóth* B. Szájrol-szájra. — *Szinnyey*, Tájszótár I. 6. — *Simonyi*, A magyar határozók II. — *Dömötör* J. munkái. — *Bod* P., Magyar Athenas. — *Violet*, Mindszenty Gedeon élete és költészete.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 38 mű 54 darab, 112 frt — kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 339 „ 524 „ 980 „ — „ „

III. a) **Latin nyelv és irodalom.** *Leffler*, Római irod. történet. — *Gyomlay*, Szemelvények Tacitus műveiből. — *Burián*, Latin synonymika. — *Boissier*, Virgil. — *Galgula*, Lat. Aufsätze. — *Popini* Horatius.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 6 mű 6 darab 6 frt 90 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 349 „ 491 „ 622 „ 66 „ „

III. b) **Görög ny. és irod.** *Pecz* V., Uj görög nyelvtan. — *Schill*, Gör. irod. történet. — *Euripidész* Ifigeneje, ford. Radó. — *Sophokles*, Antigone, ford. Csiky.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 4 mű 4 darab 4 frt 50 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 154 „ 221 „ 446 „ 31 „ „

III. c) **Latin és görög ny. és irod.** *Roscher*, Ausführliches Lexicon d. griech. u. röm. Mythologie Lief. 21. 22. — *Richter*, A görögök és rómaiak játéka. — *Müller*, Handbuch d. class. Alterthumswissenschaft. B. VI. —

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 1 mű 2 darab, 6 frt 90 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 36 „ 60 „ 236 „ 45 „ „

IV. **Német ny. és irodalom.** *Torquato* Tasso, Ein Schauspiel v. Wolfgang v. Goethe Magy. Demek. — *Lessing's* Werke, Leipzig, Knauer I—IV. — *Herder's* Werke. Berlin, Düntzer. 1—24. B. — *Wieland's* sämtliche Werke. Leipzig, Göschen 1—36. B.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 4 mű 35 darab 25 frt 40 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 106 „ 245 „ 358 „ 33 „ „

V. **Történelem.** Erdélyi országgyűlési emlékek. XVII. — *Szilágyi* S. A magy. nemzet története. Kiad. az Atheneum 1—21. f. — *Hunfalvy* P. Az oláhok története I. II. — *Hüppe*, A lengyel alkotmány története. — *Hampel*, A régebbi középkor emlékei Magyarhonban I. — *Kuszkó* I-né, 1848—49-i történelmi tárczanapló. — *Kiss* K., A szatmári ref. egyházmegye története. — *Jansen*, Geschichte d. deutsch. Volkes. V—VIII. — *Freemann*, Az angol alkotmány fejlődése. — *Lavisse* E., Európa polit. történetének átnézete, ford. Angyal. — *Gervinus*, Bevezetés a XIX. sz. történetébe. — *Laboulaye*, Az egyes. államok története. I—III. *Emmerson*, Az emberi szellem képviselői. — A magy. tud. akad. tört. bizotts. oklevélmásolatai. — Archeológiai Közlemények XVII. — A felső magy. orsz. Muzzeum-egylet 5. évkönyve. — *Doby* A., Lónyai-család. — *Sziklay* J. Magyarország vármegyéi és városai. 1 f. — *Kossuth* L., Irataim V. — A bpesti növ. papság, Munkálatok. 1885. II. — *Abani* K., Geschichte d. deutsch-französischen Krieges 1870—1871. I. II.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 17 mű, 27 darab 52 frt 33 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 411 „ 873 „ 2256 „ 70 „ „

VI. **Földrajz.** Szirmay A. Szatmárvármegye fekvése történeti és polgári ismerete. I. II. — Szamota J., Régi utazások Magy. országon és a Balkán félszigeten.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 2 mü, 3 darab, 4 frt 40 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 73 „ 105 „ 327 „ 59 „ „

VII. **Statistika, nemzetgazdaság és államtudomány.** A magy. korona országainak 1893. évi áruforgalma. — Verbőczy J. Hármaskönyve. 1894. — Egry E., A magy. büntető törvénykönyv bírálata erkölcsi szempontból. — A magy. korona országainak 1892. és 1893. évi népmozgalma. — Bruder A., Staatslexicon, Freiburg, Herder I—III.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 5 mü, 7 darab, 36 frt 90 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 117 „ 198 „ 261 „ 14 „ „

VIII. **Természetrjz.** Thanhoffer, Mikroskop és alkalmazása. I. II. — Simonkay L., Erdély edényes flórájának helyesbített foglalata. — Ratzel, A föld és az ember. — Lorinser, A legnev. ehető és mérges gombák 12 ábrával. — De Candolle, Termesztett növényeink eredete. — Reclus Elisée, A patak élete. — Franck, Lehrbuch d. Botanik, I. II. — Rabenhorst's Kryptogamen-Flora, IV. B. II. Abth. 25. Lief. — Rigler, Az egészségügyi vizsgálatok módszerei.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 9 mü, 13 darab, 47 frt 04 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 129 „ 187 „ 597 „ 73 „ „

IX. **Mennyiségtan.** Ring A., Bevezetés a mennyileges vegyel-mezés módszereibe. — Ring A., A minőleges elemzés alapvonalai. Dr. Lutter N., Köz-számтанának példatárában előforduló feladatok megfejtése. — Szalkay, A méterrendszer. — Serret J., Handbuch d. höherer Algebrai — Dirichlet, Vorlesungen über Zahlentheorie. — Pasch, Einleitung in die Differential u. Integralrechnung. I. — Hesse, Die Determinanten. — Matzek, Hétjegyű köz. logarai az 1 —1000 számoknak stb.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 9 mü, 9 darab, 8 frt 20 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 65 „ 76 „ 116 „ 92 „ „

X. **Természettudomány.** Beetz, Leitfaden d. Physik. — Petzwal A csillagászat elemei.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 2 mü, 2 darab, 3 frt — kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 106 „ 203 „ 297 „ 42 „ „

XI. **Bölcsélet és tanügy.** Kunz, Bibliothek d. kath. Pädagogik. VI. VII. — Németh A. Alkalmi beszédek kül. tekintettel az isk. ünnepélyekre. — Leroy, A történelem kath. bölcsészete. I. II. — Perin, A ker. társadalom törvényei. — Verédy. Paedagogiai encyclopaedia. — Legouvé, Az olvasás művészete. — Goerth, A tanítás művészete. — De Mandato, Institutiones philosophicae. — Doupanloup, Die Erziehung. I—III. — Kellner, Képek a nevelés-tanítás köréből. — A vall.- és közokt. miniszter XXIII. jelentése. — Kehrbach, Monumenta Germaniae. Paedagogica. B. II. V. IX. XVI. — Höfding, Psychologie. — Pauer, Logika. — Lányi, A szabadkézi rajz tanításának módszere. — Schneider, A szellemekben való újabb hit. — Pauer, Tapasztalati lélektan. — Reusch, Munkás-kérdés és socialismus. — Silvio, Antoniano, A ker. nevelés.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 19 mü, 30 darab, 99 frt 03 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 162 „ 234 „ 354 „ 06 „ „

XII. **Vegyes művek.** *Pallas*, Nagy Lexicon, VII. VIII. — Magyar ország tiszti czim- és névtára 1895-1 e. — Magy. Tud. Akad. Almanach 1895-re. — *Somogyi*, Olasz társalgási nyelvtan. — *Putnoky*, Román-magyar kéziszótár. — *Bizonfy*, Angol magy. szótár. — *Patterson*, — Balassa, Angol nyelvtan — *Peschier*, Galliscismes dialogues. — *Vajda Pál*, Álló-írás. — *Benkő* stb. Dizionario italiano-ungherese. — *Lengyel* stb., Magy.-olasz szótár. — *Planche*, Művészek csarnoka. — *Munde*, Erster Unterricht in Englischen. — *Stephanides*, Karlsbad. u. seine Thermen. — Schematismus cleri dioec. Szatmariensis 1889.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 11 mü, 15 darab, 26 frt 90 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 129 „ 359 „ 315 „ 23 „ „

XIII. **Folyóiratok.** Budapesti Szemle. — Erdélyi Muzeum. — Lehrproben u. Lehrgänge. — Hittud. Folyóirat. — Érték, a nyelv- és széptud. köréből. — Egyet. Philolog. közlöny. — Magy. Nyelvőr. — Nyelvtud. Közlöny. — Emlékbeszéd a m. t. akad. elhunyt tagjai felett. — Tört. Tár. — Századok. — Magy. Tört. Életrajzok. — Érték. a term. tud. köréből. — Földr. közlemények. — Érték. a társad. tud. köréből. — Mathem. és termtud. köréből. — Mathem. és termtud. közlemények. — Zeitschrift für mathem. u. naturwissenschaften. — Kath. Szemle. — Természettud. közlöny. — Pótfüzetek a Természettud. közlönyhöz. — Archeol. Értesítő. — Földtani közlöny. — A m. kir. földtani társ. évkönyve. — A m. kir. földtani intézet évi jelentése. — Bölcséleti Folyóirat. — Akad. Értesítő. Ethnographia. — Hercules. — Irod. tört. közlemények. — Magy. Paedagogia. — Társulati Értesítő. — Hivatalos közlöny. — Zeitschrift für die österr. Gymnasien. — Magyar Sion 1882—1885. 1887 — 1892. évf.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben : 1 mü, 45 darab, 156 frt 15 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 83 „ 717 „ 2591 „ 86 „ „

Az I—XIII. szak összes *gyarapodása* 189⁴/₅-ben : **145** mü, **276** darab, **650** frt **11** kr. értékben.

Az I—XIII. szak *egész állománya* 189⁴/₅, végén : **2440** mü, **4737** darab, **10.078** frt **57** kr. értékben.

XIV. **Szemléltető képek.** Luchs, Culturhistorische Wandtafeln. 1. Reihe. 50 Taf. — *Lohmayer*, Wandbilder d. geschichtl. Unterricht. I—III. Serie, 12 db. — *Rosenstock*, Wandkarte von „amo” et „deleo” 3 db. — Magyar írók és költők arczképei, rézmetsz, quartalak, 19 db. — Szatmár várának látképe a XVII. sz.-ból.

Gyarapodás 189⁴/₅-ben: 5 mü, 88 darab, 75 frt 09 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén: 26 „ 218 „ 560 „ 89 „ „

XV. **A használatban levő takönyvek tára.** (a tanulók segély könyvtára.)

Gyarapodott 189⁴/₅-ben : 94 drb. tankönyvvel 98 frt 80 kr. értékben.

Állomány 189⁴/₅-végén : 1393 „ „ 1372 „ 93 „ „

XVI. **A használatból kiment tankönyvek** állománya: 1498 db. 1383 frt 90 kr. értékben.

90.

Az egész állomány az 189⁴/₅. év végén:

- 1) Az I—XIII. szaké: 2440 mü, 4737 db., 10.078 frt 57 kr. értékben.
 - 2) XIV. szaké: 26 „ 218 „ 560 „ 89 „ „
 - 3) XV. szaké: — „ 1393 „ 1.372 „ 93 „ „
 - 4) XVI. szaké: — „ 1498 „ 1.383 „ 90 „ „
- I—XVI.-é összesen: 2466 „ 7846 „ 13.396 „ 29 „ „**

Az ifjusági könyvtár gyarapodása. Budapesti Szemle 1894—1895. 10 kötet. — Magyar történelmi életrajzok 5 füzet. — Képes folyóirat 17 füzet. — Tompa Mihály költeményei 2 példány. — Petőfi költeményei 1 kötet. — Arany János kisebb költeményei 1 kötet. — Popini Albert: Horatius 5 példányban. — Gyulai Pál: Vörösmarty életrajza 1 kötet. Arany János prózai dolgozatai 1 kötet. — Arany: Toldi szerelme 1 kötet. — Mikes Kelemen: Törökországi Leveli 2 példányban.

VIII.

Ösztöndíjak, jutalom és segélyezés.

I. Ösztöndíj-alapok.

A szatmár-egyházmegyei alapítványi pénztárban van a szatmári kir. kath. főgymnasium róm. kath. vallásu tanulói számára tett két ösztöndíj-alapítvány: Obermayer András szatmári nagyprépostnak és Rudolf Pál szatmári kanonoknak alapítványa; az elsőből 6, az utóbbiból 3 jó viseletü és szorgalmas tanuló nyer évenként 100—100 forintot. Mindkét ösztöndíjalapítvány megüresedett helyeit az alapítók végrendekezése szerint a szatmári káptalan adományozza.

II. Ösztöndíjas tanulók az 1894—95. tanévben.

1. Brunner Ede, VIII. o. tanuló, jövedékbirsági alapból 100 ft.
2. Erdélyi Béla, III. o. t. Rudolfféle ösztöndíj 100 ft.
3. Kocsis József V. o. t. „ „ „
4. Matyasovszky Sándor, IV. o. t. Obermayer-féle öszt. 100 ft.
5. Méder Mihály, IV. o. t. „ „ „
6. Mazurek Gyula, II. B. o. t. Rudolfféle ösztöndíj 100 ft.
7. Pap Gyula, I. B. o. t. kincstári Mária Terézia-féle 120 ft.
8. Páskán Sándor, VIII. o. t. Obermayer-féle öszt. 100 ft.
9. Schrutek József, VII. o. t. „ „ „
10. Tivadar György VIII. o. t. „ „ „
11. Weissmann Béla, VII. o. t. „ „ „

a 11 tanuló évi ösztöndíjának összege 1120 ft.

III. Jutalom-díj-alap.

Dr. Kádár Ambrus, szatmári székesegyházi kanonok f. évi június 8-án 150 ft alapítványt tett ezen főgymnasium javára, oly rendelkezéssel, hogy (az 50 ft kamataiért a róm. kath. hittanár évenként egy csendes szent misét mondjon az elhunyt tanárokért és tanulókért) a 100 ft kamatát évenként „Divéky-jutalomdíj” czimen azon tanuló nyerje el,

92.

ki jó viselete mellett a természettanban, vagy a természetrajzban a legkiválóbb előmenetelt tanusította.

IV. Pénzbeli segélyezés.

A szatmár-egyházmegyei alapítványi pénztárból, — a Frinth-féle alapítvány, b. Fischer István, szatmári püspök, utóbb egri érsek és Kállay György, egri kanonok, — szegény tanulók segélyezésére tett alapítványaik kamataiból a mélt. megyés püspök ur adományozása és kijelölésével a jelen iskolai évben 21 tanuló nyert évi segélyül 520 frtot.

Az ösztöndíjak és pénzsegély 1640 frt.

V. Évi ellátás.

a) A Hám. János szatmári püspök által alapított s a Jézustársaságiak gondos vezetése alatt álló püspöki convictusban, alapítványi helyeken, 32 gymn. tanuló részesül teljes ellátásban. E számon felül a jelen tanévben 1 tanuló ingyen élvezé az alapítványosoknak nyújtott kedvezményt.

Egy tanuló évi ellátását 200 frtba számítva, a 33 tanuló évi ellátására fordított összeg 6600 frt. Ugyanazon convictusban 12 tanuló a jelen isk. évben is ebédet kapott, melynél egy tanuló után 50 forintot számítva, a pénzérték 600 frt.

b) Az Irsik Ferencz pápai praelatus, szatmári apát-kanonok által alapított internatusban 17 gymn. tanuló részesült a jelen tanévben teljes ellátásban; egy tanuló évi ellátását 120 frtba számítva: 2040 frt.

c) A helybeli apácza-kolostorban 14 gymn. tanuló láttatott el a jelen isk. évben ebéd és vacsorával ; egy tanuló után 120 forintot számítva, a 14 tanuló évi ellátása 1680 frt.

d) A gymn. tápintézetben 6 tanuló teljesen, 4 pedig részben volt ellátva; az egész ellátást nyert 1 tanuló után 120, a részben való ellátásért 50 forintot számítva egy tanulóra : 920 frt.

A teljes és részben való ellátás összes pénzértéke: 11840 frt.

Az ösztöndíjak, pénzsegély és ellátás együtt: 13480 frt.

IX.

Tudnivalók.

A) A középiskolai rendtartásból.

1. §. Az iskolai év szeptember 1-én kezdődik és a következő évi június hó végéig tart. (Az 1895—96. év itt kivételesen szeptember 20-án.)

2. §. A tanév megkezdése előtt augusztus-hó utolsó napjain tartandók meg a felvételi, javító és pótló vizsgálatok, szeptember három első napján pedig a tanulók felvétele és beírása. Ezentul egy hétig csakis a késede möket szigoruan igazoló tanulókat veheti fel az igazgató. A még később jelentkezők felvételét az igazgatóság utján benyújtott folyamodványra, a tankerületi főigazgató.

Azoknak, akik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az addig végzett tananyagból vizsgálatot kell kiállaniok.

4. §. Minden tanuló minden évben felvétele alkalmával 4 frnyi felvételi díjat tartozik fizetni, ezenkívül 1 frtot az ifjusági könyvtárra, az évi értesítőre stb., **tandijul pedig** a nm. v. és k. minisztérium 1893. évi jun. 10-én 58636. sz. a. k. rendelet értelmében **évenkint 30 frtot.**

5. §. A gymnasium első osztályába, az 1883. évi XXX. t. cz. 10. §-a értelmében csak oly növendékek vétetnek fel, kik életök kilenczedik évét már betöltötték és vagy arról, hogy a népiskola négy alsó osztályát jó sikerrel végezték, nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak elő, vagy felvételi vizsgálaton igazolják, hogy hasonló mértékű képzettséggel birnak. A felvételkor tartozik a tanuló felmutatni születési bizonyítványát, továbbá orvosi bizonyítványt arról, hogy mikor volt utolsósor beoltva s mily eredménnyel.

12 évesnél idősebb tanuló felvétele felett a tanári testület határoz.

6. §. Ugyanazon iskola egyik osztályából a következő felsőbb osztályba csak az a tanuló léphet, ki az elvégzett osztály rendes tantárgyaiból — nem számítva ide a szépirást és tornázást — legalább is elégséges osztályzatot kapott.

Nyilvános középiskolából a megfelelő ugyanazon nemü intézetbe átlépni kívánók előbbi intézetök iskolai okmányaival (bizonyítvány és évi értesítő) tartoznak igazolni, hogy a megelőző osztályt a rendes tantárgyakból legalább is elégséges sikerrel végezték.

Azok a tanulók, kik nyilvános reál- vagy polgári iskolából gymnasiumba akarnak átmenni, kötelesek felvételi vizsgálatot tenni. E vizsgálat az elhagyott és ujonnan választott iskola tantervei közt mutatkozó lényeges különbözetre terjed ki.

9. §. A felvételi vizsgálatok díja 10 forint.

10. §. Egyik tanintézetből a másikba átlépés rendszeresen csak a tanév kezdetén történhetik. Évközben más intézetből jövő tanuló a tanári testület határozata alapján csak a változás okainak igazolása mellett vehető fel.

A felvételt megtagadó határozat ellen a felsőbb hatósághoz lehet folyamodni.

12. §. Minden tanuló a felvételre személyesen, és rendszerint atyja vagy anyja, illetőleg azok valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni. Azok a szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiuk felvételekor alkalmas helyettest tartoznak jelenteni, kire a házi felügyelet és nevelés tekintetében kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bízott tanuló felől az igazgatóság vagy osztályfőnök értesítését elfogadhassa. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy írásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál; ennek viszont joga és kötelessége, ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben célszerű változás történjék.

14. §. A szülők vagy helyetteseik tartoznak gondoskodni arról, hogy a tanulók már a tanév elején a szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel el legyenek látva és az iskolát mindenkor pontosan látogassák.

Minden iskolamulasztás okát még a mulasztás tartalma alatt tartoznak a szülők vagy helyetteseik az igazgatóságnál vagy az osztályfőnöknél késedelem nélkül bejelenteni s utólag igazolni.

Ha valamely tanuló ragályos betegségbe esik, az igazgató a tanulót betegsége után csak akkor bocsáthatja a tanintézetbe, ha a hatósági vagy iskolaorvos megengedhetőnek tartja az intézet látogatását.

A mely tanuló igazolatlanul, habár nem egy folytában is, annyi órát mulaszt, amennyi a heti órák száma, az intézetből, kimaradottnak tekintendő.

A tanítás lehető legnagyobb eredményének biztosítása azt kívánja, hogy a szülői ház az iskolamulasztásoknak lehetőleg elejét vegye, a tanári testület pedig minden mulasztást szigorúan ellenőrizzen.

15. §. A szülőknek vagy helyettesüknek kötelességük a tanulóknak az iskolán kívül való erkölcsös magaviselete fölött őrködni. Minden tanári testület elvárja a szülők vagy helyettesök nevelői közreműködését, az iskola törekvéseinek gyámolítását abban az irányban, hogy a szülői ház is kötelességének ismeri a tanulókat az illedelem határai közt megtartani. Kívánatos, hogy valamint az iskola, úgy a házi felügyelet is törekedjék arra, hogy a tanulók mindent elkerüljenek magukviselésében, a mi korukkal, tanulói pályájukkal meg nem fér, a mi az iskola jó szellemének árt, a mi botrányt okoz, vagy a tanulók erkölcsiségét veszélyeztet.

A törvényes meghatározott rendes tantárgyak tanulása alól felmentésnek helye nincsen; kivéve testi fogyatkozás miatt a tornázás, a mértani rajz (technikai része) és a szépirás tanulása alól. A felmentést

a fennálló szabályrendelet értelmében az igazgató, illetőleg a tankerületi kir. főigazgató adja meg.

A tanulók a tanév alatt tanusított szorgalmuk és előmenetelük feltüntetésére évenként kétszer kapnak *Értesítőt*, még pedig decz. 23-án és márczius 31-én.

Az értesítőt a tanulók kötelesek szüleiknek vagy gyámjuknak aláírás végett bemutatni. A szállásadók az értesítőt nem irhatják alá.

A magaviselet jelzésére a *jó, szabályszerű, kevésbbé szabályszerű* és *rossz* érdemjegyek szolgálnak, a két utolsó érdemjegy alkalmazásánál a bizonyítványba az ok is kiiratik, a miért a tanuló ez érdemjegyet kapta.

Az előmenetel érdemjegyei : *jeles, jó, elégséges, elégtelen.*

41. §. Oly tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, és a kiket a tanári testület képesnek tart arra, hogy a szünidő alatt önszorgalomból pótolhatják mulasztásukat, megadja a jogot, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csupán abban az intézetben, a hol tanultak. Ezen javító vizsgálat díjtalan.

Azok a tanulók, a kik két kötelező tantárgyból kaptak elégtelen érdemjegyet, az igazgatóság útján csak fontos okok alapján folyamodhatnak javító vizsgálatra való engedélyért **a tanker. kir. főigazgatósághoz.**

42. §. Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem teheti vagy megszakítani kénytelen, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló vizsgálatra való engedélyért. A betegség igazolására hatósági, vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítványt kell mellékelni. A pótló vizsgálat csak teljes vizsgálat lehet, melyért semmi díjat sem kell fizetni.

44. §. Osztályok összevonását, azaz egy év alatt két osztálynak elvégzését, az 1883. XXX. t.cz. 14. §-a szerint, a nyilvános tanulóknak csak kivételesen, a tanári testület és a tankerületi főigazgató indokolt ajánlatára engedheti meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter abban az esetben, ha az illetőnek a legutóbb végzett osztályról szóló bizonyítványában osztályzata jeles, életkora a rendesnél előhaladottabb s ugy testi mint értelmi fejlettsége lehetővé teszi egy év alatt két osztály elvégzését, s az illető az előző tanévet ugyanazon intézetben végezte.

Az engedélyt nyert tanuló mindkét, vagy legalább egyik osztályból magánvizsgálatot tesz.

45. §. Magántanulók, kik magán uton vagy magánintézetben tanultak és előmenetelükről nyilvános középiskolától kívánnak bizonyítványt nyerni, az 1883. évi XXX. t.-cz. 15-ik §-a szerint, az illető iskola igazgatójánál való előleges bejelentés és annak kimutatása mellett, hogy a közvetlenül lefolyt tanévet mely magánintézetben, illetőleg hol és mily rendszerű tanulmányozással töltötték, tehetnek vizsgálatot az e célra megállapított időben.

Egy év alatt több osztályból csak a tanári karnak és tankerületi főigazgatónak ajánlatára, a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével tehetnek vizsgálatot abban az esetben, ha kimutatják, hogy az elvégzett osztályok tantárgyainak megtanulására elegendő időt fordítottak, s hogy életkoruknál és fejlettségüknél fogva eléggé elsajátíthatták azokat az ismereteket, melyeket az illető osztályokban tanítani kellett. Ez eset-

ben is minden osztályból külön vizsgálat teendő le, és legfőlebb két osztályból vizsgálhatók egyszerre, de akképen, hogy az illetőnek mindkét osztály tananyagából kellő tanultsága kitűnjék.

Jegyzet. Ha az igazgató szükségesnek látja, a magántanulónak személyazonosságát okmánynyal kell igazolnia.

A magánvizsgálatnak a tornázásra nem kell okvetlenül kiterjednie.

47. §. Az egy osztályra terjedő magánvizsgálat díja a felvételi és tandíjon kívül 40 forint, az osztály-összevonással tartott magánvizsgálat díja 60 forint.

Minden díjat a vizsgálat előtt kell lefizetni.

B) A görög nyelv nélküli gymnasiumi tanulásra vonatkozólag.

Az 1890. évi XXX. törvényczikk úgy rendelkezik, hogy a gymnasiumi tanulók a görög nyelv és irodalom tanulására nem köteleztetnek, ha e helyett megszabott más tantárgyakban nyernek oktatást. Ehhez képest V. osztályba lépő mindegyik tanulóra nézve a szülőnek, vagy a törvényes gyámnak a felvételnél ki kell jelentenie szóbelileg, vagy ha nem jelenhetnék meg, írásilag, hogy az ifju a görög nyelvvel és irodalommal járó tanirányban-e, vagy pedig a görög nyelv nélküli tanirányban fog haladni a gymnasiumi tanulás további folyamán. *E két tanirány közötti választásnál az ifju hajlama és célbavett életpályája kíván tekintetbe vételt.* 1. Azokra nézve, a kik a görög nyelv nélkül való tanirányt választják, kötelező tantárgy lesz a) a magyar irodalom bővebb ismertetésével kapcsolatban a görög remekírók magyarra fordított műveinek ismertetése s a görög irodalom- és művelődés-történet alapvonalai, b) a mértani és szabadkézi rajz. E két tantárgybeli előmenetel osztályzata éppen olyan erejű és következményű, mint a többi rendes tantárgyaktól, való osztályzat; s az a) alatt említett tantárgy az érettségi vizsgálat szóbeli részének külön tárgya. 2. Kik a görög nyelv nélküli tanirány szerint végeznek gymnasiumot, érettségi sikeres vizsgálattal, azok jogosultak általában a főiskolákba való lépésre (a tudományegyetemek jogi, orvosi karába s a matematikai-természettudományi szakosztályába stb. lépésre), csak a tudomány-egyetemek hittudományi (theologiai) tanfolyamára, továbbá a nyelvészeti, bölcsészeti és történelmi szakosztályába nem bocsájthatók. 3. Kik a görög nyelv nélküli tanirány szerint végezvén gymnasiumot, az érettségi vizsgálatot jó sikerrel tették le, tehetnek ezután magán tanulással elkészülve a görög nyelvből és irodalomból pótló érettségi vizsgálatot valamely, főgymnasiumnál s ezen vizsgálat sikerültével fölvehető a tudomány-egyetemek és más főiskolák bármelyik karába. 4. Az V. osztásban megkezdett tanirányból átléphetni a gymnasiumi további osztályok bármelyikének kezdetkor a másik tanirányba az ezen tanirány külön tantárgyainak a megelőző osztályban vagy osztályokban elvégzett tananyagából kiállott sikeres fölvételi vizsgálat után.

Annálfogva, hogy a görög nyelv tanulása nélkül gymnasiumot végzett ifju előtt nyitva állanak szintén mindazon életpályák, a melyek a görög nyelv tanulásával gymnasiumot végzett ifju előtt: az olyan tanuló, ki a gymnasiumi négy alsó osztály tanulása alatt nagyobb

97.

képességet, hajlamot, előmenetelt tanusít a földrajz, a természettudományok s a mennyiségtanban, mint a nyelvek tanulásában, hivatva van a görög nyelvet helyettesítő tárgyak tanulására ; az olyanra nézve pedig, ki a latin és a német nyelv tanulásában már a IV. osztályban nehézséggel küzd, éppen ajánlatos a görög nyelv elhagyása, hogy ne kockáztassa ama két nyelvbéli további előmenetelét.

C)

A tandíj évenként **30 forint** ; e díj lerovása évenként négyszer történik, u. m. október 15-ike, december 1-je, márczius 15-ike és május 1-je körül. Azon tanulóknak, kik ezen fizetés teljesítése, vagy az az alóli fölmentés iránt magokat igazolni nem képesek, az iskola további látogatása meg nem engedhető. (21800/1870. számú min. rendelet.)

Szegény tanulók az egész vagy a fél tandíj elengedésében részesülhetnek, ha beigazolt szegénységük s kifogástalan viseletük mellett a tanulásban *kiválóbb előmenetelt*, minden tantárgyban legalább is *jó-t*, a szépírásból és testgyakorlatból legalább *elégségest* tanusítottak. A tandíj elengedéseért a vallás- és közoktatási nagyméltóságu minisztériumhoz kell intézni a folyamodást, mellékelni hozzá az iskolai bizonyítványt, továbbá a községi hatóságtól kiállított s az illető lelkésztől is aláírott szegénységi vagy vagyoni bizonyítványt, melynek egy évnél rövidebb idő alatt kiállítottnak kell lennie, végre ezen mellékletekkel együtt kézbesíteni kell az igazgatónak, I. félévben szeptember 15-ig, II. félévben február 15-éig.

Az I. osztálybeliek az I. félévben nem folyamodhatnak a tandíj elengedéseért.

A testgyakorlás, rajzolás és szépírás tanulása alól testi fogyatkozás alapján fölmentést nyerhetni a szembeötlő testi hibák esetében szóbeli kérelemre a gymn. igazgatótól, különben orvosi bizonyítvánnyal támogatott folyamodás útján a tanker. főigazgatótól ; szeptember 5-éig kell előterjeszteni az erre vonatkozó szóbeli kérelmet, vagy benyújtani a szülő vagy gyám által írott folyamodást.

Az izraelita vallásu tanulóknak a szombaton és más ünnepnapokon való írás és rajzolás alóli fölmentést maga az igazgató adhatja meg a szülőknak szóbeli, vagy az aláírásra nézve hatóságilag igazolt írásbeli kérvénye alapján, (55711/1892. sz. rendelete.)

Az igazgatósághoz iskolai ügyben intézett írásbeli megkereséseket a gymnasium igazgatóságára, nem az igazgató nevére kell címezni, kivált a nagy szünet idején.

D)

Az 1895—96. iskolai év kezdetére vonatkozólag.

A kibővítési munkálatok miatt az 1895—96. tanév szeptember hó 20-án veszi kezdetét. A kik pótló, valamint javító vizsgálatra engedélyt nyertek, ezek közül a volt I. II. és III. osztálybelieknek szeptember 17-én,

98.

a volt IV. V. VI. VII. osztálybelieknek szept. 18-án, mindkét nap délutáni 3 órakor, kell az igazgatóságnál vizsgálatra jelentkezniök. A tanulónak az 1895—96. tanévre való *felvétele f. évi szeptember-hó 17. 18. és 19. napjain történik délelőtti 9 órától 12-ig.*

Felvételre jelentkező mindegyik tanulónak be kell mutatnia a legutóbbi iskolai évről szóló bizonyítványt, habár azt ezen gymnasiumban nyerte; az ***I. osztályra, valamint bármely osztályra e gymnasiumban először jelentkező mindenik tanuló tartozik születési anyakönyvi kivonatát és újraoltási bizonyítványt bemutatni.***

Beiratáskor köteles mindegyik tanuló fizetni egy forintot az évi értesítőre, ifj. könyvtárra s egyéb apró költségek fedezésére, továbbá 4 fjt felvételi díjat a tanszer-alapra.

A kir. kath. főgymn. igazgatósága.

X.

A gymnasiumi tápintézet

BEVÉTEL.

	frt kr.
1. Pénztári maradvány az 1893—94. évről	63.05
2. Elhelyezett tőkék kamatja	622.99
3. Földteherm. 100 frtos kötvény 2 szelvényéért	4.—
4. Gőzmalomi 3 db. részv. után osztalék 1892. 1893. 1894. évekre	21.75
5. Visszafizetett tőke	380.—
6. Két tanulótól teljes ellátásért	292.50
7. Egy tanulótól 4 havi ellátásért	40.—
8. Három tanulótól mult évi ellátásért utólag	43.60
9. Egy tanulótól részben való ellátásért	36.—
10. Ócska ablakok eladásából befolyt	10.—
11. Használt bélyegek és szivardobozok árából	2.32

ADOMÁNYOK.

12. Dr. Lengyel Geiza nyug. törzsorvos	5.—
13. Cs. Mayer ur	7.50
14. Aiben Mátyás gymn. igazgató egy darab 20 koronás aranyat	10.—
15. Metz Rudolf gymn. tanár egy db. 20koronás aranyat	10.—
16. Ratkovszki Pál gymn. tanár egy darab. 20 koronás aranyat	10.—
17. Lichtenegger József gymn. tanár	3.20
18. Löfler József gymn. tanár	10.—
19. N. N. jötevő	20.—
20. Helybeli Takarékpénztár-egyesület	30.—
21. Helybeli Termény- és hitelbank	20.—
22. Helybeli Kereskedelmi bank	15.—
23. Helybeli Népbank	15.—

átvitel: 1671.91

100.

áthozva 1671.91

24. Szatmár város pénztára 500 frt 1895. évi kamataul és adományul 1894/5. évre	60.—
25. Gróf Károlyi erdődi uradalma 1893. és 1894. évre	88.70
26. Az 1894/5. évi VIII. oszt. tanulók	100.—
27. Az 1393/4.* évi VIII. oszt. tanulók	15.—
28. Az 1894/5. évi tandijszedés százaléka $\frac{1}{4}$ részben Aiben igazgatótól, $\frac{3}{4}$ részben Ratkovszki tanártól	<u>320.65</u>
	<u>2256.26</u>

KIADÁS.

1. Kilencz tanulónak teljes, háromnak részben való ellátása költségére	847.—
2. Háztartási egyéb költségre	418.52
3. Tőkésítés	<u>500.—</u>
	<u>1765.52</u>

Vagyoni állapot az 1894—95. év végén.

1. Pénztári készlet	490.74
2. Tőkésített pénz	8620.—
3. Aláírásilag biztosított alapítványok	600.—
4. Földteherm. kötvény	100.—
5. Az intézet fölszerelési leltára	270.—
6. Az intézeti házastelek	<u>4700.—</u>
	<u>14.780.74</u>

Ehez járul szatmári gőzmalmi három eredeti részvény, továbbá egy bazilika-sorsjegy, a 3924. sor. 011. számú és egy szerb nyereség-sorsjegy, a 6766. sor. 40. számú.

Fogadják a kegyes alapítók, pártolók és adományozók forró köszönetét az intézet elöljáróságának s a segélyre szorult ifjuságnak.

Ratkovszki Pál
alelnök.

Löffler József
pénztáros.

(*az eredeti dokumentumban is elírt formában jelenik meg)